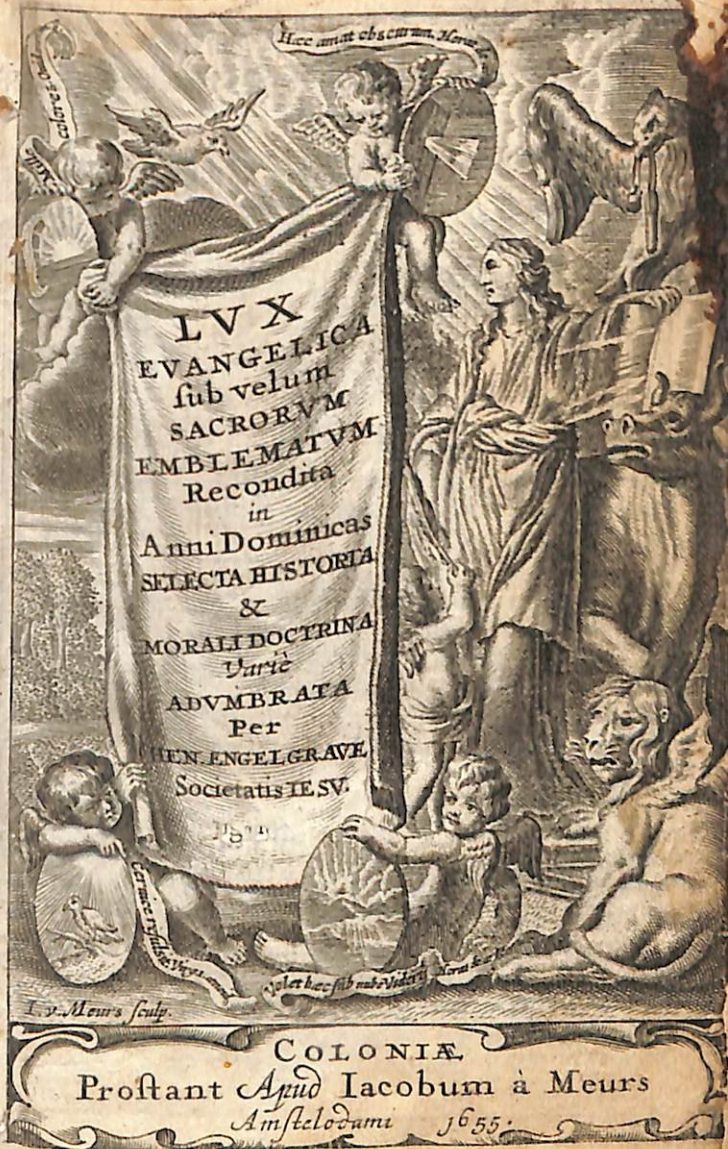

questo mi fu' imposto
dal M^{to} D. Fran. Anichini
si fece restituire
medesimo in mano
al p^{re} e' Cappellano della
Chiesa dell' Archi
alla porta della Bottegina

Metalo
F.A.
1303

GATTINI
R
257

HH

ILLUSTRISSIMI
REVERENDISSIMIS,
AMPLISSIMIS
FLANDRIÆ ORDINIBUS,
PATRIÆ PATRIBUS.

PRUDENTER ille non minus civilis, quam naturalis doctrinæ Princeps Aristoteles, * Magistratus sublimibus ac longè conspicuis obeliscis comparavit, quorum verticibus lux imposita Remp. illustret ac recreet, & populo universo, tanquam beneficum ac salutare sidus, ad omnem honestatem præluceat. Hoc sapientissimi viri pronuntiatum, mentem mihi injecit, ut eum *Euangelicam* hanc *Lucem* in publicum producerem, circumspiceremque quo loco illa pulchrior posset ac plenior apparere, vos potissimum intuerer, qui propter amplissimi gravissimique muneris, quod sustinetis, dignitatem velut sublimes obelisci in Rep. positi, altè eminentis, ac prudentiæ & æquitatis lucem, latè longeque diffunditis. Augurabar enim fore, ut, si *Lux* hæc *Euangelica* edito in fastigio intuentium oculis exponeretur, non modò intra ipsos Flandriæ limites, sed etiam ad remotas regiones, quibus Flandrici nominis splendor affulsi, radios suos mitteret. Neque hoc me solum in Aristotelicis obeliscis tenet, quod eorum apices lumen fundant; sed quod huius molis figura, dignitatis vestra titulo, operique meo feliciter conveniat. Quadriformis illa est: & vos consiliorum, judiciorumque consensione in unum coalescitis, velut pulcherrimi cujusdam corporis apta inter se membra. Vestrum igitur munus, amplitudinem, splendorem, nomen intuenti, obeliscus ante oculos mihi versatur; cui Philosophus similes optavit Rerump. moderatores. In cujus ego lateribus non modò Quatuor præcipuarum Flandriæ partium, sed etiam totidem Euangelistarum, in quorum

* L. 4. Pol. c. cap. 15.

Illustrissimos, Reverendissimos, Amplissimos

FLANDRIÆ ORDINES,

CUM

EUANGELICAM LUCEM

In Emblematum velo translucentem

Illis dedicaret

HENRICUS ENGELGRAVE
SOCIETATIS JESU.

*Xorere, & totum radios diffunde per orbem
Aurea Lux. Non te Pyrois, & Ious, & Ethon,
Sidereusque Phlegon, quamquam per inania currus
Phæbeos rapiant, & puris aethera lustrent
Ignibus, advexere. Tuus formosior ortus
Tu face, tu flammis tristis melioris umbras
Discutis: & quantum, cum cornua plena refecit,
Cynthia Luciferum, quantum sol igne sororem
Nativo exuperat, tantum tu publica mundi
Sidera. Temporibus certis surguntque, caduntque,
Noxque tenebrarum metuenda horrore suarum,
Cum latuere, redit. Non tu fugientibus horis
Occidis, aut cæcis subducis lumina terris.
Æternum fulges: æterno à lumine semen
Accipis, haud illi patiens concedere nocti.
Te post horrentes longæ caliginis umbras
Irrexere orbi, quas Euphratea secundum
Flumina Buzides vidit volitare quadrigas
Ardentum plenas radiorum, ignisque corusci,
Totus & ipse igni, & radiis cælestibus ardens.
Axis erant flammæ, temo, mirabile, flammæ,
Flamma rotæ, radiique & lora nitentia flammæ.
Electra aspiceres mediis illudere flammis
Aurea. Concordes ibant ad frena jugales*

Fulminibus

*Fulminibus similes ardentibus. Omnibus una,
Et diversa tamen facies, & quæque figuris
Bis geminis variata. Aquile, fulvique leonis,
Et bovis, & veros hominis simulantia vultus
Ora ferunt omnes, habilesque volatibus alas.
Regina alitum pennis ad sidera niti
Velle videtur, & adversi patientia solis
Lumina defigit cælo, quod tendere contra
Terreno nequeunt hebetes in corpore sensus.
Additus est illi juvenis, vocemque, coloremque,
Oraque mortali similis, sed qualis ab alto
Delapsus terras subiit Deus, unus utrumque.
Tum Leo silvarum Dominus, terrorque ferarum,
Torva tuens, animisque refert fremituque tonantem
In silvis vatem, & pueros, matresque, virosque
Ingenti effusus studio ad nova sacra vocantem.
Cornibus, & lata spectandus fronte juvenis,
Qualis optima tuis, Solyme, stetit hostia templis,
Vno eodemque coit mirando in corpore necem.
Omnia quæ quondam Nabathæa ad flumina vates
Attonitus claris vidit rutilantia flammis,
Confessusque Deum, nostris neque vocibus usus
Edidit: æterni servant oracula fasti.
Illa suere tui, Lux ô pulcherrima, quæ nunc
Orbe diem toto spargis, splendoris imago.
Hæ facies, hi te currus, axesque rubentes
Ignibus, hi volucres cursus tanto ante notabant.
O cæli decus, ô nostræ dux una salutis,
Æternum jubar, & mundi melioris origo,
Quis te, quis tantos oculis mortalibus ignes
Hauriat? infirmæ vires, aciesque retuse
Ferre negant. Vis tanta tua est, & copia flammæ.
Vt tamen optato, quæ fasest, lumine detur
Posse frui, obtendit tenuis tibi nubes amictum
Docta manus, pictisque obnubit lumina velis.
Ac velut objecta cum Sol sub nube latentes*

Disimulat radios, quamvis non cernitur ulli,
Scire tamen possis, quo cœli limite cursum
Obductus teneat: totum non occulit umbra:
Illa iubar tantum minuit, non eripit orbi.
Haud secus, ut cerni possis, & ab æthere lumen
Innocuum, & terris melius spectabile fundas,
Obduci nitidos pateris velamine vultus.

Vos hæc, vos propius radiis fulgentibus afflat,
Flandrorum Proceres, oculosque invitat, & ultrà
Spectandam sese variâ sub imagine præbet.
Huc geminas acies, huc totam advertite mentem,
Volvimur, & cæcis spes nostras credimus undis.
Nec tam Getule Syrtes, succinetaque seris
Scylla rapax canibus, nautis metuenda Sicanis,
Quàm mens nostra sibi. Scopulus sua cuique Cupido est.
Nec tot in abruptum puppes vorat alta Charybdis,
Infamisque sinus Mæles, quot Livor, & Ira,
Ambitioque, Metusque, humani peccatoris æstus,
Exitio tristi involvunt. Heu! littora pauci
Tutatenent, dum quò præceptis rapit ardor, aguntur,
Dum vada nulla cavent. Et vobis gratior ulla
Lux cœlo veniat, quàm quæ breviter inter & æstus
Vos regat, & cursus jubeat sperare secundos?
O navis secura tui, dum turbida ponto
Surgit hyems, & nox tenebris hyemisque, suisque
Incubat! ô quid agis? quem monstrant lumina portum
Respice. Nonne vides, ut malus saucius Euro,
Antennæque gemant, atque imperiosius æquor
Convulsæ nequeant ultrà durare carinæ?
At, nisi ludibrium debes miserabile ventis,
Ne placitos, qui te fallent, respexeris ignes.
Heu nihil infelixas quemquam credere luci?
Quos procul Euboico de littore Nauplius ignes
Sustulit, Argolicas traxere in saxa carinas.
Te sequimur, Lux alma, via dux optima nostræ.
Nulla Pharos, cum certa negant se sidera nautis,

Tutiùs

Tutiùs errantes deducit in ostia puppes:
Te sine nil tutum est: horrent obsissa tenebris
Omnia: lux si quæ rimis aliunde malignis
Proditur, in scopulos, & saxa latentia ducit.
Ne mihi, ne rigidi dicent præcepta Catones,
Intonsisque Numæ. Non sanguine scripta Draconis
Iura, Therapnæique morer decreta Lycurgi.
Vtiliter quamvis & honestè plurima dicant,
Et peccare vetent: suus est tamen error in illis.
Sanctius his aliquid superis è sedibus orta
Lux aperit. Falli prohibet, Verumque, Bonumque
Detegit, & quiddam dubiis Prudentia rebus,
Temperies latis, duris Constantia poscit.
Hæc ubi se prodit, pariter Reverentia legum,
Et pacis nutritrix Pietas, & nescia fraudis
Incorrupta Fides manifestâ in luce refulgent.
Excedunt Erebi peccates. Injuria recti
Contemptrix, ritusque audax abolere priorum
Impietas, miserieque parens Discordia Belli,
Et mala Mens culpæ pallens horrore, sui que.
Vosque adeò, quos res patriæ bellique domique
Grandibus exercent curis: sic Flandria vestræ
Tuta stet auxiliis, nec tristes horreat ultrà
Armorum strepitus: sic Pax dulcissima rerum
Pertesos Martis populos, urbesque revifat:
Inscriptum vobis monumentum, & pignus amoris
Conveniente operi, placidoque admittite vultu.
Quod si aliàs docti vobis placuere labores,
Nunc certi placeat, quæ, dum gratissima mœstæ
Reddita lux patriæ est, lucem quoque pagina præferat.
Lucem immortalem, quæ Divûm arcana reclusit,
Ignotique viam nobis detexit Olympi:
Qua veniente novi venit quoque temporis ætas,
Et, quo nunc fruimur, seclorum sanctior ordo.
Si sinerent vires, aut si quid vota valerent,
Pyramidas super, aut Rhodii simulacra Colossi

* 5

Educlam

Eductam cælo Morinorum in littore molem
 Poneret ex merito noster labor. Hic ego duris
 Neptunum exutum vinclis, portusque reclusos,
 Et captas cælarem urbes. Hic maxime stares
 Austriade, clypeosque super fulgentiaque arma
 Aureus. Armata starent circum ostia puppes.
 Classibus adverse classes, effictaque in auro
 Equora ferverent navalis imagine pugna.
 Vique sui vobis debet victoria partem,
 Partem opere in tanto vestrum quoque nomen haberet.
 Nunc, quoniam solis hoc possunt carmina votis,
 Sit liber hic grati, quod vobis Flandria debet,
 Obsequii, virax testis: sit temporis huius,
 Quo vestris etiam studiis opibusque receptæ
 Exultant urbes, monumentum in sera superstes
 Secula, marmoribus, solidoque perennius ære.
 Siqua fides vatum auguriis, dum magna vigeant
 Nomina, dum meritis æqui solventur honores,
 Dum Patrie Patres vos dicet Flandria, vivet.

JACOBUS VANDE WALLE.

à SOCIÉTÉ DE JESU.

A D

A D LECTOREM.

ID E M mihi votum quod Philosopho Romano fuit,
 a Non delectent verba mea, sed prosint. Oratio
 sit talis, ut res potius, quàm se ostendat. Non
 querit æger Medicum eloquentem, sed sanan-
 tem: sed si ita comperit ut idem ille qui sanare potest,
 compte de his quæ faciendi sunt, disserat, boni consulat;
 non tamen erit quare gratuletur sibi, quod inciderit in Me-
 dicum etiam disertum. Hoc enim tale est, quale si peritus
 gubernator, etiam formosus est. Quid aures meas scalpis?
 quid oblectas? aliud agitur. Urendus sum, ad hoc adhibitus
 es. Curare debes morbum veterem, gravem, publicum.
 Circa verba occupatus es. Sequar momentis consilium, utinam
 assequar consulenti monitum. quapropter ne actum agam, Medi-
 cum agam, non Grammaticum. Quid enim aliud quàm ineptire
 est, bracteatam sectari eloquentiam, sermonumque illecebras
 quasdam, veluti sirenes affectare, ubi pravi comprimendi sunt
 affectus. Illa Philosophorum auribus ancillans eloquentia, rostris
 quàm sacris cathedris aptior est: si non tam delectationis captan-
 de avarus, quàm salutis consequendæ avidus es, habes quod ares.
 Folia ne legas, verba negliges, fructum collige, hos legere, intelli-
 gere est. Aurè Chrysologus: b Verborum flosculos non qua-
 ramus: qui maturitatis fructum querit, despiciat amœna
 camporum. Hoc demum ad gustum æternæ beatitudinis sapere est.
 Interim hic prægusta, non falsas eloquentiæ delicias, sed quantæ
 sit ingenue veritatis omnium mentibus expetenda suavitas: uti
 egregie monet Princeps veritatis Doctor Augustinus: c Bono-
 rum ingeniorum insignis est indoles, in verbis verum qua-
 rere, non verba: quid enim prodest clavis aurea, si aperire
 quod volumus non potest? aut quid obest lignea, si hoc po-
 test? quando nihil quærimus, nisi patere quod clausum est.

a Seneca epist. 75. b Chrysol. serm. 18. c Aug. lib. 4. de doct.
 Christi.

Nuda veritas, & in vestis, hoc Solis habet, dum innubis est; verbis rem vestire, lucem nube involvere est; quam prosperè perfpicaci ingenii splendore D. Prosper ita discussit: a De accuratatione dictionis elucubrata non satago, nec mihi pudori est, si disputatio mea, quæ fortè probatur in rebus, aliquos verborum inanum sectatores, horrore incomptæ orationis offendat: etenim cum sententiarum vivacitatem sermo ex industria cultus enervet, quis non judicet me affectationem compositionis debuisse contemnere, etiamsi eam potuisssem, veluti dicendi peritus implere. Quapropter ea mihi visa est compositio satis ornata, quæ conceptionem animi, cum necessaria quadam perspicuitate proferret, non quæ illecebris aurium deserviret, nam & prudentibus viris non placent phalerata, sed fortia: quando non res pro verbis, sed pro rebus numerandis verba sunt instituta. Quare in hac luce meridiana toti caligant, qui me hic oratorem, aut sacrum Ecclesiasten de altiori loco differentem expectent. De plano ago: b Non sum eloquens ab heri, & nudius tertius. Conciones non inscribo, quod sciam neminem quemquam repertum esse, qui obsonium pro palato cujusque condire valeat, quod supremi duntaxat est conditoris, qui hoc filiis suis in deserto condidit.

Plura itaque cum ad seligendum, quam ad dicendum lector requirat, quandoque non pauca congesti; quedam etiam pro sale inspersi, festiva magis, quam ut plena manu è suggestu spargantur. Denique Pythagoræ præceptum sectatus sum: ne multis pauca, sed paucis multa complectere;

Ejusmodi enim libros vulgus desiderat, & Hieronymus commendat: c Quidquid, inquit, in scripturis divinis mirabiliter fulget, quidquid in præceptis moralibus copiosum est, totum in parvo corpore adunatum lector desiderat, paupertatis necessitate.

Jam Deo duce ac vita comite CÆLESTE PANTHEON in FESTA & GESTA SANCTORUM non moliri, sed polire aggredior.

a D. Prosper lib. 3. de vita contempl. b Exod. 4. c Hieron. præfat. ad Comitem.

FACULTAS SUPERIORUM.

Cum tres Societatis Jesu Theologi elegerint, & utiliter edi posse censuerint librum, qui inscribitur: *Lux Evangelica sub velo sacrorum Emblematum recondita, morali doctrinâ illustrata per P. Henricum Engelgrave Societ. IESV, in duas partes divisa.* Ego Joannes Bapt. Engelgrave ejusdem Societatis per Flandro-belgicam Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi ab adm. R. P. N. Gosiuno Nickel factâ, concedo ut is liber per Viduam & hæredes Joannis Cnobbari excudatur. In cujus rei fidem has literas officii mei sigillo munitas, meaque manu signatas dedi. Bruxellis 16. Decemb. 1652.

JOANNES BAPT. ENGELGRAVE.

PRO-

§. 1. Nuptias aut matrimonium non obesse sanctitati, & salutis aeternae consequenda: imò plurimum ad sanctitatem profuisse.

§. 2. Ad hunc finem conducit primariò, ut sit paritas Religionis, pietatis, & per studium virtutis.

§. 3. Non tam forma & fortunatum, quam morum & animorum aequalitas spectanda.

Dominica 3. post Epiphaniam.

De dominio Dei in creaturas, quod longè majus quàm figuli in vasa, ut patet luculento illo Doctoris gentium testimonio: *An non habet figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud in contumeliam.* Ad Rom. 9.

§. 1. Omnia quaecunque voluit Dominus, fecit in caelo, in terrâ, in mari & omnibus abyssu. Psal. 134.

§. 2. Quomodo nullus Dominus, nisi solus Deus. Esther 13. in cuius ditione cuncta sunt posita, nec est qui possit resistere ejus voluntati.

§. 3. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est. Job 1.

Dominica 4. post Epiphaniam.

MOTUS MAGNUS, quin imò perpetuus peccatoris conscientiam exagitat; quæ operosi ipsarum horologii noctes diesque interturbat, nec sinit quiescere.

§. 1. Ac primum quidem ut graves horologium malleorum ictus, ita conscientia peccatorem assidue verberet, pulsat, & gravissimos ictus infligit.

§. 2. Atque ut ferrati dentes horologii inquisant & rodunt, haud ali-

ter, vermis eorum non moritur, Marci. 9. qui vivis dentibus conscientiam arrodit.

§. 3. Hac denique machina quandoque insperato viros armatos, variasque larvas exhibet: at, quod longè terribilius: personæ tristes illis apparentes pavorem præstabunt. Sap. 7.

Dominica 5. post Epiphaniam.

Invidus, cui numquam bene est, nisi alteri malè sit; seipsum perdit, ut alterum perimat.

§. 1. Invidus alienum bonum suum facit invidendo supplicium. S. Prosper lib. 1. de vita contempl. cap. 5.

§. 2. Invidia hominem diabolo deteriori reddit, & dolores inferni tolerare cogit.

§. 3. Invidia flammam, aulam Principum, castra militum, contubernia fratrum, claustra Religiosorum &c. latè depopulari.

§. 4. Solertia invidiosorum & invidorum remedia.

Dominica 6. post Epiphaniam.

Quod non unus passer calat super terram, Matth. 10. nedum in hac vixilla arbore nidificet, sine pare vestro, nobis argumento esse potest, nil casu fieri aut fortuito.

§. 1. Non casu sed consultò à divina providentia omnia gubernantur.

§. 2. Propositum SS. Scripturæ, ab hisque sacris ac profanis historiis stabilitur.

§. 3. Quinam in rebus maximè fortuito, Dei providentia mixti sunt?

Dominica Septuagesima.

Horologium iners, actorà die otio-

otiosum, quid mali ac turbæ in Repub. concitet, experientia compertum est; quid verò mali, otium in animis hominum generet, illo Ecclesiastici manifestius est: Eccl. 33.

§. 1. Multam malitiam docuit otiositas. Quam ut excutiamus, rectè Prophetam conditionis nostræ, quæ conditi sumus, nos memores esse voluit, dum dixit Job cap. 5.

§. 2. Homo nascitur ad laborem, & avit ad volandum. Quid? quod homini aded non otandum sit, ut Paulus moneat si quis non vult operari, non manducet; & prima veritas comminatur Prov. 6.

§. 3. Per otium & pigritiam, veniet tibi quasi viator egestas, & pauperes quasi vir armatus.

Dominica Sexagesima.

Amicus verus ut rarus sic carus, in adversis maximè comprobatur.

§. 1. Est amicus socius mensa, & non permanebit in die necessitatis. Eccl. 6.

§. 2. Hujusmodi Amici in temptationis recedunt. Luc. 8.

§. 3. Solus Deus amicus verus & sincerus.

Dominica Quinquagesima.

Hicce Bacchi feriis peccatores suis flagitiis Deum lacerare, & rursus in crucem agere non verentur, testante ac detestante Apostolo:

§. 1. Rursus crucifigentes sibi met ipsos filium Dei. Ad Hebr. 6.

§. 2. Variis historiis comprobatur, Christum per peccata hominum rursus crucifigi.

Dominica 1. Quadragesima.

Jejunium, quod Heterodoxi, ut inventum diabolicum exacerantur, Redemptor nostræ exemplo suo sanctificavit, & observari voluit.

§. 1. Hæreticorum errores refutantur, ac jejuniis præceptum adstruitur.

§. 2. Jejunium ut est actus virtutis abstinentia, hominem contra insultus cacodæmonis obarmat. S. Tho. 2. 2. q. 146.

§. 3. Jejunii arma fortissima, ut possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Ad Ephes. 6. Atque his armis non robur animi dumtaxat, sed quod mirandum, etiam corporis acquiritur. Unde Eccl. 37.

§. 4. Qui abstinent est, adjiciet vitam.

Dominica 2. Quadragesima.

Splendidus Solis vultus semper idem, semper sibi similis constantis animi symbolum est. Nimbi, nives, pluvia, infræ feruntur, non turbant Solem.

§. 1. Vultus semper idem, animi sibi præsentis ac constantis index est, quod sacris ac profanis testimoniis comprobatur.

§. 2. Qui in adversis animo vultuque sereno luserint ac jocati sint.

Dominica 3. Quadragesima.

Tartarei hostes, infesti hospites, ubi, semel animum occuparunt; jamque ingressi habitant ibi, difficulter statione cedunt: ira vitia ubi per actus frequentatos in consuetudinem abiit, & quasi sedem fixere, non facile deturbantur.

S. 1. Quid

S. 1. Quid consuetudo, & quomodo acquiritur.

S. 2. Consuetudo altera natura, quam difficulter exiit.

S. 3. Consuetudo non imminuit peccatum.

S. 4. Remedia extirpandi pravorum habitus, & consuetudinem peccandi.

Dominica 4. Quadragesima.

Divinae munificentiae fontem benignissimus Redemptor noster hodie multis millibus fecit scaturire, largiendo singulis, quantum volebant; at longe excellentius per sacramenta, sacros veluti canales, gratiae fontes in animos hominum derivare non cessat.

S. 1. Deus dat omnibus affluenter, & secundum propriam cuiusque dispositionem Jacob. 1. Trid. sess. 6. cap. 7. Ex quo consequitur iuxta mensuram gratiae, fore & mensuram gloriae, quod Apostolus innuit dicens: 1 Cor. 15.

S. 2. Alia claritas Solis, alia claritas Lunae, & alia claritas stellarum: stella enim à stella differt in claritate; sic & Resurrectio mortuorum.

Dominica Passionis.

Prima veritas dum speculi in morem, Iudaeorum scelera liberè coarguit, eorum odium incurrit: qua de causa pauci etiam num veritatem liberè profertur, quia pauci eam libenter audiunt.

S. 1. Veritas odium parit. Eccl. 4.

S. 2. Pro anima tua ne confundaris dicere verum.

S. 3. Quinam libenter veritatem audierint.

Dominica Palmarum.

De eximia Domini Jesu mansuetudine, quam non modo per omnem vitam exercuit, sed & nobis cum verbo tum exemplo suo ad imitandum proposuit.

S. 1. Mansuetudinis magister hanc suis doctrinam tradidit Matth. 11. Discite à me quia mitis sum & humilis corde.

S. 2. Responso mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furor. Prov. 15.

S. 3. In omnibus affabilem te facito. Eccl. 4.

Dominica Resurrectionis.

Ut cum Christo resurgamus, & in novitate vitae ambulemus, exuere oportet veterem hominem; bombycem imitando, quem M. Basilii resurrectionis typum ostendit. Basilii lib. Hexam. cap. 8.

S. 1. Quomodo expoliare veterem hominem cum artibus suis valeamus. Coloss. 3.

S. 2. Ut in novitate vitae ambulemus. Ad Rom. 6.

Dominica 1. post Pascha.

Omnes vos hodierna die, quantum confido: quasi modo gentis infantes, 1 Pet. 2. sed ut infantibus familiare est cadere; ita & citò surgere. Documento nobis relicto; ut si per fragilitatem lapsi simus, non maneamus infixi luto; atque interim serus vespere ingruat, & divina clementia fores occludat.

S. 1. Non tardes converti ad Dominum,

num, & ne differas de die in diem. Eccl. 5.

S. 2. Paenitentia sera, raro vera. Aug.

Dominica 2. post Pascha.

Omnes nos quasi oves erravimus; Isa. 53. sed bonus ille Pastor coelestem gratiam, velut viridem ramum porrigit, ut errantes ad se trahat & adducat.

S. 1. Ramus divina gratia sufficiens omnibus porrigitur, quo dispersos bonus Pastor ad se trahat. idque primò per locutionem internam, secundò per externam: etenim

S. 2. Ramus divina gratia per sacros Ecclesiastes, animos Auditorum efficaciter trahit; dum iuxta Apostolum sit verbum insitum.

Dominica 3. post Pascha.

Pretiosa guttae & virtutes suspendantur, quae ex ardenti poenitentis corde per oculos eliquantur.

S. 1. Est pretium, est honor & lachrymis, Ovid. 10. Metam. si modo pro peccatis fluant.

S. 2. Anima lachrymis baptizatur. Chrysost. hom. 9. de poenit.

S. 3. Lachrymarum vis coelum aperit.

S. 4. Beati qui lugent. Matth. 5.

Dominica 4. post Pascha.

Maxima pars hominum ignorat, quò vadat, currit in incertum, & in praeceptis agitur: dum quò vel quò eundem sit, non interrogat.

S. 1. Quid faciendum ei, qui nescit quò vadat: nec quidquam statuit de statu vitae?

S. 2. Consilium de statu vitae non pe-

tendum à parentibus aut propinquis.

S. 3. Inspiratio qua quis se sentit vocari ad statum Religiosum, certissimè à Deo est.

S. 4. Vocatio ad Religionem, manifestum divina praedestinationis signum.

S. 5. Reprobationis signum certissimum itis, qui vocationem distulerunt, aut neglexerunt.

Dominica 5. post Pascha.

Cum prima veritas adpromiserit petenti nil denegandum, quò sit multa peti nec impetrari? Rationem Apostolus hanc ase signat. Iacob. 4.

S. 1. Petit, & non accipit, quia malè petit. Sunt qui non male duntaxat, sed & mala postulant, quibus rectè dicitur: Matth. 20.

S. 2. Nescis quid petatis.

S. 3. Quid salubriter petendum.

Dominica 6. post Pascha.

Redemptor noster dum se suis quasi severum, tum vel maxime se verum Patrem exhibet: utpote qui nosset quid conferret non muliebriter aut mollioriter, sed viriliter & fortiter suos tractari, atque generosi instar equi duris exercitari. Haud aliter sincerus Patrefamilias, qui non segnitè liberos educat, sed effrantes juveniles impetus, metu verberum coercet; arbitretur se obsequium praestare Deo & ipsis.

S. 1. Filii tibi sunt, erudi illos & curva illos à pueritia illorum. Eccl. 7.

S. 2. Qui parit virga, edit filium suum. Prov. 13.

S. 3. Tu

- §. 3. Tu virga percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis. Prov. 23. Mansuetudo tamen semper severitati attemperanda; quemadmodum
- §. 4. Manna & virga in arca aservari solita.

Dominica Pentecostes.

Deus universo orbi intimè præsens, juxta illud (1 Ioan. 3.) In illo manet & ipse in eo. quemadmodum bolla intus & extus, undique in aëre versatur. quæ intima numinis præsentia.

- §. 1. Medium ac remedium præsentissimum est ad omnia flagitia evitanda.
- §. 2. Dei præsentia, efficax ad omnem virtutem, & perfectionem incitamentum.

Dominica 1. post Pentecosten.

De centuplo: quod elemosyna refundit multo copiosius, quàm ullo fœnore aut usurâ queat comparari.

- §. 1. Fœneretur Domino, qui miseretur pauperi. Prov. 19.
- §. 2. Tullianum illud expenditur, Est liberale officium, serere beneficium, ut possis metere fructum.

Dominica 2. post Pentecosten.

- §. 1. Hostia Eucharistica qua mirifice facit ad illuminandos & inflammandos animos, speculo caustico comparatur.
- §. 2. Accedite ad eum, & illuminamini. Psal. 33.
- §. 3. Quinam ex hoc pane intellectus, sibi radium divina sapientia mutuârit.

- §. 4. Vmbra fugat veritas: noctem lux eliminat.

§. 5. Speculum Eucharisticum, fidelium corda inflamat.

§. 6. Dispositiones animi praviæ, ad flammam ex Eucharistico speculo concipiendas.

§. 7. Proxima ad divinas flammam concipiendas dispositio, servens desiderium.

§. 8. Quo amoris incendio, Deiptra Christum utero conceperit, & in Eucharistia sumpserit.

Dominica 3. post Pentecosten.

De perseverantia. Ovis & drachma deperdita, incessanter querenda, donec invenias: & fabrica erigenda, donec colophone imposito perficias, ac jure exclames: Congratulamini mihi.

- §. 1. Cæpiisse multorum est; ad cultum pervenisse, paucorum, Hieron. epist.
- §. 2. Qui perseveraverit usque ad finem, hic salvus erit. Matth. 10.

Dominica 4. post Pentecosten.

Qui in nocte idololatriæ, hæreseos, aut noxæ lethalis laborant, quasi telas aranearum rezunt, nullum operæ suæ pretium referentes.

- §. 1. Qui in nocte gentilitatis & idololatriæ versantur, frustra laborant.
- §. 2. Hæretici luce fidei destituti, in vacuum laborant.
- §. 3. In nocte peccati laborantes nihil capiunt.

Dominica 5. post Pentecosten.

De Hypocritis Scribarum & Phariseorum, qui vanam virtutis umbram sectantur.

§. 1. Ai-

- §. 1. Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces Matth. 7.

§. 2. Vae vobis scriba & Pharisei hypocrita: quia similes estis sepulchris de albatis. Matth. 23.

Dominica 6. post Pentecosten.

Mundus non satiat, nec animum explet, etsi implere videatur.

- §. 1. Fortuna multis nimium dedit, nemini satis. Seneca.
- §. 2. Ignis nunquam dicit, sufficit. Prov. 30.
- §. 3. Solus Deus hominem satiat.

Dominica 7. post Pentecosten.

Cavendum à pravo consortio.

- §. 1. Damon ut auceps, utitur pravis sociis ad decipiendum.
- §. 2. Fœmina laqueus est & rete, quo stygius auceps abutitur ad capiendas animas.

Dominica 8. post Pentecosten.

Majori solertia filii tenebrarum terrena & fluxa sectantur, quàm filii lucis, cœlestia & æterna.

- §. 1. Milites & Mercatores pro corruptibili corona, & fluxis bonis magis desudant, quàm nos pro æternis.
- §. 2. Homines seculares, vanitati ac mundo muliebri impensius dediti, quàm nos veritati, & animi cultus.

Dominica 9. post Pentecosten.

De cultu ac reverentia templis debita.

- §. 1. Terribilis est locus iste: non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli. Gen. 28.

- §. 2. Domum tuam decet sanctitudo. Psal. 92.

Dominica 10. post Pentecosten.

Sola humilitas est, quæ exaltat.

- §. 1. Quid autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit. Ephes. 4.
- §. 2. Probatur sacris ac profanis historiis, eos qui se humiliant, exaltari.

Dominica 11. post Pentecosten.

Rectè loquitur, cujus lingua, affabri instar horologii, opportuno tempore sonat, & peccantem commonet. Qua in parte, tacendo non leviter peccatur.

- §. 1. Vae mihi quia taceo. Isa. 6.
- §. 2. Si peccaverit in te frater tuus corripe eum. Matth. 18.

Dominica 12. post Pentecosten.

Oculo mentis, cœlestia attentius contemplanda, quò terrena omnia despiciantur.

- §. 1. Cum S. Ignatio exclamandum: quàm sordet mihi terra, dum cælum aspicio.
- §. 2. Cum Apostolo: quæ sursum sunt querite: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Coloss. 3.

Dominica 13. post Pentecosten.

Peccatum quodvis hominem longissimè à Deo sejungit.

- §. 1. Peccator cum filio prodigo in regionem longinquam proficiscitur.
- §. 2. Magnum Chaos peccatorem inter & Deum, firmatum est.

Dominica 14. post Pentecosten.

Uni & soli Deo serviendum est, omnemque affectum ei soli exhibendum.

§. 1. Ne-

- §. 1. Nemo potest duobus Dominis servire. Matth. 6.
 §. 2. Gravis Damoni fallacia persuadentis, posse aliquem duobus Dominis servire.
 §. 3. Vni soli Deo ac Domino servandum.

Dominica 15. post Pentecosten.

Liberos à parentibus, velut traduces à vite avulsos, Christo meliori colono in Religione traditos, minimè ut mortuos fiendos esse.

- §. 1. Religiosi mundo mortui, & quasi vivi sepulti.
 §. 2. Homines mundo mortuos non fiendos: quorum vita abscondita est in Christo cum Deo. Coloss. 3.
 §. 3. Quale peccatum à Religione avertere, aut impedire: & quam graviter à Deo punitum.

Dominica 16. post Pentecosten.

Testudo bellica quam propugnatores, victoresque conscendere olim soliti, mundum ejusque titulos calcandos docet.

- §. 1. SUBLIMABUNT NOS SI FUERINT INFRA NOS. Emissen. serm. de Ascens.
 §. 2. Quinam calcando honores sibi gradum ad immortalem gloriam struxerint.
 §. 3. Orbem, universum calcando, in cælum ascenditur.
 §. 4. DEVITIIS SCALAM NOBIS FACIMUS, SI VITIA IPSA CALCAMUS. Augustin. serm. 176.

Dominica 17. post Pentecosten.

De Amore, quo Proximus noster diligendus.

- §. 1. Diliges proximum sicut pupillam oculi tui, quoniam Summus invicem membra. ad Ephes. 4.
 §. 2. Ionathas & David perfectum mutua dilectionis exemplar, proximum diligendum, sicut se ipsum demonstrant.

Dominica 18. post Pentecosten.

De Malitia cogitationum, quæ in animo, velut species in cubiculo obscuro per angustum foramen, quasi per oculum, refluunt.

- §. 1. Abominatio Domini cogitationes male. Proverb. 15.
 §. 2. Quæ cogitatio peccaminosa, & quinam ob solam cogitationem damnati.
 §. 3. Cogitationes pravae continuo repellenda, Deo per Prophetam commone: Auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Isa. 1.

Dominica 19. post Pentecosten.

Pauci per fructus bonorum operum, ad vitam æternam prædestinati sunt.

- §. 1. Præsentia Dei, ac prædestinatio non officit libertati.
 §. 2. Satagite ut per bona opera, certam vestram vocationem, & electionem faciatis. 2 Pet. 1.

Dominica 20. post Pentecosten.

Divinus amor morbos, seu molossos immittit, ut venetur animas: quin & doloris jaculo configit, ut ad se fontem vivum recurrant.

- §. 1. Infirmitas corporis, facit ut animus ad Christum & ad cælestia suspiret: Sicut cervus ad fontes aquarum Psalm. 41.
 §. 2. Homo cum morbi cruciatibus

con-

conflictatus, Martyribus collatus, jure usurpat illud Psalmi: Perfecit pedes meos tanquam cervorum: & super excelsa statuens me. Psalm. 17.

Dominica 21. post Pentecosten.

Vindex Deus pœnæ talionis, peccatorem punit. Et in servum nequam severè animadvertit, qui conservo suo crudelis existit.

- §. 1. Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sap. 11.
 §. 2. Ipse sibi parat peccator quisque quod patitur: nos calamitatum nostrarum auctores sumus. S. Salv. libro octavo de provid.

Dominica 22. post Pentecosten.

Qua ratione imago Christi in nobis vivacissimè exprimitur.
 §. 1. Imago imitando aptè exprimitur: ad quod Apostolus hortatur: imitatores mei estote. 1 Cor. 4.

- §. 2. Quos præcivit & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui? Rom. 8.

Dominica 23. post Pentecosten.

Mors rectè somnus à sacris & profanis historiis nuncupatur.

- §. 1. Mortis & somni proprietates inter se comparantur.
 §. 2. Salubris homini dormituro illa Lipsii communitio: Ad lectum ad lethum.

Dominica 24. post Pentecosten.

Manus scribentis, quæ Balastrem teruit, non obscuras super premi judicii notas nobis etiam exaravit.

- §. 1. Decretoriam sententiam Manne, Thecel, Phares, in judicio ferendam, qui legit intelligat.
 §. 2. Aliam scripturam, libris in judicio aperiendis contentam, quæ legit, intelligat.

APPROBATIO.

Lucis Evangelicæ sub velum sacrorum Emblematum reconditæ pars secunda, à R. P. Henrico Engelgrave Societatis *IESV*, multo studio, & magno judicio, atque eruditione, uti prior, industriè concinnata, orthodoxæ fidei & bonis moribus conformis est, & ad fidelium illuminationem deserviens: quò ut filii lucis, & sicut in die, honestè ambulantes, ad lucis æternæ regionem feliciter perveniant. Quare eadem digna quoque est, ut typis evulgetur. Actum 1. Aprilis 1653.

GUIL. BOLOGNINO S. T. L.
Can. & Lib. Censor Antverp.

EMBLE-

FESTVM CIRCUMCISIONIS DOMINI.

Vocatum est NOMEN ejus JESUS, Luca 2.

Pulchrum properat per vulnera NOMEN. Virg. 9. Æneid.

ARGUMENTUM.

Hoc optatissimo anni exorientis auspicio, nomen illud à *amabile*, nomen *laudabile*, nomen *admirabile*, nomen *super omne*; augustissimum, inquam, *JESU* Nomen, vobis in Strenam propono, omnium linguis celebrandum, calamis exarandum, cordibus efformandum: Amantum more.

a Philipp. 2.

&c amore, qui ut suorum, quos ardent, nomina cortici; haud secus meliori flammâ incensi, JESUM corpori, JESUM cordi insculpsere. Vbi quàm maximè ridenda, vel potius desenda sese cumprimis objicit, mortalium cæcitas: qui omne ingenium, studium, solertiam contulere, ut inane nomen suum posteris commendarent; quod vel chartis, & codicibus inscriptum, flamma absumpsit: aut marmoris incisum, vetustas abolevit: aut ipsis superbis substructionibus, & Mausoleis insculptum, invidia obfuscavit; livor subvertit. Atque hi omnes a qui vocaverunt NOMINA in terris suis, non secus ac Babylonii, qui dixerunt: b faciamus nobis civitatem, & turrim, & celebremus NOMEN NOSTRUM, turpiter decepti sunt. At qua ratione quis veram nominis sui immortalitatem consequi queat, hodierna luce vobis comprobabo.

a Psal. 43. b Gen. 11.

- §. I. Majori cura & labore aditendum, ut SS. Nomen Domini celebretur, quàm cæci mortales studeant, ut inane suum nomen amplificent.
- §. II. Exemplo JESU, qui verè JESUS & salvator fuit, nomina nostra præclaris factis, & heroïcis virtutibus comprobanda, ut secundum NOMEN, sic & laus. Psal. 47.
- §. III. Extremo spiritus, SS. Nomen JESU ingeminare.

FE-

FESTUM CIRCUMCISIONIS DOMINI

Vocatum est nomen eius JESUS. Luca 2.

DIVINVS ille Plauto, Philosophorum omnium celeberrimus, hanc verissimam quondam protulit a sententiam: Industria humana semper enituit, ut NOMEN suum dilataret. Mortalium studium in eo maximè defudavit, ut nomen suum immortalitati commendarent: ad hoc omnes corporis Vires, omnes ingenij nervos, omnes fortunæ contulerunt, ut. b

— famâ super aethera noti,
Aeternumque foret per sæcula nomen.

Ac primum quidem Hannon, Carthaginienſium gubernator, ut viros inter NOMINATOS ac famulos cenſeri, quin imò, per orbem univerſum velut Deus alter, aut Numen aliquod decantari, ac celebrari poſſet, conſilium cepit plenum vanitatis, & arrogantiae. a Aves vocales garrire ſueſtas, ut ſunt picæ, monedulæ. pſitraci, aliaque conſimiles, undique conquiri, & voce humanâ hæc pauca verba edoceri juſſit: Ave Ave eſt, Hannon eſt Deus, in animum inducens tuum, mox ut hæ volucres libertati reſtituerentur, ubique gentium Epiphonema illud decantaturas, ſibiſque tacitus applaudebat illud Poëta: c

Iam canitur toto NOMEN in
orbe meum.

a Lib. 4. de legib. b 6. Rœnd. c Baruch. 3.
d Eſſian. l. 4. v. 1. h. i. l. c Ovid. l. 2. Faſt.

Sed quàm turpiter ſpe ſua eluſus, eventus docuit: nam aves illæ tanto molimine, tanto tempore inſtructæ, vix ad ſuas ſorores, in ſilvas redierant, vox ſua quamque ſonat, ruruſus more, ac ore ſuo obſtrebant, Hannonis oblitæ.

Plus fortasſe quibuſdam probabitur ſolers, & ingenioſum Metelli commentum, qui ne morte Cæcilie Metellæ, nobiliſſimæ Matronæ, nomen quoque interiret; ſed poſt ſata ſuperſtes, in auribus omnium reſonaret, in animis viveret, propter viam Appiam in ſunere Cæcilie, currim rotundam è Pariſio marmore eo artificio exædificavit, ut ſi quis hunc verſum: CÆCILIA ! b

Semper hinc, NOMENQUE tuum, laudeſque manebunt.
Pronuntiare; Echo admiranda, eundem redderet integrum, & articulatim oſtes ut minimum reſonaret: Semper hinc, NOMENQUE tuum, &c. Nuſquam gentium eiſmodi Echo octophona exaudiri: eo ſine. mirâ indiſtriâ, ac magno impendio conſtructa, ut Matronæ huius inane nomen, in cælum extolleret, ac divulgaret. Verum enim vero non expenderat, voces illas in auram evaneſcere, eaque ſilente conticeſcere, atque omnem memoriam Metellæ, cum ſonitu perire. Quemadmodum & hæc noſtra tempeſta-

A 2
a Boterus de origine urbium l. 1. c. 6.
b Virg. E. 9. 3.

te fieri videmus, ab ijs, qui nominis celebritatem, aut ab arguis Oratorum, Poëtarumque vocibus; aut à festis tormentorum boatu; aut etiam jam effereudi, à funebri Campanarum sono, studiose aucupari consueverunt, ignari; quia a perit memoria coram cunctis sonitu. Scopum suum attingit videntur, qui ingenij sui monumenta prælo, & nomina typis mandarunt: nam, ut ille cecinit; b

*Longum Scriptor prorogat ævum.
Sic honor, & NOMEN divinis
vauibus, atque*

*Carmibus venit; ut ille vanè,
& insanè gloriatur: c*

Villura, men mandantur NOMINA chartis.

Pulchrum enim verò ad nominis claritatem inventum, nisi flamma famam aboleret, & luce Vulcani, quam propria laude non ignobiles Scriptores, illustriores forent. Aristarchus ad mille Commentarios conscripsit, quorum ne linea ducta superstes. Chrysippus de pingenta, lucubrando volumina, oleum perdidit: omnia quippe flamma absumpsit. Dionysius Grammaticus fertur tria millia, quingentos libros composuisse; quorum ne pagina reperitur. Trismegistus supra 36525. libros propria manu exaravit; è quibus ne litera, aut apex ad posterum pervenit. sed parùm hoc; ingenies quam maximè bibliothecas luculenta incendia depopulata sunt: non inopia illud Poëta queri posses, e Exitus est studij parva favilla mei.

a Psal. 9. v. 2. b Horat. de Arte.
c bull. d Nerenb. d. f. e. aterni
e temp. pag. 53 e Ovid. lib. 5. Trist.

f Ptolomæus Philadelphus, Rex Egypti, Bibliothecam sumptu planè regio Alexandriæ instruxit, cui præfexit virum scriptis, & factis illustrem. Demetrium Phalereum, Athenis exulem, qui, teste Cedreno, p. libros sacros, Chaldaicos, Egyptios, & Romanos, aliosque diversa lingue in Græcam omnes converti curavit, in universum, ad centum millia voluminum; cumque Regis aures fama teigisset Hebrææ sapientie, sacraque paginas ab orbe condito, non alio quàm Hebræo idiomate proficere; misit qui Hebræa biblia conquirent, & idoneos homines simul conduxit septuaginta numero, qui in Græcam linguam vertent; quod ut quàm fidelissimè fieret, omnes distinctis cellulis, à se ipsis divisi, & hinc illa ab Ecclesia recepta, 70. interpretum versio. nunc amplitudinem Bibliothecæ huius Alexandrinæ attendite.

Tradit Josephus, à Demetrium aliquando à Philadelpho interrogatum, quot millia librorum jam haberet, respondisse, ducenta millia, sed sperare brevi, ad quingenta. Vides quàm auxerit: sed quàm magis postea, atque etiam alii Reges? profectò ad septingenta millia venerunt, Agellio, & ipso Ammiano testibus.

Egregium hoc, quin imò maxime regium opus, i Iustus Lipsius suspiciens, ait: Reges & Dynastæ immensam hanc librorum copiam sibi comparasse, non in usum solam

f Lipsius de bibliothec. c. 2. g Cedreno. l. 2. h Ioseph. l. 1. i antiqu. c. 11. Eu. feb. de præparat. l. 8. i Lipsius de bibliothec. c. 1. Lipsius c. 2.

solum, sed ambitionem, aut splendorem NOMINIS. Sed quàm fine suo frustrati sint, eorum flamma, & cinis comprobavit, unde exclamat: *Voluminum septingenta millia? O thesaurum! sed in re aterna, non æternum!* nam totum hoc, a quidquid fuit librorum, bello Alexandrino, cum sub Casare urbs diripitur, conflagravit. En quò h pulcherrimum, regia opulenta monumentum; nil nisi bultum, & acerba cinis.

Huc e accenseri potest bibliotheca Constantiniana, in qua centum viginti millia librorum recondita, inter ea Draconis intestinum, centum viginti pedes longum, cui aureis literis Homeri Ilias atque Odyssea fuerint inscripta; atque hac universa igne depopulante in cineres redacta sunt. Libet hic exclamare:

O curas hominum! quantum est in rebus mane!

S. I.

Majori curâ & labore commendandum, ut SS. Nomen Domini celebretur, quàm cæci mortales studeant, ut inane suum nomen amplificent.

Ad istis quanto conatu, industria, solertia, quibus studiis, laboribus, lucubrationibus, quàm immensis sumptibus, fortuneis, impensis mortales, & frustra quidem, defudarunt, ut vanam NOMINIS umbram sibi compararent, d. Num vobis hoc auspiciatissimo anni exorientis die precor, ut quantum hi periturae famæ, & vanissimi nomi-

nis sectatores, tantum vos studij, operæ, ac industrie conferatis, ut Nomen Admirabile, e nomen amabile, nomen laudabile, nomen SUPER OMNIA NOMEN, augustissimum, inquam, illud Iesu nomen, omni veneratione celebrare, per omnium ora resonare, in omnium corda dilatate studeatis. Hoc nomen Iesu, infantes vestros ante Alpha & Beta, longè utilis, & argutius, quàm pisticas Hannonis nomen, pronuntiare doceat. Frater ille Seraphici Ordinis B. Felix, Religiosus Doctor, Romæ, per decem & quatuor annos, Alipem ostium emendicans, parvulos obvios cœgit, nomenque Iesu invocare ac inclamare, instituit. Hoc cum lacte parvulis vestris infillat, ut pissima Mater Monica, lactanti Augustino: quod quantum illi profuerit, ipse proficitur dicens, se lectando Tullium, ad amorem Philosophiæ vehementer inflammatum: f Excitabar, inquit, sermone illo, & accendebat, & ardebat, & hoc solum me in tantâ flagrantia refrigerabat, quod nomen Christi non erat ibi, hoc nomen Salvatoris mei, (id est I E S U) filij tui, in ipso adhuc lacte Matris, tenerum cerneum pie bilabat, & alie recinebat: & quidquid sine hoc NOMINE fuisset, quàmvis litteratum, & expositum, & veridicum, non me totum rapiebat. Vbi & i lud obiter inculcandum, quod pijs etiam Matronis familiare novi, ut gravidæ, S. S. I E S U nomen sapius ingeminent, & cœctui suo, vel

eludicum 9. Psal. 112. Phil. pp. 2. v. 9. f August. l. 3. confessio. c. 4.

vel in utero imprimi exoptent. Id nemini peregrinum videbitur, si attenderit quod Stengelius noster commemorat: puerum fuisse nuper, nobili sane profapia oriundum, nominis autem, ac familie sibi notissime, qui Bruntruti literis operam navavit, omnibusque spectandum dedit sapius, ex utero secum natum paternum nomen post aurem expressum: quod accepit hoc modo. Mater illius ante conjugium, ita sponsa sponsum effusim amabat, ut quicquid manu arripere, in eo statim sponsi nomen inscriberet. Prægnans postea, fortè territa, aurem fricuit: quo contactu id nomen, quod animo iniebat, facti eleganter impressit.

Hoc rarissimum contra omnia pericula munimentum, ut vel in puero Ethnico (quod literæ Indicæ referunt) manifestum est. In flumen is fortè inciderat, jamque totus hauriebatur, dum à ripa Lusitanus Christianus sic ad illum: O puer, inquit, invoca IESU nomen. Parvulus ille IESUM inelamavit, & ecce illi aquarum instar solidi marmoris: per illas inambulat, & littori redditur. Hoc nomine liberi vestri, ab omni discrimine liberi, contra omnes casus tuti, ac maniti sunt. Hoc nomen f. onibus eorum, digitis vestris inscribite, ut parvulus IESU Edmundum parvulum celestis Magister edocuit, dum illi se stitit, venerandum nomen fronti aureis literis inscriptum ostentans: illudque illi documentum reliquit, hoc nomen fronti suo digito inscribat. Longè argutius omnium vestrum ora, ubi manè expectetis, & sub noctem cubitum concessuri, nomen JE-

SU, quàm Echo illa octophona nomen Metella, resonabunt. Non è concavis saxis, sed è foraminibus petreæ, è sacratissimis JESU vulneribus celestis tibi Echo respondebit, si quoties in cubili tuo illum intuitus, pio corde & ore exclamaveris: *Iesul esto mihi Iesul!*

O Amor! Iesul! quoties clamatur, amatur;

Hec mea morte sua, crimina depit, eruit.

O Amor! o JESU! tecum volo vivere: verè.

IESUS amor nunquam corde recedat, edat.

Illum quoties respiratis, ejus nominis gloriam, non vestram sectamini. Sensit hoc, & censu it, proximum cælo caput, Gregorius XIIII, de quo ita Lorinus, a oculatus testis. Memini anno 1584. audire me optimi, maximi, optimeque & maximè, tum de Ecclesiæ universa, tum de Societate nostra meriti, Gregorii XIIII summi Pontificis, postquam in aula scholarum, quas non magis nobis, quàm urbi & orbi, publicæque omnium utilitati, verè Pontificiæ magnificentia construxerat, ab Oratore nostro Stephano Tuccio, & festivo omnium applaudentium sono exceptus est, has collachrymantis pias & modestas, raucas licet, ac exiles ex Christiano & magnanimo profecto corde voces: *b Non nobis, Domine, non nobis, sed NOMINI tuo da gloriam.* Sectentur alii denique è scriptis suis, è combustibili charta, ex incendiaria papyro gloriam in fumos abituram; nos immortalem illam in eo confestim

a Lorin. in Psal. 113. v. 9.

b Psal. 113.

quistudeamus, ut cum Augustino nullus nobis codex placeat, nullus liber volvatur, ubi hoc nomen Salvatoris non reperiatur. & quidquid sine hoc NOMINE, quantumvis literatum, & expolitum, non te rapiat. Nullus itaque vobis liber teratur, nulla pagina volvatur, nulla charta scribatur, ubi IESUS non legatur. Doctor gentium, qui d. magnum, & memorabile NOMEN ad omnes gentes evolare fecit, nullam propè paginam conscripsit, quæ non Iesu nomine insignita sit, cùm iusto calculo ducentis, decies novies, NOMEN JESU Christi verò, quadringentis, & semel expresserit, memor illius de se dicti Actorum 9. *Vas electissimum est mihi iste, ut portet NOMEN meum coram gentibus, & filius Israel.* Unde Hieronymus: *e hoc patiebatur Paulus de nimio amore Christi, ut eum semper quem diligebat, etiam superfluo, & extraordinarie NOMINARET.* Expressius Doctor Angelicus, apud quem Paulus tanto in pretio fuit, ut sociis aliquando laudantibus, & ostendentibus amplitudinem f. urbis Parisiensis, ejusque palatia omnemque opulentiam, animi sui sensum candidè exposuit: pluris se scripta Chrysostomi, quàm universam Lutetiam Parisiorum, cum omni divitiarum affluentia, facere. Hic, inquam, qui Paulum Doctorem habuit, sic in laudes ejus excurrit: *g Portavit in corde, (nomen*

c Aug. l. 2. Confess. c. 4. d. Virg. l. 2.

Aeneid. e. Hieron. in Epist. ad Ephes.

3. f. Breviar. Ord. Prædic. lect. 7.

Officii de S. Thoma Canfin. parallel. eleg. l. 3. c. 12.

g S. Thom. serm. 1. in Coverf. S. Paul.

IESU) semper de eo cogitando: in fronte de eo gloriando: in ore, semper de eo loquendo: in manu, omnia in nomine ejus faciendo: in calamo, de eo scribendo: in toto corpore, pro eo patiendo: & inde saluti in os in ipsam morientis linguarum: refectum etenim à cervice corpus, ingenti miraculo Iesu, Iesu, Iesu sonabat, & tribus se salibus, vi quadam spiritus librans, tres ita fontes, dum lac pro sanguine dedit, excitavit. B. Joannem verò, qui Jesum totum fuxerat, discipulentiæ & quinquagies, sanctissimum hoc Iesu nomen, scriptorum foliis expressum reliquisse comperimus. Consimile quid in Sancto Joanne Columbino observare est, qui Ordinem Iesuitarum instituit, in ejus paucis epistolis quæ exstant, millies & quingenties sacrum Iesu nomen legitur exaratum. Quod ut & nos aliqua ratione æmulemur, suavisimum mellei Doctoris monium sequimur: qui hoc sapuit: *b Si scribas, non sapit mihi, nisi legero ibi Iesum, si dispites, aut conferas, non sapit mihi, nisi foverit ibi IESUS.* Nec scriptis dumtaxat, sed ut magnates omni suppellectili suæ gentilitias tesserat, ita omnibus verbis, actibus, cogitatibus, venerandum illud nomen præfigendum commendat, dicens: Tam singularis est reverentiæ nomen Iesu, ut ab ejus venerabili laude nullus excipiat status, nullus excludatur locus, nullum præscribatur tempus, nullum removendum sit opus

1. Nullus excipitur status, ut Propheta testatur: *i Reges terræ,*

A 4

h Bernh. Ser. 15. in. Cant. Psal.

148. i Psal. 47. Psal. 112.

& omnes populi, principes, & iudices terræ, juvenes & virgines, senes cum junioribus a laudent NOMEN DOMINI: quia exaltatum est NOMEN eius solius, cui omne genu flectitur, caelestium, terrestrium, & infernorum.

2. Ab eius laude nullus excluditur locus, etenim gloriosi nominis præco Apostolus illud per orbem universum diffudit. Unde 3. saltes regius: b Secundum NOMEN tuum, sic & laus tua in omni fine terre. & ne credas forte orbis angulum exclusum, addit: c A Solis ortu usque ad occasum. LAUDABILE NOMEN DOMINI.

3. Nullum tempus præscribitur: quia nomen eius benedictum ex hoc nate, & usque in sæculum; ut hic illud celebrare non pigreat, quod omni æternitate laudare delectat.

4. Nullius opus, hoc illustri titulo destituatur, monente Apostolo ad Coloss. 3. 17. Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in NOMINE DOMINI Iesu Christi. Optimus enim hic ordo est, ut omnis vel verbi, vel operis, à nomine Iesu, nobis origo, & initium sumatur, ac in Iesum consummatio referatur. Quare si cubium concedis, si strato assurgis, si cibum vel potum sumere incipis, aut si scribis, vel legis, seu aliud aliquid opereris, hoc nomen Iesu reverentialiter interponas.

Alio Darius Imp. ingenij sui perspicacitate, ut nominis immortalitatem consequeretur, collimavit, qui argenteis aureisque nummis, imaginem

suam, subiecto nomine excudit fecit; ut hisce veluti pretiosis, & canoris tubis, nominis famam per omnes regiones, ac regna divulgaret: dum tandem deprehendit nummos cum effigie, ac nomine suo, crumenis addicistis concludi, & nec lucem posse conspiciari. Aliud à vobis caelestis Sponsus postulat, qui illud sculpi vult d. ut signaculum super cor, & super brachium.

Quærit Theodororus, ut quid dulcissimo Sponso non sufficiat cordi incisum esse, sed & brachio? Vult, inquit, Saluator noster, ut cum pro signaculo in altibus habeamus, & notam ipsius in omnibus tam dictis, quam factis imprimamus. Iesum cor cogit, Iesum os proferat, Iesum oculi legant, manus scribant, mores referant; quidquid agam, Iesu auspice agam. Vigilabo in oculis Iesus erit: dormiam? Iesum somniabo, ambulo? comes Iesus ibit. Sedebo? Iesus claudet Iesus. Studebo? Iesus erudit. Scribam? calamum cum manu Iesus ducet, & Iesus Iesum scribet. Orabo verba Iesus formabit, animabit Iesus, fessum erore recreabit Iesus. Esuriam? Iesus pascet, Iesus potabit, in tenebris ero? lux est nomen Iesu. Unde Bernardus: e Nec tantum lux est nomen Iesu, sed & cibum. An non toties confortaris, quoties recordaris? quid æquamentem cogitantis impinguat? quid ita exercitatus reparat sensus, virtutes roborat, vegetat bonos mores, castas fovet affectiones? aridus est omnis anima, cibum, si non oleo isto insunditur: insipidus est, si non hoc sale conditur. Agorabo denique? aderit medicus Iesus. Moriar? Iesu moriar meo. Iesus oculos claudet, Iesu signis, mihi tumulus; tumuli inscriptio, Iesu nomen erit. Si veteres, filij huius sæculi, a vocaverunt NOMINA in terra suis; quin & nos nomen Domini extollamus in caelis. Sunt qui perennem nominis gloriam in excelsis palatiis, amplis atriis, marmoreis substructionibus collocarant, quorum sumum studium, à laxis, & lapidibus, nominis immortalitatem emendicare; in quos styllum acuit Magnus Basilus: b Nonne vides eos, qui fora, & gymnasia in civitatibus adificaverunt, viros excolunt, aquaductus adornarunt, quo pacto eorum NOMINA, hisce sint indita adificiis terrestribus? commentum modum, quo in longum vita tempus, SUVMEMORIAM NOMINIS prorogarent. Hinc passim uncialibus literis, in publicis curijs, thermis, pillis, portis, porticibus, obeliscis, statuis, exarata sunt Præfecti operis, Senatoris, Consulis, Prætoris nomina: tali anno, Consule tali, hæc moles posita est. Atque vitam in hoc genere, quodam veluti rudimento delirij, non plures teneantur! quos non injuria cavillus ille perflingeret, quem in Trajanum, qui omnibus operibus suis, iam novis, quam innovatis, suum nomen inscriperat, Constantinus Magnus apud Aurelium Victorem coniecit, ut quasi pavetaria heretæ exstantes, moris omnibus adherescant. Cui non ab similem, Lampadium quendam prætorianum præfectum, explodit Ammianus Marcellinus: Homo, in-

quit, erat indignanter admodum sustinens, si etiam cum stueret, non laudaretur; & addit: Vanitatis eius exemplum; ne latius evaginemur hoc unum sufficit pen, leve quidem cavendum tamen: per omnia enim civitatis membra, qua diversorum Principum exornantur impense, NOMEN PROPRIUM inscribebat, non ut veterum instaurator, sed ut conditor, quo vitio laborasse dicitur Trajanus, unde cum herbam parietinum fovendo cognominarunt. Ubi, ut videtis, vel ipsi gentiles, hanc vanitatem cavendam, vitio verendum, ludibrio ac dedecori habendam, manifestò declararunt. Quo ex capite Christianos plerisque exagit in hunc modum Chrysostomus: e Peccaverunt nomina sua in terris suis: ecce aliud genus amentia, adificiis, agris, & balneis sua NOMINA inscribere, & putare magnam se consolationem ex eo accipere, & umbram (ut canis Asopieus) pro rei veritate persequi. Aliam profectò, eamque verissimam ad nominis immortalitatem viam assignat: Si enim perpétuam memoriam desideras, ne NOMEN, homo, adificiis inscribas, sed trophæum rectè factorum erigas, quæ & in præsentia Vita NOMEN tibi conservant, & in futura vita immortale tibi requiem comparant. Si si memoria cupidis, ego te docebo viam veram & apertissimam: Virtutis curam gere, nihil enim facit NOMEN adeo immortale, ut natura virtutis. Id ostendunt Martyres, ostendunt Apostolorum reliquia, ostendit memoria eorum, qui rectè & ex virtute vixerunt. Quot Reges urbes ever-

unt. Quot A 5

a Psal. 148. b Psal. 47. c Psal.

d Cant. 8. v. 6. e Ber. Scr. 15. Cant.

a Psal. 48. b Basil. in Psal. 48.

c Chrysost. in Tsal. 48.

terunt, portas extruxerunt, & NOMINIBUS suis inscriptis decesserunt? nec ea tamen quidquam prestat; sed silentio, & oblivioni mandati sunt. Piscator autem Petrus, qui nihil fecit eorum, quoniam virtutem est profectus, & civitatem maxime regiam occupavit, etiam post mortem splendet Sol elarius, & ab ortu Solis, usque ad occasum. LAUDABILE NOMEN ejus. Quod tu autem facis, est ridiculum, & plenum ignominia. Sed parum hoc, publicis illis substructionibus, magnificis operibus, Consulum nomina inscribi; cum hujus gloriolae partem vel maximam, civium frequentia, atque ipsa Respublica, cujus vestigalibus, ac publico aerario erecta sunt, iure sibi vindicare censeatur. At illorum nomina, aeternam oblivione obliteranda, qui excelsas moles, amplissimas aedes, marmorea atria, vasta praedia, laetos fundos, amoenissimas villas suburbanas sibi construunt; atque iis insignia praefigentes, viri opulenti, ac potentis, sibi nomen compant; cum iterum non advertunt, nec attendunt, quot plaustra injuriolorum nominum, cognominum, calumniarum à transeuntibus, illis ingerantur. Ecceum a illa domus istius avari, istius raptoris viduarum, & orphanorum spoliatorum. Hac enim monumenta, inquit Chrysostomus, non te clarum reddent; sed ora omnium aperient. Eluscia enim non finit tuam avaritiam, quae oblivioni tradidi poterat, temporis excursu exstingui, & statim veluti columnas, & trophaea erecta avaritia. Hi aere alieno, pauperum sanguine, tot

viduarum ac pupillorum substantiis, altissimas tectorum moles educunt, nec tam in aedes, quam in caelum ituri videntur. Quid quod in iis alter ab altero, non pariete, sed integrâ contiguatione dividitur, & cubacula cum vix unum plures occupant, uni tamen plura praescribunt, totidemque veluti oppida intra domos excitant; cum tamen non ideo latius, quia latius, vivere contingat. Ipsa cubacula in prospectu disponunt, ut ad natum oculorum atque inuitum, omnia simul praesto sint; unoque veluti aditu, remotissimum in recessum, acies intuentium ducitur. Nempe, ut Dominus remotis velis, procul appareat, velut in sacrario Numen; aut certe adeuntibus, tanquam ex alio terrarum orbe sensim accedere videatur; cum interim aeternum sibi apud Deum & homines nomen compararent, si debita lanionum suorum, pistorum, sartorum, furorum, fabrorum, aliorum opificum, in multis annos dilata, extinguerent; si egenis se munificentia Deos exhiberent; si nosocomia, hospitalia, aediculas sacras, & aras, in pios usus erigerent. Atque utinam ex voto S. Vincentii, b dives ille in partibus Mosellanis, qui hic ad centum domos numerabat in terris, vel unam cellulam sibi edificasset in coelis! Enimvero illud vel maxime execrandum, ut nomen sit post fata superstes, qui vitam plane vilem duxere, literis aureis sua nomina sepulchris inscribere non erubescunt,

b S. Vincent. die Luna post Dom. Latere.

seunt. Quin & in sepulchris inscripserunt suarum NOMINA, inquit Baalhus, a ad propria ostentationem magnificentia. Hi sunt qui terrana, praesentisque gloriam temporis sapiunt, ac per hominum ora volitare tantum student, atque ipsa satis esse ad felicitatem putant; cum interim eorum nomina, transeuntium calcibus obtendantur, aut pulvere inducantur. Hujus tam insanæ superbiae Auctores, & inceniores existere Babylonii.

Gen. xi. Venite, faciamus nobis civitatem, & turrim, & celebremus nomen nostrum.

D. Hieronymus in illud Isaia: Perdam Babylon nomen, stupendam illam turris Babylonicae molem, ait ex oculatis testibus, qui illam propriis oculis curiosè spectabant, in altitudinem ad quatuor millia passuum, seu tria miliaria nostratia exstructam fuisse. Turris, inquit, b illa, quae aedificata est post diluvium, quam in altitudine, quatuor millia dicunt tenere passuum, paulatim ex lato in angustias coarctata, ut pondus imminens, facilius à lateribus sustentetur. describit ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus, auroque fulgentes, & multa alia, quae penè incredibilia videntur. At quorsum hac tam ingens, tam insolens, tam immanis in caeloseducta fabrica?

Pererius c varias è variis auctoribus causas excogitatas esse asserit, genuinam ipse faceret adducit: Venite, faciamus nobis civitatem, & turrim, & celebremus nomen nostrum; ut

aliquo mirabili facinore, & memorabili monumento, CELEBRITATEM NOMINIS, & fama, apud posteros acquirerent; jamque ut moles lateritia caput in immensam conflargere altitudinem, nemo ferè (si Philoni d credimus) operarius erat, qui non lapicida fieret, suumque nomen laxo insculperet. Atque horum primò exemplo apparuit, quam naturalis, quam vehemens, quam in animis omnium mortalium infixus amor, & cura posteritatis, ut sui memoriam, & nomen cum laude posteritati commendent, verum in eo plerique decipimur graviterque peccamus, quod cum avidissimi simus laudis, & gloriae, eas res ferè adamamus, & confectamur, quibus insigne decus, atque infamia est adjuvanda; vel certe non solida nec vera, semperque mansura; sed fucata tantum, & adumbrata, ut summum, e magni nominis umbra acquiritur. Audiamus Chrysostomum, f ut alia, sic etiam hoc diserit tractantem: nam cum exponeret illa verba, Faciamus nobis NOMEN; Vide, inquit, radicem mali, tale opus faciamus, ut nunquam oblivioni tradatur sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus operibus celebrari velunt. Alii splendidas domos aedificant, balnea, porticus, ambulationes: quorum si quem rogaveris, quare tantopere laboret, tantisque sumptibus faciat? non aliud respondet, quam ut immortalis sui memoriam, celebratamque NOMINIS relinquat. interim

A 6 non.

a Basil. in Psal. 43. b Hier. l. 5. Comm. in Isaia, c. 14. c Perer. in Gen. l. 16. c. 11. v. 4. n. 54.

d Philo l. 5. antiq. Pererius cit. c Bernar. Ser. 1. de ir. un. l. Chrysost. hom. 30. in Gen.

a Chrysost. ho. 30 in Gen. c. 9. l. 1.

non est qui recogitet, domos hinc nos luteas edificare, quæ unâ cum Dominis in cineres redigendæ sunt. a

Miramur perisse homines? monumenta persciscunt:

Mors etiam saxis, nominibusque venit.

*Steden en rycken,
Hbben lun tycken.*

Stultorum nomen cineri inscribitur, quod vento & aurâ popularis oblivionis diffatur. Certissimam ad immortalitatem nominis viam, Antiochus Præful assignat. Si æternam igitur memoriam amas, liberalitatem tuam, & pecuniarum largitionem in pauperes confer, reliâ vilis, balneis, aliisque adificiis, largâ elemosinâ immortalis viri memoriam reddit: sicut scriptum est; *Dispersit pauperibus, iustitia ejus manet in sæculum sæculi. Vno die dispersit divitias; sed iustitia ejus, id est, liberalitas & misericordia æternam mansura est memoria. Et rursus scriptum est: In memoria æterna erit iustus; ab auditione mala non timebit. Recte ab auditione mala non timebit: nam sicut improbi male audiunt apud homines, omnique vituperatione, & detestatione lacerantur, sic contrâ, boni omnium predicatione, celebrantur. O hominem, inquit, misericordem! o benignum! o mansuetum! o dignum immortalitatis! Vitiâ demum amplificandis nominis ratio, quam vesani mortales excogitarunt, fuit, ea inscribere arboribus; b*

Vi quantum trunci, tantum sua nomina crescant.

Quem modum ingeniosus Amor adinvenit, ut amantum nomina, cum ipso cortice ar-

borum sensim crescerent, seque dilatando,

--- c Crescunt illa, crescit amor.

Hanc profectò methodum, ad amantissimum Iesu nomen dilatandum, hujus unius amantes, eminentiori quadam ratione sectati sunt, dum non corticem, sed corpori, non trunco, sed carni, & cordi suo insculpserrunt. Talis d' exstitit ardentissimus ille Iesu amator, cui illud unicum in votis, ut Iesus in corde suo radices ageret, omniumque animis inscriptus legereetur, quin & ipsis inanimatis plantis, si quam inambulando arborem conspexisset, scalpello NOMEN INDELEBILE JESU scire incidebat;

Vi quantum trunci, tantum sua nomina crescant.

Plinius refert compertum fuisse, e qui singulari artificio, nomen, & insignia sua, seu gentilitiam telleram, radici arboris eo artificio insculpsisset, ut folia æternâ, nomen cum insignibus distinctè referrent. Quod naturæ prodigium, perciperet Bernardus, ut quisque nostrum in se exprimeret, Iesum radici cordis inscribendo, ut inde in linguas seu folia prodiret. f. *Veniat, inquit, in cor Iesus, & inde saluat in os, in linguam.*

g B Henricus Suso, Iesu nomen non arbori, sed pectori insculpsit, ingeniosus cælator. Digitales erant literæ, quæque ad cordis motum, & ipse movebantur, & Iesum suspirare

c Virg. cit. d. Teytigen Paradis. l. b. 7 c. Camus conc. 2. in Circum. f. Bernard. Ser. 1. 5. in Cant. g. Fasti Mariani 25. Jan.

re faciebant: atque ipsi vivæ carni melius, quàm viridi trunco accrescebant. Subinde inter dolorem deficientem, & cælo lapsum nomen Iesu, auro, gemisque rutilans recreavit. In corde B. Catharinae Raconis hæc argenteis literis inscripta erant: *Iesus spes mea*; quas dein in aureas divinus prociis convertit unde ex plenitudine cordis lingua, nil nisi Iesum resonabat. Vnus instat omnium, gentium Doctor, qui, ut supra diximus, a magnum & MEMORABILE NOMEN Iesu portavit, & inde salit in os, & in singula chartæ folia; quæ exaravit; uti & de S. Ioanne Evangelista, & Columbino diximus, qui Iesum quem cordi impressum gestabant, singulis scriptorum foliis expressum reliquerunt.

Alterum est, quod Saluator noster, Nomen illud incisione, vulnere, & sanguine acquisivit. Unde Bernardus: b *Merito sanè dum circumciditur puer, Saluator vocatur; quod videlicet ex hoc jam cæperit operari salutem nostram immaculatam illam pro nobis sanguinem fundens. Sed & mi Iesu! Amor nil! si vitæ tuæ auroram multo erore jam rubet, quàm largos sanguinis imbres in sero vice vespere prænuntias, ut te Salvatorem comprobet! Tanti stetit filio Dei, nomen bonum, & pretiosum, ut dolore illud summo, & pretio sanguinis, sibi compararet, cuius vel stilla, mille mundi redempti, illum nomine Iesu, & Salvatoris insignire potuissent. Vbi illa questio ventilatur, ut quid doctor gentium ad Phi-*

lippenses dicat, & doceat: c *factus est obediens usque ad mortem, propter quod & c. Cornelius hic, sic ait: Meruit illud nomen per humilitatem, & obedientiam, usque ad mortem: licet enim nomen Iesu in circumcissione sit illi impositum, opus nostræ redemptionis, quâ Salvator, dictus est, per tot opprobria, & tormenta, in cruce complexit propter quod illud nomen Iesus, id est, Salvatoris, opere abundantissimè consignavit: nec ulli nomen suum carius stetit; nemo majori labore, sudore, sanguine illud emit.*

Monet nos Ecclesiasticus: d *Curam habet de BONO NOMINE.*

Etenim non in minimis ponendum est, ut quis audiat Vir alicujus nominis, boni nominis, magni nominis, & quæ apud Philosophos, futilis habetur questio de nomine, hic utilis comprobatur. Porro ipso sapientissimo mortalium attestante: e *Melius est, NOMEN bonum, quàm divitiæ multæ.* Sed si Auctorem Iesum spectemus, nomen bonum carò constat: multis dolore & ærumâ, aliis sudore & labore, nonnullis cilicio & cinere, quibusdam lacrymis & sanguine stetit. Mercatorem percunctare, quanti tibi nomen bonum, ut vir fidelis, ut in rebus tractandis sincerus, habeas? Vstus inquit, ultro oblatas millium, merces adulterinis respuendo, aut non distrahendo, summam ingentem despiciendo, viri

a 2. *Æneid.* b Bernard. *Serm. de Circumc.*

c Philip. 2. d Eccl. 41. e Prov. 22. v. 1.

virī incorrupti nomen acquisi-
vi. Tu, consultiſſime, Ampliſſi-
me Domine, quanto nomen bo-
num tibi in pretio eſt? Ego talem
cauſam iniquam, ex qua emo-
lumentum aliquot centeno-
rum, rejeci; ego nomen bonum,
prætorque & armillis aureis,
præ crumenis auro oppletis
exiſtimandum duxi: quia me-
lius eſt NOMEN BONUM, quàm
divitiæ multa. Eiufmodi, inquit
Bonaventura, & poſſunt illud
ſ. Scipionis uſurpare. Scipio
„ Princeps nobiliſſimus Roma-
„ norum dum poſtularetur, ut
„ rationem redderet de innu-
„ merabili quaſi pecunia ſibi
„ commiſſa, tradidit eis librum,
„ in quo expenſæ erant, quas
„ fecerat, dixitque ad Senatorem:
„ Nolite, Patres, de mea inno-
„ centia dubitare; quia licet
„ Africam totam veſtræ pote-
„ ſtati ſubjecerim, tamen nihil
ex ea quod meum poſſit dici,
præter NOMEN, & gloriam re-
putavi. Tum exclamat Doctör
Seraphicus: Si tales hodie, eſſent
Chriſtiani, quàm ſecuri viverent,
quàm bonum NOMEN meritori
poſteris relinquere! Tu Eccle-
ſiaſtica, Religioſe, quanti NO-
MEN BONUM æſtimas? Pluri-
us quàm convivia, quàm ſym-
poſia, quàm gratam ſed minùs
conſultam ſalutationem. Huic
nomini, ut ne labes inura-
tur, aut Ordini, tor viſita-
tiones, Vigiliæ, curæ Super-
riorum, tor quiſque ſibi adhi-
bet carnis afflictiones uſque ad
ſanguinem. Tu filia, quanti no-
men bonum facis? Pluris quàm

amica & laſciva verba, quàm
peculantes ad citharæ ſonitum
choreas, quàm ſpecioſa ac pre-
tioſa munuſcula, quàm infamis
proci gratiam, & ſpreti injuri-
am. Tanti nomen bonum ve-
nit & emittit.

Alexander Magnus Sichonio
in obſidione faucis, & ſanguine
madenti, dixiſſe fertur: Quàm
carò emittitur PRÆCLARVM NO-
MEN! Ita nemo carius, quàm
infans Dei Verbum, Ieſu nomen
emittit, ut ex pretio illius ſua quo-
que eſſet apud mortales, in-
mortalesque æſtimatio. Certè
homines inter, ea nomina pluri-
ſunt, quæ labore, ſudore,
ſanguine ſtereſcunt, quàm illa, quæ
à parentibus imponuntur. Ita
Themitiſtus Valenti Imperatori
elegantiùs, quàm veriùs aſſenta-
tur: Venit, inquit, mihi in men-
tem veterum Imperatorum,
quorum unus, pro eo, quod
Græciam evertiſſet, Achaicus
eſt nominatus; alter Macedo-
nicus, quod Macedoniæ vaſti-
tatem, ac ſolitudinem indu-
xiſſet. Scipio verdè ille magnus
ſummi Scipionis Nepos, à
S. P. Q. R. Africanus cognomen
obtinuit, quod deſeſſam ac
penitus aſſiſſam Carthagi-
nem ſolo æquaſſet ac
perdiſſet. Quod ſi ex ijs
quos illi proſtigaverant, me-
ritò hæc cognomina ſunt con-
ſecuti, quandò juſtiùs es ab
iis, quos ſervaris, appellan-
duſquod nemini mortalium.
aut Cælitum, niſi ſoli Ieſu, ab
Orbe univerſo ſervato, jure
meritiſſimo competere poſeſt.

S. II.

Exemplo Ieſu, qui verè Ie-
ſus, & Salvator fuit, no-
mina noſtra præclaris
ſaſſis, & heroicis virtuti-
bus, comprobanda, ut
SECUNDUM NOMEN,
SIC ET LAUS. Pſ. 47.

Quoniam veteres ſolem pinxe-
runt, tres radios cæteris
fulgentiores eviprantem. Vnum
in prægrandem nivis globum,
quem calore ſuo totum colli-
queſcere faciebat. Alterum
in arduam rupem deſigebat,
quam igneo velut aculeo diſ-
ſindi, ac diſrumpi cogebat.
Tertium in hominis demortui
cadaver derivabat, cui calorem
naturalem, & lucem ſenſim
aſſundere, atque in vitam revo-
care videbatur. Hoc commen-
tum, ſoleriſſimum divinæ be-
nignitatis inventum eſt. Solem
quippe, radioſum Ieſu nomen,
deſcripſit purpureus Vates.
dum dixit: Orietur vobis in-
mentibus NOMEN meum, SOL
juſtitie; qui omni ſolari radio
potentius, gelida corda colli-
queſcere, & animos ſcleratorum,
inſtar rupis obduratos,
fundi ac ſindi fecit. b Frigida
ſupra nivem ſunt corda noſtra, fri-
gida verba, frigida ſunt opera. Mel-
leo hic flamine opus eſt. c uſque
ſit aliquando ante faciem ſalutaris
NOMINIS, duritia corda? cui ſons
forte ſiccatus lacrymarum, invo-
cato Ieſu, non continuo erupit ab-
ſor, fluxit ſuavior? Vis mortuos

in vitam, & quidem æternam
revocare? idem Bernard. d in
illud, Oleum effuſum nomen tu-
um; ſic ait: Labitur quis in crimen,
currit inſuper ad laqueum mortis
deſperando, nonne ſi invocet NO-
MEN VITÆ, conſeſſim reſpirabit
ad vitam.

Sicarius horrenda in crimina
elapſus, ad mortem æternam de-
ſperandus currebat, & Ieſu
nomine invocato reſpiravit ad
vitam. Ex quibus rectè conſi-
ſtitur, quod Ieſus, ſi vere nobis
Ieſus, & Salvator: f Virtutem
NOMINIS implens. Experto cre-
dite. Dulce NOMEN Angelus non
tacet: quia hoc mihi, maxime ne-
ceſſarium fuit. Alioquin quid age-
rem, audiens Dominum veni-
entem; nunquid non fugerem, ſi-
cut Adam, qui à facie eius fugit,
ſed non effugit? nonne deſperarem
audiens, quia venit ille, cujus le-
gem ſic prævaricatus ſum, cujus
patientia ſic abuſus ſum, cujus be-
neſiciis tam ingratus inventus ſum?
qua vero major conſolatio poterat
eſſe, quàm in dulci vocabulo, in
NOMINE conſolatorio propterea &
ipſe dicit, quia non venit filius ut
iudicet, ſed ut ſalvetur mundus per
ipſum. Iam confidenter accedo; jam
fiducialiter ſupplico, quando Salva-
tor venit in domum meam ad me.

De Demoſthene locuturus a-
liquando Valerius Maximus; b
quantuſque fuiſſet brevitè de-
monſtraturus; cuius, inquit, COM-
MEMORATO NOMINE, maxima
elegantie conſummatio, audientis
animo oboritur. Dicam ego com-
memorato illo Ieſu, Salvatoris

man-

a Bonav. feſto S. Thomæ Apoſt.
Serm. 2.

S. 2. Exem-

d Malach. 4. v. 2. b Bonav. Serm. 2.
in feſto Magdal. c Bern. Serm.
15. in Cani.

d Bern. ib. e V. Lobbet. feſto Cir-
cumciſ. g. 4. f Ovid. de Pont.
l. 1. g Bern. Serm. 1. de
Epiph. h Valer. Maxi. l. 8. c. 7.

& pro amplitudine Imperii. & magnificentia Domus Austriae, Epistolam nomine Caroli signasset, omnes suos titulos regnorum, ac provinciarum, quæ paginam propè totam occupabant, adjunxit. Franciscus indignanter hæc lectitans, ne tot titulis, ac nominibus inferior videretur; paucis rescriptit, suoque nomini adiecit: *François, Roy de France, Roy de France, donec hæc pariter, paginam impleret: pro clausula subjungens, unum suum Galliarum regnum, sufficere omnibus Imperiis, provincisque Caroli domandis. Scio invictissimum illum Imperatorem Carolum, bellicæ fortitudine insignem, animi robore constantem, labore ac sudore, multoque sanguine fuso, gentes domuisse, ac hæreses debellasse, populoque Christiano libertatem donasse, atque immanissimo jugo complures eripuisse, ut à quibusdam Orbis Christiani conservator, ac liberator vocitaretur; sed & hæc magni NOMINIS UMBRA. Chryso-
logum audite: a Sicut reges triumphorum suorum tituli nuncupantur, & subjectarum gentium NOMINIBUS; conquirunt numerosissima cognomenta, quæ illi minime debentur; sed suorum militum robori, ducum solertia, ac fortunæ, id est, unius omnia moderantis, summi Numinis, benignæ providentiæ.*

Quam multi hodierna luce. b

præclaro NOMINE
TANTUM

Insignes,
nil nisi Magni nominis Umbra

a Chrysost. Serm. 57. b Iuven.
Sat. &

præferre consueverunt? Nomen sine re habent, id est, corticem sine nucleo, pallium sine Philosopho, arcam sine peculio, lucernam sine clypeo, vana omnia nomina. In Academiis fatigare scribendo articulos, legendo oculos, cogitando ingenium, vociferando fauces: pulsare pulpita, frequentare Gymnasia, terere subcellia, ut præclaro NOMINE tantum insignes sint, ut in Philosophia doctissimi, vel in Medicina expertissimi, vel in Theologia eximii Domini vocitentur. Miser! tu nocturnis incubrationibus tantum insu-
pisti olei, ut esset velut oleum effusum nomen tuum; id est, ut more olei, primò per Academi-
am, aut concionem hanc, deinde ad vicina oppida, tum ad exteras provincias, inde ad late distitas regiones, nominis tui amplitudine diffunderetur? oleum, quin & operam perdidisti. Quam sit nomen tuum, & notum paucis, & ignotum multis, paucis te docebo. Univerfus hic quantus quantus terrarum orbis, si Cosmographis credimus, celo collatus, non est nisi punctum. Omne vitæ hujus tempus, quantumvis prolixum, æternitati comparatum, Augustino teste, non nisi momentum est. Quid angustius, si locum consideres, puncto? quid brevius, si tempus attendis, momento? O mentis humanæ stupor! vel potius amentia! Compello vos viros Martios, bellicosos Duces, ut quid æstum & frigora, famem & sitim, vulnera & mortem ultro suscipitis? nisi ut præclaro NOMINE tantum insignes, & nominis Umbra sedemini. Ad hoc contendunt plerique,

rique, & impendant omnes tum corporis labores, tum ingenij nervos, tum industrie vires, ut clarum in hoc orbe nomen, ex nomine famam, ex fama gloriam, ex gloria honorem, ex honore denique immortalitatem inter mortales consequantur. Audite futilis pompæ aucupes, vanissimi nominis, & secularis famæ negotiatores, & ut loquar cum Tertulliano, gloria animalia. Siveram hominis gloriam, nunquam interitaram, si immortalitatem spectetis, nomina factis probate. Nomen Christiani geris, vide ut & re ipsa sis. Nomen Religiosi habes, attende ut etiam sis opere. Nomen tibi Sacerdos est, elabora ut dignitati tantæ, par vitæ respondeat. Hoc Mediolanensis Præstulis monitum: NOMEN congruat actioni, alia respondeat NOMINI; ne sit NOMEN inane, & crimen immane.

Commendatus olim Probus apud Vopiscum, quod adolescens esset, ac Vir sui NOMINIS; hoc est, quod speciosum ac pulchrum Probi nomen imple-
ret, insigni quadam morum, ac vitæ probitate. Nomen tibi Constantinus? constantiam tuere. Vocaris Alexander, Maximus, Maximilianus? fac animo magno, excelsoque sis: b

mensuram NOMINIS imple.

Nuncuparis Andreas? cave ne imbellis sis: & virilem, fortemque significat. Audis Petrus? sis petra, rupes fortitudine, invicti animi robore. Est tibi nomen Ioseph, filius accrescentis? indies prudentiæ, pietatisque

incrementa facias. Vocaris Ioannes, id est, gratia? fac ut sis filius gratiæ, ut Deo, & hominibus gratus sis. Hoc aureo sermone inculcat Ioannes Chrysostomus: c Vocantur, inquit, & alii Ioannes, sed non propter NOMEN sunt id, quod vocantur; quemadmodum & ego, licet eodem quo iste vocor nomine, non tamen uno, & eodem cum illo res, vocabulo vocor; non sum Ioannes, sed vocor. sis vir tui nominis.

Convenient rebus NOMINA ritibus.

Laudatur à Gregorio Theologo Meletius, quod fuerit revera is, quem nomen præferebat: scilicet ut nomen, sic linguam, morumque suavitatem habuisse melleam. Est & illa magni Hieronymi, ad Pammachii nomen allusio. Ex interpretatione nominis tui, quodam vaticinio futurum, omni arte pugnandi adversus diabolum, & contrarias potestates; te bellare demonstras. Egregijs factis Patronum tuum tutelarem æmulare. Hic obiter observandum, ne parentes infantibus nomina gentium, Assueri, Pompeii, Julii, & cum baptis-
matis fonte lustrantur, imponant. Francorum Annales referunt, Legatos à rege Franciæ, Philippo I. ad Alphonsum II. Castellæ Regem missos, ut Delphino alterutram ejus filiam, jam nubilem, deposcerent. Obtulit Alphonfus primogenitam, formâ præstantem, Vrracam nomine. Perculit Legatos asperitas nominis. Delphino, ut agebant, displicitura; quarunt iraque de altera, ecquod ei no-
men

a Ambros. de dignit. Sacerd. c. 3.
b Ovid. de Ponto. l. 1. Eleg. 2.

c Chrysost. hom. 52. in Acta.
d Hieron. in Amos. c. 1.

men foret? Respondit parens. Blancam nuncupari: hoc est, inquit, quod convenit nobis; Verraca Francis terrori, Blanca amori futura est. Sed minùs, ait Pater, formosa. Nomen, inquit, supplebit. Duca ad sponsum, solo nomine placuit, in Reginam adlecta, & Divi Ludovici Mater effecta est. Ita timendum, ne celestis Sponsus regno suo arceat, quos barbaro nomine nôrit insigniri: eorum potiùs nomine, parentes liberos suos compellari curent, quos apud celorum Regem patronos adipisci, ac quorum virtutem sectari queunt. Sic olim sanctiores patres, a à principio erudiebant pueros, qui ipsi nascebantur, admonentes, appellatioribus, quas ipsi imponebant, ut virtutem exercebant. Hoc Dionysius Siciliæ Rex b spectasse videtur, qui uni è filiabus nomen Iustitiæ, alteri Temperantiæ impertivit; ut quoties compellari contingeret, ad nominum virtutem excitarentur. Eodem spectat, quod de viro celeberrimo refert Iacobus Pontanus. Cùm tres omnino filios sua ei uxor genuisset, quos ipse præstantes omnes Iuris consultos fieri percuperet, uni Bartoli, alteri Baldi, tertio autem Codici, quem sæpe in foro nominari audierat, veluti maximi alicuius Iure-consulti vocabulum esset, nomen imposuit; ut hæc ratione, eorum industria emularentur, quorum nomina referrent.

Per baptismum insuper, tibi

a Chrysost. hom. 51. in Gen. b Lyons Christi Imit. p. 371.

pulchrum, ac præclarum Christiani nomen imprimitur; sed vide, ne in te severissima Hipponensis Præfatus calat censura. c Quid tibi prodest vocari, quod non es, & NOMEN tibi usurpare alienum? Si CHRISTIANUS esse delectet, qua Christi sunt, gere. Christianus, si vim nominis species, est, qui Christum colit, veretur, ac reveretur, ejusque jussis obtemperat. Quid Christiani hominis, & nominis, in te, qui vitam belluam duxisti, hæcenus eluxisti? Decantatum est in Rhetorum subelliis, Alexandri Macedonis dictam ad militum ducem, in Tyri obsidione, d Alexandrum vocatum: Animose, clamabat Rex, o commilito, fac facinus, NOMINE, quod gera, dignum.

Age aliqui Christiano nomine, quod geris, dignum nomen titulus est honoris, & sanctitatis; sed vide, ne sic enim inane, & crimen immane. Inane omne est, quod nomen sine re præfert: unde apud saccharopagos, capsis inscriptas bellariis, ac cupiditis inanitas sine re nomina comperies. Deus ut multi in scholis, despiciat nuda nomina, respiciat bona opera, respiciat sola merita. Quod nominamur, hoc esse debemus. Magna gloria, ingens dignitas, ut filij Dei NOMINEMUR, ET SIMUS: ubi non hoc satis, ut NOMINEMUR; sed consulto S. Ioannes f adiungit, ut SIMUS; quia, ut divinè S. Augustinus:

c Aug. l. 1. de Vita Christi. c. 1. tom. 9. d Curtius lib. 3. c. Ambros. cit. f 1. Joan. 3. v. 1.

gustinus: a Qui vocantur, & non sunt, quid illa prodest, ubi res non est? Quam multi vocantur Medici (cautidici, chirurgi) qui curare non nôrunt? quam multi vocantur vigiles, qui tota nocte dormiunt? sic multi vocantur Christiani, & in rebus non inveniuntur: quia hoc, quod vocantur, non sunt. Qui Christum a quo vocantur, in animis suis diris, perjurijs, & blasphemijs proscindunt, hoc, quod vocantur, non sunt, qui temulentia, lascivia, injustitia suâ, ius jura violant, hoc, quod vocantur, non sunt. Qui in sacratissimi Christi domo, inque ejus conspectu, ridere, nugari, fabulari, precari non erubescunt, hoc, quod vocantur, non sunt. Qui vitam illud Massiliensis Antistitis in se vibratum percipiant: b per NOMEN rei sumus; quia magis damanda est malitia, quam titulus bonitatis acrisat.

B. Franciscus Borgia, c ubi audit nebulonem quendam ideo reum, & ad remos damnatum, quoddam Francisci personam, & nomen mentitus esset, atque ingenuit, dicens: Heu me infelicem! si miser ille, qui pauculos dies peccatoris personam sibi sumptit, tam infami, atque atroci supplicio addictus est; quid me oportet fieri, qui tot annos revera peccatoris opera, & partes exerceo, quamvis Religiosum, & veste & nomine proficior? Quanto verius hæc nos, qui adulterino nomine vitia palliamus. Nondum silet Salvianus: d Qui Christiani No-

MINIS opus non agit, Christianus esse laud videtur; NOMEN enim sine actu, atque officio suo, nihil est. Quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in luto? verissimum illud: nomen sine actu, atque officio, nihil est. Nomen Sacerdotis, sine actu, atque officio, qui vix semel in anno celebrat, divinum officio oscitanter perfungitur; aut, quod deestabilis, intermittit, nihil est. e Nomen Monachi, Monialis, sine actu, sine officio, qui de votis parum sollicitus, more, & ore sæcularis sit, nihil est. Vocabulum Monachi, hoc est NOMEN tuum: quid facis in turba, qui solus es? NOMEN Cautidici, Medici, Prædis, Præfatus sine actu, atque officio, nihil est. Inspicias, superintendas, inquit Hieronymus, f præs, & propositi, qui Episcopos, Presbyter, Diaconos es: non sunt meritorum NOMINA, sed officiorum. Quare, quod olim Rex Macedo ad militem, aut nomen Alexandri muta, aut gere te, ut Alexandrum decet. Dicam & ego: Aut nomen mura, aut gere te, ut Sacerdotem, Canonicum, Episcopum decet. Rectè intellexerat g id Sanctus Bonifacius, qui virtute nominis sui, ad excelsam, & heroicam Martyrij palmam inflammatus, sic interpellat Othonem Imp. Quid vanam ego NOMINIS UMBRAM gero? quid Martyris titulum circumfero, si non victorias etiam, & palmas? Superos testor, &

e Hieron. ad Heliod. f Hieron. lib. 1. advers. Iovinian. g B. Rost. Damiani.

a Aug. Tract. 5. in Ioan. b Salvianus lib. 3. de gubern. c In Vita, d Salvian. lib. 4. de provid.

& COGNOMINEM Divinum, aut non dicar Bonifacius, aut ero simul. Ad Monasterium abiit, Martyrij tyrocinia positurus, quod denique in Prussia invenit. Hortatur & nos aureâ suâ eloquentiâ a Chrysostomo, ut appellatione nominis Christiani, ad virtutem amplectendam excitetur, nec quidquam indignum tanto nomine agamus, quod cum Dei filio habemus commune. Mox hunc ferè in modum ratiocinatur. Si is, qui Principis alicujus, aut alterius clari viri nomen fortitus est, cum id audit, sibi compiacet, gloria ac honori ducit, ejusque auctoritatem pro viribus servare admittitur; quid nobis faciendum, qui non Principis, non Serenissimi, non Illustrissimi, non Eminentissimi, non Farnesiani, aut Carassæ, non Angeli, aut Archangeli, sed ipso omnium Regum, ac Principum summo Christi nomine compellamur? Vnum hic, epilogi loco subnecto.

§. III.

Extremo spiritu, nomen Iesu ingeminare.

UT quis per medios milium cuneos, per frequentes ex omni parte excubias, per sclopos, & enses, nocte intempesta securus in castris transeat, militari tesserâ dumtaxat opus est. In supremo vitæ agone, tessera Iesu nomine instructus, omnes inferorum insidias, omnes demonum catervas intrepidus penetrabit. Vbi illud nomen reddiderit, ut verus Christi miles agnitus, salvus evadet, at-

a Chryso. hom. 18. n. Ioan.

stante Propheta: b Omnis, qui invocaverit (quemadmodum oportet) NOMEN DOMINI, salvus erit: & ut princeps Apostolorum ait: c non est aliud NOMEN datum hominibus, in quo oportet nos salvos fieri. In hoc omnem affectum, omnem fiduciam, omnem spem collocandam, docet Claravallensis Abbas, d qui expendens illud: PROTEGAM eum, quoniam cognovit NOMEN meum, sic ait: In presentia vultus glorificatio: in notitia NOMINIS protectio exhibetur: spes in NOMINE, res in facie est. Beatus vir cuius est NOMEN Domini, spes eius!

Ea propter, non tam mirari, quàm imitari juvat tria hæc e Hugonis à S. Victore optatissima, & optima vota: 1. Ut cibis eius ultimus esset S. S. Eucharistia. 2. Ut ultima eius cogitatio, seu meditatio, esset de Passione Christi. 3. Ut ultimum ejus verbum, esset dulcissimum nomen Iesu. Quo suavissimo mortis genere, B. Victoria expiravit, quæ nihil, nisi Iesum loqui, nisi Iesum audire gestiebat; quem in cælos abitura, hæc verbis amantissimè salutabat:

f Alleen ick u, o Iesu min:
Alleen vveont ghy in mynen sin;
Want wy syn bruygoms bey te gaer.

Myn Siel van u, en ghy van haer.
g Qui in cælum porro ascendere desiderat, hoc NOMEN Iesu invocat: Domine Iesu, suscipe spiritum

b Joel. 2. c. Act. 1. d Bern. ser. 15. in Psal. f Qui habitat. e Lyraus imitat. Christ. patient. pag. 520. f Barry Faveurs de Iesu. g Bonavent. Serm. 3. in Circum.

tam meum. a Rochus Gonfales, inelytus Societatis nostræ Martyr, quanto ardore Iesum dilexerit, etiam à morte testatus est: recisâ quippe cervice, non lingua, quod in Paulo suprâ suscepimus, sed cor auditum est clarâ, expeditâque voce, Iesum vocitare, Iesum inclamare. Hoc quisque nostrum, in confinio disparis æternitatis constitutus, piè æmuletur, ac Iesum corde, & ore suspirando, expiret, quemadmodum de Catharina Bononiensî a legimus, quæ paulatim deficientibus viribus, vultu pulchriore, ac lucidiore apparens sanctissimi, suavisimique Iesu nomē terribè invocans, suavi suspirio animam exhalavit.

Quid quod S. Bernardinus, b tantam vim sanctissimo huic nomini inesse affirmit, ut homini in extremâ lectâ, omni Confessarij ope destituito, ad veram contritionem eundem suaviter excitando, salutem asseret. Recogitosis Viri prober testimonio. Vt, inquit, verba Castodiri senis, & Monachi venerabilis inferamus; hic Prophetæ veritate Dirupisti, Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudem, & NOMEN DOMINI invocabo; tantum virtutis creditur habere, ut nonnullis diceretur posse hominibus peccata dimittere, si eum quis in fine vitæ suæ, interâ confessione, devoto corde ingeminer.

Ad hoc, ut omnes incitemur, tot summi Pontifices, pronuntiatis sacrosanctū hoc NOMEN in articulo mortis, plenariam

a In vita c. 27. b S. Bernardini Serm. 49. art. 2. c P. Psal. 115.

omnium peccatorum suorum indulgentiam concessere. Quare dicamus fervidè, dicamus fidenter: Iesu amabilissime, Iesu suavissime, Iesu desideratissime, Iesu per dulcissimam matrem tuam, miserere mei agonizantis! Domine Iesu Nazarene, Rex Iudæorum, tu non nisi sub hoc nomine Iesu, supra caput collocato, voluisti inclinato capite expirare; da, ut sub hoc, & in hoc nomine, inclinato capite emittam spiritum. Denique moriturus omnis hanc efficacem S. Augustini orationem contrito corde, & pio ore usurpet: d Iesu propter NOMEN TVVM DVLCE, fac mihi secundum NOMEN TVM Iesu. Obliviscere superbum, te provocantem: respice piè miserum, te invocantem. IESU NOMEN TVVM DVLCE, NOMEN DELECTABILE, NOMEN CONFORTANS peccatorem, & NOMEN BRATÆ SPIES: quid est enim IESUS nisi Salvator? ergo propter te me ipsum Iesu, esto MIHI IESUS. Esto mihi Salvator benignus. O bone Domine Iesu, etsi ego admisi, unde me damnare possis, tu non amisisisti, unde salvare potes.

Hæc ut in extremo vitæ articulo, in promptu sint, identidem per vitam depromere confiteas, sic paries tibi nomen, quod nulla delebit ætas, studebit posteritas, comendabit æternitas. Sic nomen tuum indelebili caractere, æternis fastis inscribes; si nomen Iesu cultu prosequaris, & reverentia, & virtutes Iesu moribus exprimas, & vitam. Sic à Iesu post hanc vitam, totâ æternitate dicèris IESUITA. Quid stupes verbi insolentiam? omnes vos in cælis IESUITAS

for- d S. Aug. l. 1. de contrit. cord. tom. 9.

fore assevero. Sed quia, quod dixi, videtur ut omnibus admirabile, ita singulis incredibile, fisto pro me fidei iustorem illum, cui fidem derogare, est piaculum, illum, qui à toto mundo habetur mundi oraculum, Ludolphum à Saxonia, celeberrimum ac sanctissimum Scriptorem, Carthusianæ familiæ, qui ab annis viginti septem supratrecentes, vaticinatus est: Sicut hîc per gratiam baptismalem, à Christo dicuntur Christiani; sic in cælesti gloria, ab ipso Iesu, dicemur JESUITÆ: etiam ij, qui

jam vel ipsum Iesuitarum nomen, non benevolis auribus excipiunt, nec propensius animis admittunt. Quæ ut eminentissimo Hugonis b purpuræ Patris, sanctimoniæ & eruditione celeberrimi, confirmem testimonio, ipsum audite, jam inde à quingentis annis hæc vaticinantem: *In cælesti gloria ab ipso Iesu, omnes dicemur JESUITÆ*, quo nominis omine, ut vobiscum omni æternitate perfrui contingat, hoc felici, faustoque anni exorientis auspicio, ex animo precor, voveoque.

a Ludolph. de Vita Christi p. 1. s. 10. de circumc.

b Hugo Card. in e. 2. Apoc. Backa l. 2. in Evang. c. 6. §. 4.

F E-

EPIPHANIE DOMINI.

Rex est hodie & cras morietur. Eccl. 10.

Auferet una dies. Ovid. Fast.

A R G U M E N T U M.

Regalia diurna, non diurna Mundus celebrat. Varios hæc luce, cæci Mortales, dignitatum ritulos sortiuntur: hic Regis, ille Oeconomi, alter Consiliarij, alius Medici personam gerit, atque hanc vno vespere omnes rursus ponunt, vnoque die clauduntur omnia, & alta evanescent nomina.

B

Quid

Quid aliud per omnem vitam agitur? quam si vnam duntaxat diem durare vobis demonstravero, nonne & Principum regna, & Nobilium insignia, Præsidis, Prætoris, Consulibus officia, diurna, non diurna esse convicere? Ex quo sapientum virorum documento, saluberrimus hic fructus existeret, ut dum singulos dies, a singulis vitas ducimus, ita suo quisque munere sanctè, integreque fungatur, quasi hanc lucem supremam natus esset; quod multis efficax ad omnem perfectionem, incitamentum fuit.

¹ Seneca Epist. 109.

S. I. Regna omnia, officia omnia, nomina omnia NON DIURNA, SED DIURNA ESSE.

S. II. Omnem crede diem tibi diluxisse SUPREMUM. Horat. l. i. Epist. 4.

FESTUM

EPIPHANIE DOMINI.

Rex est hodie. et cras morietur. Eccl. 10.

VETERI consuetudine inter Christianos receptum est, Regalium solenni celebrare: omni propè in familiâ schedæ distribuuntur, & Rex aliique Officiales, forte educuntur. Hic à secretis, alter à cubiculis, alius à poculis est: sunt qui Aulædi, Citharædi, Coci, Morionis partes agant. Hic ludus indies in Orbe luditur, & Orbis hic in orbem assiduo Regalia celebrat: de facto etenim agitur, quis ducturus filiam Regis Hispaniarum, quem sors Regem educet? literæ, ac schedæ eduntur, quibus ille caput Finantiarum, alter generalis exercitus, hic equitatus, iste præfatus præfatus declaratur.

Alius Canonicus, alter Consiliarius, ille summus Prætor, iste Præses denuntiatur. Schedas quotannis Gandavi, Bruxellis, Antverpiæ. & quavis in Urbe edi videris, in quibus Commissarii, Consules, Scabinii denuntiantur. Quid in his regis schedis (Cominckxbrieff) discriminis, nisi quod hi annum, alii diurnum habeant officium? Demus, etiam ad sexennium, decennium, in omnem vitam conferri; omnia non nisi uno die, eoque minus reputanda esse, nihilque conferre, sive hic Regis, alter Morionis; hic Cræsi, alter Iri personam egerit, modò bene suo munere functus sit, demonstrabo. Atque id Religiosis familiis etiam congruit, quæ dum

dum sanctum fundatorem, sanctum aliquem Regem, sanctum Coquum, & Morionem (ut Jacoponum, Genesum, Pantaleonem) sorte suis elargiuntur, virtutes eorum, in omni vita, quæ instar unius diei est, in se exprimere nitantur. Quod fiet, si Reges, si Principes, Præsides, Præsules, Medici, Causidici, Religiosi, Ecclesiastici, id certo sibi persuaserint, & alte in animum demiserint, humana omnia (ut in Regalibus fieri consuevit) unius diei spatio circumferri; juxta illud, Quintilianus: a Si cuncta gaudia nostra, si voluptates (dignitates) diligenter excutias, tota vita hominis UNUS EST DIES.

S. I.

Regna omnia, officia omnia, nomina omnia NON DIURNA SED DIURNA ESSE.

IXTA illud Senecæ: b Singulos dies, singulas vitas puta. Pythagoras, & Galenus, mortalium vitam anno comparant, quam proinde in quatuor anni partes, ver, æstatem, autumnum, hyemem dividi convenientissimè posse existimant. Habet nimirum homo verum tempus, quando in prima ætate florescit: habet æstatem, dum firmus, ac vegetus, calore & sanguine effervesceat: habet autumnum, dum judicio maturo, & calore naturali sensum deficiente, frigesceat: habet hyemem, cum frigis iners omnes artus occupat, capilli de capite, velut frondes

ex arbore, decidunt, & canis, velut nive, obtegatur.

Aliis verò, exigua vitæ hujus curriculo spectato, dièi potius, quam anno vita conferri posse videtur, quatuorque has ætates per hæc quatuor: *Mane*, *scilicet, Meridiem, Vesperam, & Noctem* aptissimè declarari, ut homo unius dièi ambitu circumferri scribatur: habet etenim hominem suum *mane*, dum in lucem primò eductus, in quædam veniunt aurora oritur, & cursum suum orditur: habet *meridiem*, cum altissimè supra vitæ, ut ita dicam, horizontem proceclat, in calore mediæ ætatis fervescit, æqualique à videndi initio, & sine, distat intervallo: habet *Vesperam*, cum languente jara ætate, vergit in occasum: accedens mortis appropinquante.

S. II. In æternam clarificantur lumina NOCTEM.

Hujus rei symbolum flos exstat, c Hemerocallos ejus vitæ, & pulchritudo, diaria est. Sole quippe oriente oritur; meridie folia sua, velut quosdam radios, expandit: *vesperi* marcescit: sole denique occidente, decedit. Sic homo, qui velut flos egreditur & conteritur, oritur, horet, languescit, & moritur.

Quam longa una dies, atas tam longa rosarum est. d

Vna dies aperit, conficit una dies.

Id secum reputans Joannes Dux e Clivie, ingentilitiam tesseram, sibi florem adlegit, cum lemme: *Hodie, cras nili*. Quorū mortalium reperire est: *hædem root, morgen doot*? Flosculum se repentino interitu fassus est

B 2 Fran-

Franciscus, f. ab oris venustate, Phœbus cognominatus, Navarre Rex, qui cum in ætatis vere moreretur, ex veneno, fistula, quâ canere solebat, affluso, jamque diem sibi extremum imminere persentisceret, verissimè pronuntiavit: *Regnum meum non est de hoc mundo. Quid tumemus, & extollimur mortales? quorum vita, ut Epicharmus dixit, est inter instantis: qui, iudice Aristophane, sumus generationi foliorum similes, imbecilli cœra signata, folia instar umbrae red-dentia, evanidi, volucres, UNIUS TANTUM DIEI VITAM HABENTES.* Refert utrumque Clemens Alexandrinus, g.

Alii, retentâ hac hominis cum die unicâ similitudine, vitæ ejus spatium, in tres dumtaxat ætates dividunt, quas vocant *Mane, Meridiem, & Vesperam.* Huc alludebat celeberrimum illud Sphingis Enigma, apud totam Antiquitatem decantatissimum: quodnam animal existeret *Mane quadrupes, Meridie bipes, Vespere tripes?* quod Enigma post Oedipodem, omnes de homine interpretantur, qui *mane*, in vitæ crepusculo, manibus & pedibus reptando, velut quadrupes perrepat: *meridie* ætatis bipes, solidè gradiatur: *Vespere* senectæ, viribus fractis, baculum ut tertium pedem assumens, tripes incedit. Atque hinc antiquus Romanorum mos promanavit, qui vitam hominis in pueritiam, juventutem, & senectutem dividebant, juxta illud Poëtæ:

Exultat levitate puer, gravitate senectus:

Petr. Ol. Harang. hist. Navar. d. 9. Orem. Am. in creat. pag. 282.
g. Clem. Alex. l. 4. Strom. c. 4.

Inter utrumque manens, stat inter-venile decus,

Idem propè sensit Epaminondas, qui hominem tribus verbis salutare posse dicebat, à nativitate ad annum tricesimū, precando illi *bonum diem*, seu *bienvēnu*: ab anno trigesimo ad quinquagesimū, *bonam vespēram*, seu *bon soir*: post annum quinquagesimū, *noctem quietam*, seu *Adieu*; quod vivo & perapposito exemplo h. Plinius comprobavit. Volucris est ad Hypanim fluvium in Ponto, Hemerobios dicta, quæ non ultra diem vivit, & eadem luce, qua lucem inchoat, finit, morientique soli commoritur, eodem die, pueri, juvenis, & senis ætatem experta. Manè nascitur, meridie viget, vespere confescescit, & moritur. Sed & hoc magis demirandum, hanc volucrum unius dieculæ, non minus de alimento sibi prospicere, quàm si corvi, aut cornicis annos esset victura.

Animalculo huic simillima est humana vita. Ad fluvium illa est, perpetuò fluentis temporis. quin & volucris est magis, quàm avis ulla vel sagitta; & sæpe omnis pompæ suæ terminum, diem unicum habet, sæpe horam, sæpe paulò productius momentum. Quid ergo titulos, & dignitates, in annos & secula meditatur? Grande profectò mirum est, hanc vitæ, diei unius instar, volucerrimam brevitetem, à tot divinis Varibus proclamari, ab omnibus omnium sæculorum Scriptoris confirmari, nihil ominis misellos homunciones, adeò ad omnium voces obur-desce-

descere, & diurnam sibi vitam, diurnam æstimare. Clamat Ezechias per Isaiam: *i Demanè usque ad vespēram finies me.* Job, qui vitam hominis curseri unius diei comparat, querit, & panē conqueritur, quod vix natus denasceretur: *i Manus tuæ fecerunt, & plasnaverunt me totum in circuitu, & sic repente præcipitas me?* Quam multos vidimus, qui cum jam ad dignitates Ecclesiasticas, Canonicas, Prælaturas, Episcopatus, triconides insulas pervenisent, brevi sublari, exclamare poterant: *De mane usque ad vespēram finies me.* Alii ad Consulatus fasces, ad rogam, ad sagum, ad primas in bello, in Repub. functiones evecti, illud Jobi jure ingeminarunt: *Et sic repente præcipitas me?* Quæ cum ita sint, quisque munere suo, quod illi à divina providentia obtrigit, rectè ac rite fungatur, memor saluberrimi illius moniti, quod Venustus vates præscribit.

S. II.

Omniem crede diem, tibi diluxisse supremum. Horat.

l. i. Epist. 4.

DIvius Basilus illa Deuteronomii verba, ex septuaginta Interpretum versione, luculenter explicans: *Attende tibi ipsi*; hanc, ait, sententiam, omnibus temporibus, omnibus ordinibus, omnibus hominum classibus præscriptam, ut suo quisque munere rectè fungatur: *b Habet*, inquit, do-

i Isaias c. 36. i Job 10. a Deut. 19. b S. Basil. in illud Deut. Attende tibi, i) quæ est 3. inter hom. variat.

mus Dei viventi, quæ Ecclesiæ est, Venatores, Viatores, Architectos, Edificatores, Agricolas, Pastores, Athletas, Milites, Omnibus hinc convenit breve hoc verbum: *singulis, & ad exactam operis obeundam cognitionem, & ad perfectiendam studium propensè voluntatem.* Quæ omnia officia & munia, Ecclesiasticis ac Religiosis Viris, Confessariis, Concionatoribus, Pastoribus Superioribus potissimum convenire videntur. Venator es miles à Deo, ita monente: *c Ecce ego mitto multos Venatores, & venabuntur eos super omnem montem: attende igitur magna cum diligentia, ne foris fugiat te prada, ut effraus per improbitatem, verò veritatem convellat, Salvatori offeras. Viator, es, ei similis qui orabat: d Gressus meos dirige. Attende tibi ipsi, ne quæ exorbitet, nec ad dextram deflexeris, aut sinistram: progreditor via regni. Architectus, solidò, intòve in loco jaciat, & collocei (humilitatis &c.) fidei fundamentum, quod est Christus Iesus, Edificator, quo pacto adificet, videat; ut non ligna, non sanum, neque calaminum, sed aurum, argentum lapides pretiosos. Sartor, sutor, pistior, textor es? attende ejusdem officii patronos, viros sanctitate eximios. Primo mane, premittit oratione, omnem laborem ac sudorem Deo consecra, nec jacturam temporis arbitrare: si indies sacrificio Misse intersis; quidquid molestiæ, quidquid difficultatis, aut cædii occurrerit, facili exantilandum, si melius quàm filii tenebrarum tibi dixeris: Laboremus & sudemus; eras enim moriemur.*

B 3

Pastor

c Item, 16. ad Phil. 128.

Pastor est (animarum) attente, ne quid te praterat eorum, quæ ad obediendum munus illud pastorale attinent. Hæc porro quæ tandem sunt palatandum pecus, & erraticum convertito: quod conquisitum est, & contritum, colligato: quod agrotum, sanato. Agricola-tionis hæc Professor: ficum, infructuosa si est, circumfodito, illicque ingerto, quæ conducitur novæ, ad edendos fructus. Miles? (ut quisque nostrum) quia e militia est vita hominis super terram? cel-labore Evangelio, militia bonam militiam, contra spiritus nequias, adversas vitiosas carna effusionem: induit omni armaturam Dei; ut probes te ei, sique gratus Duci tuo, qui huc te militia adlegit. Athleta? attende tibi ipsi, ne quam ex legibus athletico agoni præscriptis, invenire transgressus: nam nemo coronatur, nisi qui legitime certaverit. Imitare Paulum, cursu contendente, & in palæstrâ colluctantem, & in agone pugillari decertantem. Ut strenuus pugil, ipse habeto oculum anima nussuam evariantem, sed attentum ac pervigilem. Præmuni ac tuere partes, quarum plaga letalis sit. In adversarium immo-tu oculum intendito fixius. In-stadium cursu, qui tibi præcurrunt, in eos te extendens, fac assuam: sic currito, ut prævertas, & e. Cupient me singula percontare, hic desicciunt dies. Hactenus Magnus Ba-silius, qui in domo Dei, quem admodum privatis in familiis hodiernis die fieri assolet, variis variorum officiorum fortes obtingere docet, ac quemque, ut suo sanctè fungatur, hortatur; quod fiet, si Christianum monitum illud Romani Philo-sophi semper meminerimus,

e Job 7.

quod Lucilio suo tradit: f. *Me* Lucili, inquit, prospera vivere & singulos dies, singulas vitæ putæ. Qui hoc modo se aptabit, cui vitæ sua quotidie fuit tota securus est; imò sanctus est. Quis Rex, quis Princeps, aut nobili stemmate oriundus, inani fastu turgat, subditos tyrannicè premat, iræ, gulæ, luxui, vitiiis omnibus frenâ laxet, si recorderit illud Sapientis: g. *Rex est hodie, & cras morietur.*

De Coning en alhier, hoc magtigh en hoe ryck, Gelyck Scifiture ons leert, syn morgen sloss en syck: Men roept, den Coninck drinck, men roept uis overint, T's cert - Ryck Con nek hier, vrant morgen is het uyt.

De Fabio Mario olim rebel-lius pronuntiavit: Uno die factus Imperator, altero visus regnare, tertio occisus est. Quam fabam, ne quis uni Fa-bio causam arbitretur; ac potentes sæculi com-plectitur Ecclesiasticus, dum ait: h. *Omni potentatus, vita brevis.* Hoc docent Imperato-rum Romanorum. hoc sum-morum Pontificum diurna im-peria. Urbanus VII. dies duodecim regnavit. Leo XI. dies sex. Stephanus II. dies tres.

Saul à mortuo Samuele audit: i. *Cras tu, & filii tui tecum eritis;* ac derepente tanto timore conturbatur, ut ceciderit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, & voluit non erat in eo. Unus mortuus dicit. *Cras morie-ris.* & potentissimi ac validissi-mi Regis vires confregit, quid-

f. Seneca Epist. 101. g. Ecc. 10. h. Ecc. 10. 1a. Reg. 28.

ni potentiùs potentes contur-bet primæ veritatis oraculum; *Rex est hodie, & cras morietur.* Quod unum Sapientis moni-tum sufficiens est, ut omnes Reges terræ, Reges sanctos, qui sibi & passionibus imperent, ef-ficiat, & regni, cuius non erit finis, heredes constituat. Non alto solio considerare, non ampli-ssimos exercitus sub signis nu-merare, non jura populis dare, regnare, aut imperare est, sed 1 imperare sibi, maximum imperium est. Philosopho concinit, ac consonat Poëta: m

Latius regnes avidum domando Spiritum, quam si Lybiam re-motis Gadibus jungas, & uterque Te-mus

Serviat uni:

Tales vos omnes hodierno die Reges evadere potestis. n. *Si vis tibi omnia subicere, te sub-jice rationi, Multos Reges, si ratio te rexerit. Multos indomitos af-fectus, desideria, anxietates, perturbationes reges, si ratio te rexerit. o*

Tunc omnia jure tenebis, Cum poteris rex esse tui:

Tunc tot Regibus imperabis, quot passionibus subjeceris, Tunc heres sis regni, cuius regni non erit finis. Quod fiet, si illud altè mente repositum fuerit: p. *Hodie extollit, & cras non invenietur.* Reges hujus mundi diurni sunt, non diurni; quorum memoria perit cum sonitu, cum incondi-tâ vociferatione potentium, ac bacchantium, *Rex bibit, den Co-ninck drinck.* Hac in parte Barba-ri, Christiani multò religiōsi-

ores sunt. In navigatione Hol-landica, scribit Auctor se vidisse in Angeloma, dum Rex bibit, Campanam sonare, atque om-nes ilico summo silentio, se in terram prosternere, nec sub pœna capitis quemquam spe-ctare posse Regem potantem. Puer, hæres regni futurus, for-tè se humi non abjecerat, & statim capite plexus est. Tan-tum abest, ut poculis, & insul-sissimis clamoribus in multam no-ctem, imò in ipsam lucem, cum Rege decerneret. Modum certè epulis, ac poculis imponere nos docuit Pacuvius, Syriæ Pri-a-ceps, qui mensis remotis, quo-que vespere in cubile se deferri curabat, funebri famulorum cantu ingeminantium: *Vixit, vixit; unde Seneca: p. Nullo non se die extulit.* Hoc & tu re-mulare, & recordare, ut verè Rex sis.

Regnum diuturnum fingit tibi fortè diurnum.

Qui modo scēpira gerit, cras velut umbra perit.

Regna sua æternant, animam quicumque gubernant. Hoc Rex nempe sui, dignus ho-nore frui.

Sic sibi impetrare didicit al-ter ille Europæus Alexander Carolus V. qui exequiis sibi vivo extructis, nullo non se die extulit. Quod et cuiq; nostrum, ambro-siâ suâ Suadâ Mediolanensis Præsul inculcat; r. *Corporis di-urnum magis, quam diuturnus est usus.* DIEM hominis non desideravi, inquit, Ieremias, Cornelius, hic: Dies hominis est ille, quo homo prosperatur, potens

B 4 est

1. Seneca Epist. 113. m. Hor. Carm. 1. 2. Ode 2. n. Seneca Epist. 37. Claudian. p. 1. Mach. c. 2. v. 63.

q. Seneca Epist. 12. r. S. Ambr. la. de Abram. c. 7. 7. Ierem. 7.

est, gloriosus, honoratur, laudatur, deliciatur. Hunc diem D. Bernardus, averfatur: Sapiens inquit, *Diem hominis non desideravi; ego tamen plus aliquid, quam non desiderat, desidero: ut ne recipiam quidem.* Hunc hominis diem timebat David: *u Ab altitudine diei timebo.* Hugo Cardinalis, Diei altitudinem, prosperitatis ac hilaritatis interpretatur, *qua tantum diei est, & parum durat.* Sed quoniam est, mihi sermo est, qui Consul, consiliarii, Causidici, Medici, Mercatoris, Opificis, &c., partes sortiti sunt, iis quoque, ut rectè munere suo quisque fungatur, illud inculcatum pervelut: x

Omniem crede diem tibi diluxisse supremum.

Præfides, Prætores, Consules quibundam in locis perpetui sunt, id est, per omnem vitam: & hic quid non diurnum est? Iustinus Martyr: y & Irenæus; è præfides nobilissimi Scriptores, acurè observant, post latam mortis sententiam in protoplastum, neminem omnino mortaliū, secundum Dei Calendarium, diem integrum vixisse: nam, Prophetis & Apostolis testibus; *Unus dies apud Dominum, sicut mille anni, & mille anni, sicut unus dies.* Atqui nullus hominum vixit mille annis, ergo nec diem totum. Quid, quod si mille etiam annis quæ vixerit, ubi mortem imminere senserit, omne tempus transactum, velut diem unum duxerit; quanto magis mortales nunc vitam suam diariam reputarint, atque ita indies sibi ac rebus suis con-

sulant, ac si in crastinum non essent victuri? Augustinus, z *À prima, inquit, infantia usque ad decrepitam aetatem, spatium breve est. Quod tam diu vixerit Adam, quid profuisset ei magis, si mortuus fuisset hodie? quid diu est, ubi finis est? & modo cum loquimur (cum ridemus, dum bibimus, comedimus) ubique transimus, verba currunt, hora volat: sic atas nostra, sic ætas nostri; sic honores nostri (Consulatus, Præturæ, Prælaturæ) sic ista felicitas nostra. In hoc ergo spatio vita, bene vivamus; ut illo eamus, unde non transcamus; ubi Magistratus, & Consulatus perpetui. Lepidè Cicero in re seria luit, de Catinio Rebulo, alij Catina, alij Catinium Seavilum, alij Revilum appellant. V. Macrobi. 2. Saturnal. c. 2. In Fabij Maximi locum Consule suffecto per unum diem: *vigilantem sanè habuimus Consulem, qui nunquam in Consulatu suo somnum vidit; qui crastinum non vidit, sed se vidit crastino, è Consule, in ordinem redactum. Mors consularis fasces, & sceptræ ligonibus aequat: nec inter Calvariam Consulatum, & civium, ac plebeiorum quidquam discriminis est. Quod si capita Reipubl. secum maturè expenderent, hoc si Domini Scabini, qui hic in pulvinis sedent, recogitarent, non sic pauperes, orphanos, deserta viduas despicerent, sed accuratè hanc legem Deuteronomii servarent: a Nulla erit distantia personarum; ita parum auditis ac magnum. Scirent certè, se aliis præesse, ut prodesse possint. Nemo quisquam concivem suum (cum simus invicem**

z Augustin. Serm. 42. de verb. Dom. a Deut. 1.

sem membra) contemneret; at contrà, velut caput etiam in infimum talum, benignè influeret, & saucio mederetur. Hanc optimam politiam nosceret, non suo commodo, aut lucro, sed bono publico, Religioni, Dei gloriæ, postpositis omnibus Machiavelli principis, consulere: nec se, quem omnes verentur, ac reverentur, infano superbiæ typho efferreret, quin potius illud veridici Vatis semper præ oculis haberet: b

Quem dies vidit veniens superbum,

Hunc dies vidit fugiens jacentem:

Res Deus nostras celeri citatas Turbine versat.

Consul hoc munus, bene consulat omnibus unus:

Tanperibus mater sit, viduæque pater.

Consiliarius, ac Index omnis, quos ipse hodie in cõsilio judicabit, de his se meminerit, cras coram supremo tribunali judicandum. Quare virgam justitiæ ferream nōrit, quæ nullo auri pondere à rectitudine deflectat. Quod lege, & quidem divinâ, olim cautum; atque utinam hoc aureo sæculo servaretur! c *Non accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba iustorum.* Unde iste nobilis, in civem tenuem, tam iniquam litem vici? Iudex auro excæcatus est: quid æquum, quid iniquum, non videt. Quis sit causam Prælati, viri potentis tam citò expeditam? pretio tollitur ipsa mora, non spectatur ius eorum, quorum lites ad decennium protrahit, aut superfluis, d

b Seneca Choro 3. Thyeste. c Exod. 17. d Prover. 1. 3. E. 1. 3.

Qui caret argento frustra militat argumento.

Non attendunt avari Iudices, quod, quantum auri in criminem, tantum sceleris in animam admittant; ut rectè Cassiodorus: e *Cum vendunt aliena crimina, sua faciunt esse peccata. Con-* similes hic pretio inhiantes, lubet paucis percunctari: f *Quem mihi dabis ex his, qui aliquod pretium temporis ponant qui diem astimet? qui intelligat se, Quotidie MORI? qui cras se ad Curiam supremi iudicis, qui iustitias iudicabit, sistendum, indies in animum inducat, atque illud adaudud verberet: g*

Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina vita

Tempora, diu superi?

Boethios, Symmachos, Moros sibi imitandos proponat.

Die mihi, Magnatum quidnam est rexisse senatum?

Consiliumque roga, quid nituisse legat?

Christum, nempe, bonum se non habet ille patronum,

Consuluisse sibi, non bene fertur ibi.

Advocatus es? nobilem provinciam nactus es. Sic enim Cassiodorus: h *Advocationis officio, si purè impendatur, nihil ornati; sed ut rectè munus exequaris, vir literatus documento sit, qui omnibus Causidicis, Legisperitis, ac quavis scientiâ, & eruditione claris, hoc sibi, & illis in Italia Epitaphium condidit: i Id ago, ut mihi instar totius vite, sit dies; ut moriens vitam, vivo ut moriturus.*

Dum vetustos codices, & antiqua volumina voluisti, scias te

B 5 inter

e Cassiod. l. 6. Ep. 21. f Seneca Ep. fr. 1. g Horat. l. 4. Carm. Ode 7. h Cassiod. l. 2. variat. Epist. 12. i Pernequ. Amour divin. part. 3. pag. 261.

1 Bern. Serm. 17. in Psal. (Qui habitat.) u Psal. 35. Hugo Card. in Psal. 35. x Horat. cit. y Iustin. in Tryph. Irenæus. l. 5. contra hæreses.

inter mortuos versari, atque ex his vivere discere, & optima juris præcepta haurire. Nulli causam iniquam suadeas, nullius fuscipias, aut defendas. Ne pauperum, pupillorum, viduarumque lites negligas; ne in annos plurimos, relictionum in morem, protrahas. Theophilum, Juonem, Elzearium sectare, qui se Advocatos pauperum professi sunt, eorumque causas, nemine rejecto, in perâ secum asportabant; & prandio etiam posthabito, expediabant: ut fusc diximus Parte 1. Lucis Evangelii. Dom. 18. post Pentecosten.

Denique, absolutissimum omnis iustitiæ exemplar tibi proponas, a *Advocatum quem habemus apud patrem, Iesum Christum.* Ceterum, illud Sapientis quemque vestrum monitum velim: *b Absine à lite, & minues peccata,*

Te precor, evites semper super omnia lites:

Causidici seles discere cavere delicti. Sic speciei plenam nummus furcare crumenam;

Sed malè parva fluunt, ut malè strulla ruunt.

Medicus quantumvis experius, Apollinem, Podalirium, Melampum, divos habeat patronos, nec sibi nec alteri crastinum valet polliceri.

c Nemo tam divos habuit faventes,

Crastinum ni posset sibi polliceri.

Quotidiana funera, & inopinati exitus, satis commententur illud Poëtæ: d

Non est, crede mihi, sapientia dicere, vivam:

a Ioano Epist. 3. c. 2. b Eccl. 18. c Senec. C. 1. d Thyr. d. Maxill.

Sera nimis vita est crastina, vive hodie;

& eas, quæ Medici sunt Christiani, partes tuere.

1. Medicus non gravetur in tempesta nocte, pauperi ægrotanti succurrere. Docet quippe Doctor Doctorum S. Thom. d. Medicum teneri grati, meredi pauperi, quod probatur ex illo Joannis: *Qui videt fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo.*

2. Non vereatur potentes, & opulentos (spreitis uxoris lacrymis, ac lamentis) præsentis periculi commovere, ut domui suæ, temporis prospiciat. Unde cum salus non corporis, sed animæ æterna dependeat, iure meritisimo Pius V. e mortu proprio, anno 1566. publico edicto cavet, ne ultra tertium diem, post monitionem confessionis, Medici visitent infirmum, & ut in solenni doctoratus actu jurent se hanc legem servaturos.

3. Cum causas & radices morborum, podagræ, chira-græ, è frequentiori potu, apoplexiæ, ex vehementi cholera; luis veneræ, ex vitio luxuriae, & adulterio congressu, & plures crapulâ quàm ferro, perire indices oculati testes deprehendant, illud sibi dictum autument: *f Medice, cura te ipsum.* Quod aureâ sententiâ inculcat, Doctor aureus g. *Quomodo Doctori non sit opprobrium, velle curare alios, ipsum in majoribus manere peccatis, cum possit amplius melius, se sibi, quàm aliis medicis, curare.*

e S. Thom. 2. 2. q. 71. 2. 1. in corp. 1. 102. 3. v. 17. f Bonacina in præcept. 2. d. 1. p. 4. q. 1. g Fagundes in Sum. g Luc. 4. Chrysost. hom. 15. Operis imp.

nam facere? Quibus animæ morbis, potius quàm corporis curandis, divini illius Medici opem imploret, quemadmodum ægri corpore, ipsius deposcunt. a Hunc clamant totis agrorum pedora vota.

Hunc celebrare lubet; sic Deus ipse jubet.

Sed magis oremus, Medicus Deus ille supremus.

O Medicus qualis! sit medicina malis.

Mercatoris fortè tibi fors obtingit? expende qui rationem accepit & expensis expendere consuevit; *b quàm solum sit atatem disponere; ne crastino quidem dominamur. O quanta dementia est, spes longas inchoantium! Emam, adificabo, credam, exigam, honores geram; tum demum lasam. & plenam senectutem (divitiis undique corralis) in otium referam. Quàm stultè ac stolidè, futura in annos plurimos ordinabat dives ille Evangelicus e qui cogitabat intra se dicens: *Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? & dixit, hoc faciam: destruiam horrea mea, & majora faciam, & dicam anima mee: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare; (ut hac festivitate plerique helluones faciunt.) At quàm brevis hæc voluptas omnis, quàm non diuturna, sed diurna fuerit, terrificæ de celo vox emissa declaravit: Stulte, hæc nocte (lux tibi hæc postrema est) animam tuam repellet à te; quæ autem parasti, ejus erunt? Quod Hieronymus d non tam Marcellam, quàm**

*nos monitos voluit, dum dixit: Nunc cura superflua in annos plurimos duratura peragitat, nec recordamur Evangelii dicentis: Stulte, hæc nocte animam tuam repellet à te. Divitiis fluxis inhias, o stulte, & fortè hæc nocte Dominus omnium repetet à te; & quæ parasti, ejus erunt? Clamat Apostolus: e Ecce nunc qui dicitis, Crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur; & lucrum faciemus; qui ignoratis, quid erit in crastino. Quod salutare monitum, utinam tam avidè Christiani, quàm Gentiles arriperent! Unum ex omnibus Senecam f audite: *Ipsum, quam premimus horam, casus incidit. Navigationis longum, & seros in patriam reditus proponimus: procuraciones, officiorumque filis nostris, per officia processis, cum interim ad latus mors est. Quæ cum omnibus te exuat, ita lucrum temporale spectes, ut non amicitia æternum; ne sit, ut Augustinus monet, lucrum in arca, & damnum in conscientia; & cave, ne quem defraudes, ne fallas, & adulterinas merces obrudas, ne ultra sortem exigas, ne ulna pollice brevior, mensura minor, libra scrupis aliquot gravior sit; g quia flatera delecta, abominatio est apud Dominum.**

2. Quemadmodum Mercator nunquam habet satis mercium, satis suppellectilis, satis fundi, satis auri, & argenti, sed. h

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

B 6

ex.

a Hæcra Medicum propter necessitatem (Eccl. 18.) b Seneca Epist. 102. c Luc. 12. d Hier. ad Marcellam.

e Jacobi 4 v. 13. f Seneca dicit. g Pro verb. 20. h Juvenal. Sat. 14.

ex centenis millenos, & alios millenos, & mille millenos conquirens; ita nos Bernardus hortatur, ut Mercatorum studium, curam, ac solertiam festinando, indies caeleste peculium adaugere, ire de virtute in virtutem, gratiarum ac meritorum thesauros accumulare nitamur. *a* Videtur, inquit, Mercatorem quotidie de re augenda, & multiplicanda sollicitum; omne suum studium, ac sollicitudinem conuertere, ut novum lucrum faciat, suasque opes indies magis, ac magis adaugere, hoc amulare oportet, ut indies in virtute proficiat. Atque utinam eo studio, ac sollicitudine quisque vestrum incumberet, ut divitias caelestes, opes aeternas, regnum caelorum, bonum infinitum sibi comparet, quemadmodum ut caduca, fluxa, & peritura bona, hanc brevi lucis usura fructurus conquirat, *b*

Impiger extremos currit Mercator ad lodos,

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes!

Hoc illum agit insatiabilis sitis habendi, & auri dira fames, semper & ubique lucro inhians; seu mensae accumbat, seu cubitum concedat, seu strato assurgat, de eo diu noctuque cogitat. Quod dum mellissimus Doctor de clara valle sua attentius considerat, jure omnibus ruborem incuit, dicens: *c* Utinam sis essemus cupidi gratia spiritualis, quemadmodum saeculares (mercatores) pecunie temporalis! magna enim confusio, magna valde; quod ardentius illi perniciosa desiderant, quam nos utilia: citius alii ad mortem, quam nos ad vitam.

Redemptor noster vos omnes

a Bern. Serm. 1. de altitud. & bassit. caelic. b. h. r. l. h. Epist. c. Bern. etc.

negotiarum iussit: *d* Negotiamini, dum venio. Nundinae virtutum, bonorum operum meritorum, aeternitatis beatae. Vna dumtaxat luce stant. Anima cuiusque nostrum, sit navis insistorum, quae auro, argento, gemisque, id est, bonis operibus onerata in patriam redeat. At quam multi animum fluxis, ac terrenis onerant! sunt velut naves poma portantes. *e* Opes quippe, honores, voluptates, nonne poma quaedam aurea; speciosa, odorifera; sed quae paucis diebus computrescunt? De his audi gravissimum Doctorem Hipponensem, Antistitem: *f* Ubi sunt deliciae vestrae, (divitiae vestrae) propter quas ambulatis vias pravas? non dicimus, ubi erunt? sed, modo ubi sunt? cum hesternum diem, hodiernus dies abstulerit; & hodiernum crastinus ablaturus sit, quid eorum qua diligitis, non transcurrit, & transvolat? quid non fugit penes, antequam capiasur? cum ex ipso hodierno die, nulla possit vel hora retineri, omnia momenta fugitiva sunt: Curque dies abierit, & dormierint viri divitiarum, nihil inventient in manibus suis. Quodque gravius de testandum, poma saepe portant mortifera, & Gomorrhæa, fraudis, injustitiae, omniumque flagitiorum, quibus onusta, ac oppressae animae, in profundum barathri demerguntur. Vide ergo, ita negotieris, ut animam lucreris. Quod magnus ille Indiarum Apostolus, S. Franciscus Xaverius, & per literas ex India, ad Simone, sodali suo petit, persuaderet Regi Lusitano, ut vel horae quartam partem, quotidie

d Luc. 19. & Job 9. *f* Aug. Ser. 25. 1. v. ubi Apr. & Lor. in c. 4. l. 1. ubi Tassell. in Vita.

die meditaretur super illo Matthæi: *h* Quid prodest homini, si universum Mundum lucratur, anima vero sua detrimentum patitur.

Per mare per terras, quid tu, mercator, oberras?

Quarum opes, quales vix numerare vales.

Quidquid acervasti, quidquid tibi, stulte, parasti.

Dum nil ipse scies, auferat UNA DIES.

Confessarius es? Hic suas, & suorum partes agat. Doctor Angelicus non injuria miratur, & portenti instar execratur, mortalem reperiri, qui audeat cum peccato mortali indormiscere; cum nemo sit, qui crastinum sibi valeat polliceri, cum in lectulo ad quiescendum membra posueris, noli considerare de lucis adventu. Si quis subito catarrho, pleuritide, apoplexiâ, aliâve lethali morbo obruatur; & vestigio ad chirurgum, ad Medicum concursatur. Ardentior febris charam conjugem invasit? illico omnis Medicorum turba convocatur. Filius unicus sero vespere pectus, aut caput faucibus, totius cruentus domum deducitur; num parens mensae accumbere, cubitum secedere, vulnus in diem crastinum obligare disset? minime, inquit Antiochenus & Praeful, cuius hæc efficacissima argumentatio est: Si forte aliquid morbi corpus pulsaverit, statim & Medicos adhibemus, & pecuniam profundimus, & omni observantia, quod convenit, agimus; nec prius cessatur, quam, quæ molesta sunt, mitigentur. Anima vero cum quoti-

h Mar. 16. v. 26. *i* S. Basil. lib. cultie. Admonitio ad filium spirit. a Chrysol. l. 1. de cons. punct.

die vulneretur, cum per singula laenietur, uratur, præcipitur, & modis omnibus pereat; ne parva quidem pro eâ, nos cura sollicitat, ut ad Medicum animam, hoc ipso die, quo lethale virus admittum est, recurramus. Ecce, inquit Gregorius, *b* hunc diem, de quo loquimur; ad inducias concessimus accepimus, & salutis nostrae incurri procrastinamus. Tum subdit terrificum Chrysaorix exitum, quem alitè stercentem, stygii tortores aggressi sunt, & nequidquam inducias vel usque mane, inducias vel usque mane, horrenda vociferatione clamitantem, ad inferos rapuerunt; atque hoc epiphonematis loco subjungit: *Ut ejus visio nobis proficiat, quos adhuc divina patientia longanimiter expectat.*

Quare paenitentibus omnibus, quin & ipsis Confessariis, unum non longe petium, & in hoc genere planè illustre exemplum, ob oculos ponam. P. Ioannes Gauda, Societatis nostrae Orator & discretissimus, animi vel levissimos naevos, quotidiana exhomologatione, id est, ea ratione, ac si in crastinum non videtur, expiabat, atque hoc modo indies augustinissimis Eucharistiæ Mysteriis operabatur, animumque ita advertebat, ac si nunquam amplius facturus. Hac cogitatione armati omnes Confessarii, sacro in tribunali confidentes, Dei se Vicarios, ac Iudices meminerint; penitentium medicinam adhibeant; non vereantur, ne opulenti ac divites, salubriter perstricti, se spreto, aliò delectant. Nemo, inquit Bernardus,

b Greg. Hom. 12. in Evang. *b* Basil. Scriptor. Societ. P. Rh. v. 1. v. 1. *c* aut. hist. l. 5. c. 3.

28
 dus, a vitia palpet. Nemo Confessariorum vitia palpet: concubinam dimittendam liberè edicat; restitutionem famæ, aut pecuniæ, faciendam præscribat: occasionem peccandi, præsens periculum declinandum, præcipiat. Quod nemo in crastinum differet, qui verissimum illud Augustini secum ruminaret: *b Latet ultimus dies, ut obferventur omnes dies.*

Religiosus fortè aut Monialis es? Hic enim vero ad quid venisti, enitendum; cum viri religiosi; ac fœminæ, professionem tegerint, sectandi perfectionem, ut disertè S. Thomas: *c Status Religiosorum, est status hominum, ad perfectionem tendentium.* Quæ verò ad hanc viam brevissima, quæ methodus certissima, sancti Patres, ac viri ascetici paucis edocent, dum diem omnem, velut supremum ducere, & opus omne (quod quantumvis arduum, leve fiet) ut ultimum; peragere perferibunt. Audiendus hic campri-mus, omnis perfectionis, & sanctitatis Doctor Angelicus, qui sic ait: *d Diligentiam apponere debemus, ut singula opera nostra, quantum unquam melius possumus, faciam, ex omni virtute Domini nostri Iesu Christi, & cum omni desiderio triumphantis, & militantis Ecclesiæ: & sub nomine Creatoris, quasi tota salus nostra, & omnis laus Dei, & universitatis utilitas (pondera, Lector, verba singula) ex uno opere dependeat: QUASI NUNQUAM AD ID OPUS REVERSURI, NEQUE ALIUD POST-*

MODUM FACTURI. Qui sic divinas laudes persolveret, sic ad populum verba faceret, sic opus humilitatis, mortificationis impositum exerceret, quantà cum animi puritate, fervore, perfectione quantà illud adimpleret! Nec aliud Doctor mellissimus suis curæ ac cordi esse volebat, dum ad singula verba, & opera, eos ex seipsis hæc sciscitari præcepit: *e In omnibus cogitationibus, locutionibus, sive actibus tuis, dic tibi: hanc ageres, si hanc seires pro certo NOVISSIMAM (non dico diem sed) HORAM?*

Hoc ultimum monitum inculcavit supremus Magister noster Christus Beatæ Magdalenæ de Pazzis, tradens ei regulas perfectæ vivendi, f quas inter hæc eminet: *Imaginare, omnia opera, & verba tua, fore ultima.* Saluberrimum sanè consilium: nam supremos, in his quæ postremo agimus, conatus effundere, levius videtur, quasi non ultrà laboraturis. Hæc doctrinâ omnes suos imbutos volebat SS. Patriarcha noster Ignatius, qui hoc in negotio, animi sui Cælestis Panthei Pars i. sensus, subitâ admiratione prodidit: *g* dicentem enim unum & suis; tertium post mensem, facturum se rei aliquid, de qua rum agebatur; admiratus confidentiam: *Meliora, inquit, frater; bone Iesu! quod tibi verbum excidit? tunc tantum vita tibi polliceris, qui NE DE CRASTINO securus es?*

Sic olim antiqui Patres, & spiritu ferventes Religiosi, ut

testatur Patriarcha Venerus; *h Sancti, omne vite sue tempus prudentissime dedicaverunt Domino, AC SI ESSENT SINGULIS HORIS MORITURI. Urque & sæculares habeant, quod imitentur, inter proposita, quæ sibi in sæculari vita præscripserat servanda B. Clara de montè Falco, i unum erat; Vivendi cum multa cautela, & operandi a seo accurate, ac si quavis hora foret vocanda ad reddendam rationem Supremo Iudici. Nec pudebit à gentili Philosopho & postremum hoc documentum accipere, qui sic epistolam concludit: *Eae ergo, mi Lucili, quod facere te scribis, omnes horas complere; SIC FIET, UT MINUS EX CRASTINO PENSEAS. SI HODIERNO MANUM injeceris.**

Denique, ut eo revertamur, unde exorsi sumus, ut diurna, non diuturna hæc Regalia transigamus, si ad Regem Regum, non jam vagientem in præsepis, sed regnantem in cælo pervenire nitamur. Quod fieri, si omnem diem duxeris supremum. Quavis dies, erit tibi dies salutis, si quavis die credas te obiturum diem; atque indies sollicitè expenderis, quæ evenient tibi, in articulo illius diei, & quando recoles pavidâ mente, reperes querulâ voce, illa verba Iobi *m Dies mei transierunt. Quid hoc die non ageres? Hæc est dies tua; ergo salva animam tuam. Hæc est dies tua; ergo miserere anime tue. Hæc est dies tua; ergo sic componas te, & disponas tua, ut quodlibet verbum, cogitatio, opus,*

quasi ultimum, sit semen æternæ felicitatis, sit fructus felicitis æternitatis; ut die illo, qui non habet occasum, aliquando perfrui valeamus, qui ut nunquam non menti inhæreat, Religiosus juxta ac ingeniosus Poëta, hæc pauca chartæ, animoque impressa voluit:

Denekt hoc het vvesen mach al daer,

Daer eenen Daech duert duyfent laer;

En peyst eens, hoc het vvesen mach,

Daer duyfend laer, in eenen Daech.

Quærant hic cæci mortales habere dies bonos, ducere in bonis dies suos; & non attendunt, quod dies hi transitorii sunt, quod dies pauci sunt, quod dies mali sunt. Audiant hi Africanum Præsulem, ejusque dictis obaudiant: *n Vita beata esse non potest, nisi æterna: ubi sunt dies boni, nec multi, sed unus. Dies ille nescit ortum, nescit occasum: illi dies non succedit crastinus; de hoc die Prophetæ Regius: o Melior est dies una in atriis tuis super millia Quæ idem Doctor expendens, ac disertè exponens, ait: *p Millia dierum desiderant hic homines, & multum volunt hic vivere: contemnant millia dierum; desiderant unum diem, qui non habet ortum & occasum, unum diem, diem sempiternum, cui non cedit hesternus, quem non urget crastinus.**

n Aug. serm. 17. de verbis Dom. o Psalm. 83. v. 11. p. August. in Psal. 83.

a Bern. serm. de S. Ioan. Baptista. b. August. l. 1. de contrit. cordis. cap. 1. c. S. Thom. 22. q. 124. a. 75. d. S. Thom. Opus. 62. de div. moro. 6. Deus omnia bene fecit.

e Bern. form. hbn. vir. col. 1. f. Lancetius Opus. 3. c. 2. n. 287. g. Ribad. in vita varior. P. Rho. Viri. hist. l. 5. c. 3.

h B. Laur. Iustin. de vita Solit. cap. 9. i Bap. Pergillus in vita. p. 4. cap. 5. k Seneca. epist. 1. l Gen. 7. 23. m Job 7. 11.

FESTUM
CONVERSIONIS S. PAULI
APOSTOLI.

Vas admirabile, opus Excelsi. Eccl. 43.

Paulo majora canamus. Virg. Eclog. 4.

ARGUMENTUM.

Solem illum, mundi oculum, lucis fontem è spissis noctis tenebris exorientem, omnes jure contemplantur & admirantur: cujus fulgore attonitus Ecclesiasticus, exclamat: *Vas admirabile, opus Excelsi.* At si lubet, hodie à PAULO majora canemus, ubi eu ex altâ perfidie nocte, & densâ infidelitatis caligine exorientem, *Vas Electionis, Vas admirabile*, quod per universum orbem, doctrinæ ac sanctimonix suæ radios, supra om-

a Virg. Eccl. 4. Aq. 2.

nem Solem, largissimè diffudit, ostenderimus. Habet quidem Deus quædam *vasa in honorem, quædam in contumeliam*; at hodiernâ die si velitis, exemplo ac monito Doctoris gentium, divinâ aspirante gratiâ, vos reddere potestis *vasa electionis*, *vasa in honorem*, digna quæ in mensâ Domini reponantur. Ad quod plurimum conferet, eos sibi proponere, qui è tenebris; in admirabile lumē ejus devenerunt, & qui antea *vasa lutea, siccilia, fragilia vasa iræ*; tandem metamorphosi mirabili, in *vasa aurea, solida, munda, corusca*, ut b Sanctus Bonaventura loquitur, commutata sunt: quæque prius *vasa vacua*, (qualia etiam hîc non pauca reperiuntur) postea, Dei gratiâ non vacua, sed plena redundarunt.

b Bonav. serv. in Conver. S. Pauli.

- §. I. *Peccator fit VAS admirabile, & opus excelsi, dum è tenebris venit in ADMIRABILE LUMEN GRATIÆ.*
 §. II. *Paulus VAS coruscum, VAS clarum, & luminoso.*
 S. Thomas.
 §. III. *Paulus VAS solidum, per donum patientiæ: VAS aureum, propter constantiam signitatis; quia nulli afflictioni cedeat.* Bonavent. in Converf. S. Pauli.

FESTUM
CONVERSIONIS S. PAULI
APOSTOLI.

Vas electionis est mihi iste. Act. 9. v. 15.

Ummus ille rerum omnium, opifex Deus, jam universâ hanc terrarum molem, cum herbis & frugibus; jam flumina & fontes, vastosque celorum orbes, atque immensam illam Empyræ domus Regiam, è nihilo eduxerat, nec quidquam à beatis illis mentibus, in hoc mirandorum dierum artificio, laudis vel encomii audio personare, nulla in hisce tantis divinæ

omnipotentia prodigiis, Conditoris præconia audio celebrari: at verò ubi illa duo luminaria magna, lucidissimum mundi oculum Solem, & illud *vas admirabile* procreavit, exemplò omnium ora in divinas laudes resoluta sunt. Hoc aurei Oratoris inventum & documentum est: b *Lucidârunt te simul, inquit, omnes Angeli, cum creares Solem; tunc jubilarunt omnes*

a Eccl. 43. b Chrys. serm. 4. in episc. ad Phil. & Theod. in encomio Pauli.

mines Angeli, cum creares Solem; tunc jubilarunt omnes filii Dei. Arque hæc præfatus, ad deprecandum eum, quem cælestem Doctorem habuit in terris, sermonem convertit: *Verruntamen non ita, quemadmodum cum Paulum nobis toto orbe conspicuum faceres. Propterea calo splendidior facta est terra: nam clarior ille solari lumine, illustrior emisit splendorem. Solem quidem Ecclesiasticus, præclaro elogio: a VAS ADMIRABILE, opus excelsi pronuntiavit, cujus fulgorem, atque in res omnes sese diffundentem, virtutem, cælestes illæ intelligentiæ, admiratione deſcendunt, laudibus celebrarunt. Verum ubi benignus Deus, Paulum de tenebris, vocavit in admirabile lumen suum, Alio stupore attonitæ, super peccatore altiora longè, & PAULO MAJORA canenda censuerunt. Eminentiſſimum illud Ordinis S. Dominici column, & præfulgidum Ecclesiæ lumen, Hugo Cardinalis in Ecclef. 43. paucis multa, in rem nostram: vas admirabile B. Paulus, opus excelsi: quia immediate à Domino, sine ministerio hominis, est conversus. Qui paulo ante vas admirabile, jam admirabile, 2. qui vas sordidum, jam fulgidum, 3. qui vas fictile & fragile, jam solidum & aureum; idque subito, opus excelsi effectus est. In hac tanta, tamque mirabili vicissitudine, & prodigiosa metamorphosi, divinam sese potentiam quodammodo exeruisse, observat idem Chrysostomus, b dicens: quis loquetur potentias tuas Domine? quod Paulum non es passus delitescere, sed orbi a Ecclef. 43. b Chrysost. supra cit.*

universo virum hunc in lucem exhibuisti. Quis loquetur potentias tuas Domine: quod Paulum ex nocte ignorantie & infidelitatis toti mundo solem dedisti, quis loquetur potentias tuas domine quod paulum lupum rapacem, in mansuetissimum ovem, persecutorem in prædicatorem commutasti? quam repentinam ac subitam conversionem prorsus stupendam, in omni peccatore per veram pœnitentiam & sinceram Confessionem indies fieri posse comprobabo.

Cælestis Panthei Pars I.

S. I.

Peccator fit VAS ADMIRABILE, & opus excelsi, dum de tenebris, venit in admirabile lumen gratiæ.

Augustinus inter miranda Aquam maximè, divinæ potentie opera, inter quantumvis illustria, quæ usquam aut unquam patrata miracula, nullum opus excelsi, æque mirandum, juxta ac prædicandum, quam Conversionem peccatoris affirmare non dubitavit; ponderans quippe illa redemptoris verba: c *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet*; Prima fronte difficilia censeat explicari: quamvis enim umbra Petri, & hemiciſtia Pauli, prodigiosa Christi opera, admirabilitate excessisse dicerentur; id tamen eximiis dupraxat, iisque paucissimis viris; per gratias gratias datas concessum; Christus autem ad omnes fideles loqui-

c Ioann. 14.

loquitur, qui credit in me, &c. Solvit igitur quæſtionem D. Augustinus, dicens: opus maximè admirandum, à fidelibus patrari, per justificationem, quæ omnibus cæteris; excellentius miraculum est, Redemptor noster complures subito curavit, mortuos in vitam revocavit; nihilominus allerit a sanctissimis Doctores: Si hominem te fecit Deus, & tu facis teipsum justum, melius aliquid facis, quam fecit Deus: quia quod Deus per se non potest, salva tua libertate, hoc facit homo, Dei gratiâ adjutus. Liber hic vos Prophetæ verbis invitare, ut hæc mirabilia contempleremini: b *Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram. Multa quidem in terra Egypti signa & prodigia edidit, sed longe alia per gratiam: c quod majus potest esse prodigium, ait Cassianus, quam sub momento brevissimo, ex rapacissimis Publicanis, Apostolos fieri: ex persecutoribus truentis, prædicatores Evangelii patientissimos reddi: ita ut eam, quem persequébantur, fidem, etiam effusione sui sanguinis propagarint: ita sunt opera Dei. Ejusmodi prodigium describit Petrus Blesensis, tractatu de Conversione Sancti Pauli: qui cum esset vas blasphemie, contumeliæ, & ira, factus est vas honoris, vas electionis, & gratiæ, vas admirabile, & opus excelsi; quod adeo excellens, sublime, ac divinum d. Magnus Gregorius æstimavit, ut suscitatio Lazari præferendum judicaret; Chrysostomus vero præponit præcellentissimis quibusque Christi*

a August. serm. 14. ad verba Apost. b Ecl. 45. c Cassian. coll. 2. c. 12. d S. Greg. 1. 3. dial. c. 17.

miraculis: e *Etenim quid facilius sit dicere, dimituntur tibi peccata tua; an dicere, surge & ambula, ex eo manifestum est, quod dimitendo peccata, evidentiſſus inquit S. Thomas: f propriam declarat potestatem, dicens: ut autem sciatis, &c. atque his præmittit: consolidare corpus facilius est, & quanto nobilior est anima corpore, tanto excellentior absolutio criminum.*

Hæc divinæ potestatis miracula, hæc supra naturam prodigia, quotidiana sunt, & à confessariis, à vicariis Christi indices plurima perpetrantur. Pharisei quidem, ut inquit S. Thomas hic verum dicunt: quia nemo peccata dimittere nisi Deus potest, & quibus dimittendi tribus potestatem, ac tandem subjungit, fortissimi sumus & nos (sacerdotes) ab eo tam mirabilem gratiam: adeo mirabilem ut longe excellentior absolutio criminum, quam gratia sanitarum: longe altioris virtutis videtur scelerum, quam morborum curatio, sublimioris denique potestatis animarum, quam corporum à morte resuscitatio, quia g præstantius est animæ mederi peccatis mortuæ, quam iterum revocare ad vitam mortua corpora, iterum moritura. Nihil prope tantam, mortales in admirationem rapit, quam mortuorum resuscitatio, illudque supra omnem captum humanum, fidei lumine dumtaxat speculandum proponitur, non unum alterumque vitæ fundum, sed universum genus humanum in cineres reductum, aut quovis fati genere absum-

e Chrysost. tom. 5. ser. 47. in illa verba & spirans minatur Luc. c. 7. f S. Thom. in Luc. c. 7. g Chrysost. in c. 14. Iosn.

absumptum, in ista oculi, ubi
novissima tuba insonuerit, re-
surrecturos; illo tamen fidei
articulo, quid longe admirabi-
lius observat a Eusebio Galli-
canus: *videamus*; inquit, *quanto*
plus est quod prestat gratia; ecce
vera miracula, ecce predicanda
miracula, stupendas immutationes,
quas quotidie in nobis operatur re-
demptor noster, quando de pessimis
bonos facit, custos de luxuriosis, hu-
milis de superbis, de seditatoribus
saeculi, amicos Dei. Atque ut ve-
ram resurrectionem, quasi de ci-
neres ostendat, exclamat: quae po-
test majora exercere miracula,
quam quando hominem de substanti-
cia pulveris, in angeli statum prove-
hit? hæc eximia dexteræ excelsi
facinoræ, peccator qui profun-
do scelereum luto demersus, qui
in pulvere mortis quodammo-
do redactus, & jam plusquam
quariduanus, imo plusquâ qua-
driennus foret mortuus, per
gratiâ in sacra exomolegesi ei
imperatur. illico reviviscit, &
in statum Angelorum provehitur.

Alterum est, non solum miracula in substantia, ut Theologi loquuntur; sed & in modis omnibus admirationi esse: sic subitas, & instantaneas morborum curationes obstupescimus, & altiori virtuti merito adscribimus; at repentinam peccatorum conversionem, *vere opus excelsum*, longe plus admirationis ac stuporis sibi jure postulare. Ecclesię Patres ac Doctores omnes mentum suffragantur; subitam Matthæi conversionem; glossa in c. 9. Matt. Ioannes de Turcrecremata. *b* alique interpretes miraculis plenam affirmant,

nec sine divina virtutis admi-
niculo hic *Publicanus Evangelis-
ta confestim evasit*. SS. Patri-
archa, Venerus, & conferens
celerrimum *Marthæ & Pauli*
sanctificationem, opus hic dexte-
ræ excelsi agnoscit: quemad-
modum inquit, crudelitas est ex-
tinctæ in *Paulo*, ita avaritia ex-
peditas occisa in *Matthæo*. *O Felix*
mutatio dextera excelsi! quæ de
Publicano Apostolum, & de per-
secutore, *Doctorem eximium effi-
cit*. Sic est vestigio quæ fuerat in
civitate peccatrix, facta est de
Apostolorum Apostola. Tandem ut
concludam, quoniam de *Pauli*
conversione agimus, *Saulum*
aut *Saulo* similimum *Neaniam*
indico: patrem hic *Martyrem*,
matrem habuit gentilem; *The-
odorum* nomine, quæ, ad ma-
riti sui sanguinem, pro *Christo*
effusum, adeo non erubuit, & ut
filium *Neaniam* *Deocleiano*
obulerit, in aula ac ritu idola-
rum enutriendum; qui formæ
liberali, & acri cum esset inge-
nio, præfectus militum factus, de
Diocletiano Alexandriam mit-
titur, ut *Christianos* illic ex-
scinderet; jamque spirans mi-
naream, ut alter *Saulus* prope
Napameum in *Syriâ* pervenerat,
cum derepente terra tremere,
cælum tonare & fulgurare, tum
vox de cælo audita: quo *Ne-
ania*. &c. cumque interroga-
ret quis esset, vidit *Christum*
Cruci confixum, & hanc omni
fulmine acutiorem vocem au-
divit: ego sum *Christus*, quem tu
persequeris, VAS ELECTIO-
NIS tu mihi eris. Atque è
vestigio conversus, *Crucem* ex
auro

auro fieri curavit, colloque ap-
 pendit. Hæc signa vix intulit
 Agarenis, cum nobilem victo-
 riam reportavit, sed quod mi-
 rere, victori reduci, ubi filium
 primo triumphandum comple-
 xus, bellum alterum, bellum
 crudele mater movit, quæ u-
 inaudijt ad Christi castra con-
 fugisse, idolorum sana ac sta-
 tus evvertere: furia instat, apud
 Diocletianum tyrannum, ipsa
 proprium filium arcescere non
 dubitavit, hos barbaros animos
 in ipsâ matre obstupuit vel ipse
 tyrannus, nam contestum Ne-
 aniam virgis cædi, atque in car-
 cerem detrudi jubet, ubi à
 Christo sacrâ Baptismatis lym-
 phâ tinctus, procopii nomine
 insignitus est. Jam ducebatur,
 cum sui impotens mulier, tam
 crudeli spectaculo inter, esse
 sustinuit; sed ut Pauli adstan-
 tium, ira & hujus vox inter
 adstantes (hoc Paulo superior
 fuit) matrem permovit, & mor-
 iturus filius matrem peperit.
 Stupendam non minus illam la-
 tronis metamorphosin, atten-
 tius secum expendens a Ar-
 noldus Carnotensis, ad tantum
 divinæ Clementiæ prodigium
 exclamat: Domine, Dominus
 noster, quam admirabile est nomen
 tuum in universa terra! qui ex
 impiorum ere persicis laudem. Fa-
 cinorosum hunc hominem
 multis homicidiis, ut b Chryso-
 stomus, quin & fraticidio, ut
 S. Eulogius c loquitur, infamem
 adhuc eadem spiran-
 tem, & humanum sanguinem
 sitientem brevi temporis inter-
 vallo, meritis magnos æquasse
 Apostolos, alioque Ecclesiæ In-

S. Pauli APOSTOLI. 45
 victos pugiles, purpuratus sui
 sanguinis ostro & Chartagini-
 entis Doctōr testatur; quid tu
 Domine amplius Scephano con-
 tuleris? quid amplius ille obtinuit di-
 lectus tuus, qui supra pectus tuum
 in cana recebitur? quid amplius
 Pauli meruere sudores? quid labo-
 ramenta? quid Martyrum plaga?
 una hora huic collatum est pra-
 mium, ad quod illi per tot disci-
 mina pervenerunt. Sic tu Domine
 Amentarios, stamfaci Preph-
 etas, Opilones Reges, Telenarios
 Apostolos, piscatores Doctōres, at-
 que ut plane divinum, & ad-
 mirabile opus excelsi animad-
 mali curationem: neque inquit,
 ab his quos sanas, lente languor ab-
 seedit; sed illico, quem restituis, ex
 interitu convalescit.

integræ convalescentiæ.
Humana Medicorum industria, quamdiu laborat, ut hominem graviorem morbo dejectum sibi restituat? & quis non, ubi morbi tenacioris dolor, aut ardentioris febris calor remisit, in convalescentis corpore languor? at ubi celestis ille Architectus manum admovent, ubi divina medicina operatur, quantum non modo omne malum detergit, sed ne aggritudinis vestigium relinquit; hoc aureo dicens lumine confirmat & Chrysostomus: Deus quando peccata abolet, nullum reliquum facit cicatricem, nullum suum remanere vestigium. Ita Regium Prophetam, Cardinalis Daniæli ex integro curatū scribit: David illud singulare sancti spiritus or-
gum.

a Euseb. ser. 2. in Epiph. b Ioan. de
Turrecrem qq. Euang. in festo Matt.
An. 2.

c B. Lauren. Iustin. fest. de S. Matth.
d B. Pet. Damian. festo S. Martini.
e Metaphrasc. Caussin. court. Sainte
tom. 3. max. 6.

a Arnol. Carnot de 2. Chrif. verbo
Pfal. 76. b Chriſoſt. hom. 55. in
Gen. c S. Eulog. in apolog.

d S. Cyprian. serm. de Carna Domi.
e Chrysostr. in c. 23. Luc. hodie me-
cum F. Petrus Damian. ser. de
Martino.

quem invenit Dominus secundum cor suum, cui revelata sunt incerta & occulta sapientia Dei, nonne cum homicidio & adulterio, insignitus est nota & nomine proditoris? sed vide quam ceteri saluti penitentia, resiliunt ad arcem innocentie: & grandia vulnera sic revinxit, ut non solum vulnera, sed nec etiam cicatrices vestigia remanerent. Pulcherrime ad præfens quod tractamus argumentum, Hipponensis Antistes ipsum D. Paulum inducit, tamquam ægrum depositum, subito sanatum à celesti medico, qui ad artis suæ specimen ostentandum, hominem de quo conclamatum, ilico curavit, ut confidenter omnes quavis infirmitate dixerat, ad illum recurrant: a faciant hoc medici quando ad ea loca veniunt, ubi ignoti sunt, quos carent, primitus eligit desperatos, ut in eis & benevolentiam exerceant, & commendent doctrinam: ut unusquisque in illo loco dicat proximo suo, vade ad illum medicum, securus esto, sanate, & ille me sanat, non vides? tu quod paterni, & ego passus sum. Sic dicit Paulus unicuique agroti, & de se volenti desperare: qui curavit me, misit me ad te: Deus dicit, vade dic agrotis, clama desperans, fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores salvos facere. Quid timetis, quid trepidatis? quorum primus ego sum: ego vobis loquor, sanus agrotantibus &c.

Proverbi loco otium ventilatum est: nunc & Saul inter Trophetas? ita & in præsentiarum: nunc & Saulus inter Apostolos, in testem adduco, maximum orbis oraculum S. Gregorium, Pontificem Doctrinæ & sancti-
a Augst. serm. 10. de verbis Apostoli.

tate maximum: b tunc ii qui audiebant, dicere poterant: nunc & Saulus inter Apostolos, hoc tam in electorum Proverbium verum est. Conversio B. Pauli Apostoli, c inquit Bernardus, facta est Proverbium peccatorum. Nemo itaque desperet, nemo etiam maxima gravissimorum scelerum mole pressus, de auxiliatrice Dei manu, quæ non est imminuta, dissidat. Hos stimulos, contra quos recalcitrandum est, leniter subdit Doctor Mellissimus: d quis desperet ultra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quandoquidem Santum audiat adhuc spirantem minarum. & cadit in discipulos Domini, subito factum vas electionis? quis dicat iniquitatis pondere pressus, asurgere ad studia meliora non valeo, quando in ipso itinere, quo sanguinem sitiens Christianum, dirans toto pectore virum efflabat persecutor crudelissimus in fidelissimum repente mutatus est prædicatorum.

Consimile quid evenisse compertio Andrea Corsino: videbatur sibi mater ejus, Pellegrina nomine, utero lupum ferre, sed qui paulo post, in agnum convertebatur, oraculum non somnium fuit: e Corsinus etenim adolescentior vitæ licentioris, aliquamdiu cum mundo ululavit; tandem celesti radio collustratus, Carmelitane familiaris se addixit, ac deinde ad insulas assumptus Ecclesie Fesulanæ, post exantillas Dei causis labores, divorum fastis adscriptus est; Tum, ne verbis inherere videamur, proximam ostendo, modum exhibeo, methodum

b S. Gerg. l. 1. reg. cap. ultimo. c E. Bern. serm. 1. in convers. S. Pauli. d S. Bern. serm. 1. in convers. S. Pauli.

thodum ostendo, ut quemadmodum S. Paulus subito factus est vas electionis, ex persecutore repente mutatus in prædicatorem, & factus ovæ ex lupo, ita tu peccator subito fieri possis vas electionis, celesti gratia resurgens, ex hoste Dei repente hæres regni, ovæ ex lupo, agnus ex porco, columba ex milvito. Dilectissimus Pauli Encomiastes Chrysostomus, illud solerti suo ingenio annotavit, animalia qualia arcem ingressa, talia egressa fuisse: a ingressus inquit, est milvus, egressus est milvus: introiit lupo, exiit lupo, & sic de cæteris; Paulus vero, ut Ecclesiam arcæ præstantiorem ingressus est milvus, egreditur columba: introiit lupo, exiit ovæ: ingressus est Serpens, egressus est agnus; non quidem immutata natura, sed explosa malitia.

Quæ si culpam parva videantur, adjicit majora, dum ipsum Paulum arcæ huic mysticæ, in qua hæc animarum metamorphoses fiunt, comparavit: b arca inquit illa corvum recipiens, corvum rursus emisit, & includens lupum, feritatem ejus mutare non potuit; hæc vero, (agens de Pauli) accipiens milvosque suscipiens, fecit columbas, & excludens omnem irrationabilitatem atque ferociam, mansuetudinem spiritus introduxit, ut in Augustino, qui ex corvo cygnus factus, alii que paruit. Porro quod vos spectat, divinis Ecclesiastes S. Vincentius, e Arcam Noe, Sacramento penitentia, argue adeo sedi confessionali (quæ Arca longè præstantior) conferre voluit, ubi quod de Paulo dictum est, effi-

caciter fieri comprobatur: hanc etenim ingressus milvus carnivorus, spirans vindictam, egreditur columba sine felle; introiit lupo, aut leo iracundiæ, rabie omnia devastans, ac everrens domesticos suos: & exit ovæ mansuetudine; ingreditur serpens callidus & venipellis, & exit agnus totus innocens & sincerus; ingreditur Camelus, avaritiæ gibbo gravatus, & evolat omnibus terrenis spreus, avis Paradisi. Subintrat porcus, immunditiæ sordibus contaminatus, & egreditur candidissimis castimonie pennis insignis cygnus: non quidem immutata natura, sed expiata malitia. Qui ejusmodi in Mathæo, in peccatrice femina, in latrone, in Paulo, mirabilem conversionem obtuliscitis, in vobis ipsis cum lubuerit, hanc Arcam ingrediendo, experiri potestis, idque in momento, ubi in illis factum est: a Nec erit mora inter consistentem & remittentem. Accedit Doctoris Angelici irrefragabile testimonium, qui ad agros alludens; b ait: nec mora ulla, sanitas intervenit, unum diffusura, remediumque MOMENTUM est.

Justificatio à Theologis, in animo fieri asseritur, quemadmodum tenebras lumen, & noctem dies pellere, nulla morâ mediane videmus; ut inter terminum noctis desinentis, & lucis advenientis, nihil mediis ita inter noctem peccati, & lucem gratiæ, nullum momentum intercedit. Talis illa repentina, & momentanea Latronis conversio: c Latrocinium

a Chrysost. in prom. ad Ictiam. b Chrysost. hom. 1. de Iudicis S. Pauli. c S. Vinc. Dom. 3. post oct. Epiphaniæ.

a B. Pet. Damian. ser. de S. Martino. b S. Thomas in cap. 5. Luc. quid est facilius, e Cyprian. ser. de Cæna Domæ

damnationem meruerat. & supplicium, sed cor contritum, poenam mutavit in martirium, & sanguinem in baptismum: in MOMENTO impietas religionem, crudelitas induit pietatem, & statim consumatus, Civis Sanctorum, & Domesticus Dei, pramissus est in regnum. Quod luculentius in admiranda Pauli Conversione, & in justificatione, observandum est; a in occidente vetus, in oriente novus: in occidente Saulus, in oriente Paulus. Ortus ab occidente, duo includit: occasum Solis, & ortum Solis: duo etiam in remissione peccatorum concurrunt, occasus culpæ, & ortus gratiæ, quando inquit b Augustinus, peccatum remittitur, occidunt peccata tua, oritur gratia. Peccata tua, tanquam in occasu sint, gratia qua liberaris, in ortu est. Et quidem si per Contritionem, & Confessionem, peccatorum duntaxat remitteretur, sine infusione gratiæ, inestimabilis pretii & valoris esset Contritio ac Confessio; at modo non solum est occasus peccati, sed & ortus, & lumen gratiæ; quare qui fuistis aliquando tenebræ, id est interprete S. Thoma, c tenebrosi per peccatum, nunc rogo vos ut fiat, Lux in Domino per participationem: quia gratia est participatio infinita claritatis; qui fuistis VASA MORTIS, & VASA INIQUITATIS: qui fuistis VASA IRÆ, VASA INCONTUMELIAM, ignibus æternis abdicendi, hodiernā die vos reddere velitis, cum possitis, vasa in honorem: alius vestrum vas Electionis: alter vas dilectio-

^a Aug. hom. 14. & 50. b August. in psal. 102. c S. Thom. epist. ad Ephes. v. 8. S. Thom. 2. 2. q. 14. a. 7. Plaf. 7. Gen. 49. S. Abell. l. 3.

nis; alius vas admirabile opus excelsi. Refert Sabellicus, & Aeneas Silvius, d anno salutis 790. Imperante Carolo Magno, ducentem gentis. Ingonem nomine, ingens convivium, Provincia libus Dynastis hæreticis, simul & agrestibus Catholicis extruxisse; atque his quidem benevolè ad conspectum suum intromissis, in vasis aureis atque argenteis; nobilibus vero ac Magistratibus Heterodoxis, alio in conclavi, procul a se remotis, fidelibus ministrari iussisse; interrogatus cur id faceret, respondit: non tam mundos esse qui urbes & alta palatia, quam qui agros & humiles casas incolunt. Rusticis qui Christi Evangelium acceperunt, Baptismatis undā abluti, candidas & nitidas esse animas; nobilibus vero ac potentibus, qui spurciis idolorum frequenter, sordidas & nigerrimas; se ergo pro animarum qualitate intruxisse convivium. Perfricti hoc salubri documento nobiles, brevi tempore sub Vergilio, & Annone Episcopis, vitiis omnibus, & spurciis rejectis, Christi fidem suscepere, de quibus illud Pauli ad Rom. 9. rectè pronuntiaro: sustinuit Deus in multa patientia VASA IRÆ, apta in interitum, ut ostenderet divitiis gloriæ suæ, IN VASA MISERICORDIÆ; sustinet & vos in multa patientia, VASA IRÆ, apta ad interitum, id est interprete D. Thoma: in se habentia aptitudinem ad æternam damnationem, vasa iniquitatis, vasa toxico & veneno flagitiorum redundantia. Cujusmodi vel ethnici-

d Ane. Syl. 1. c. 20. Europa.

ethnici & barbari Imperator Hellogabalus despectui habuit, de quo a Lamprodius: Imperatoris misile Varastis per Cellarios, salaria annua, vasificum scorpionibus & serpentibus, aliisque hujusmodi monstris, addebatur simul, iis vasis infinitum muscarum numerum; significare volens, ipsos esse vasifica serpentibus plena, atque instar muscarum volitare per mensas, & cupedias sectari. O si introspicere contingeret vasa, quæ hic congregata! quot scorpionibus, serpentibus, muscis oppleta cernerentur? De ejusmodi olim divinus vates questus est, Israël factus est, quasi VASA IMUNDUM, in quem locum S. Bonaventura: b mundum & repletum sordibus, hoc est abjectis cogitationibus, indecoris verbis, turpibus actibus. Talem se dolebat juvenis ille apud Sophoclem, quod turpiter esset educatus, ita me bellum vasculum, turpitudine replevit. Nonne plures id de se facile queri possunt: ego vas repletum sordibus, sædis cogitationibus, indecoris lasciviæ verbis, turpibus luxuriæ actibus, quasi tot serpentibus & scorpionibus repletus; quos ut expiare velitis, moveat illud, quod Lorinus in acta c. 9. docet: eos qui hac festa luce Conversionis S. Pauli nascuntur, non morderi à serpentibus. Utinam quod excellentiori beneficio adscribendum, qui hodie cum Paulo, Deo renati sunt, nunquam à mortifero noxæ serpente inficiantur? Nunc ut cum divo Thoma c loquar, ad secundum sic proceditur: quasi sol fuit,

a Lamprod. in vita Hellogabali. cap. 24. b S. Bonav. serm. 1. de S. Martino. c S. Thom. serm. de S. Paulo.

nuntians in excelsis, VASA ADMIRABILE, ut comprobavit miracula coruscando, verbis predicando, exemplis demonstrando. Doctori Angelico, consentit Seraphicus, qui eidem Bibliothecæ insudavit: hic omni Tullio & Tertulliano eloquentior, sic ad populum: d Paulus fuit VAS CLARUM ET LUMINOSUM per donum sapientiæ, unde de ipso potest exponi illud Eccl. 43. VAS castorum in excelsis, in firmamento cali resplendens. VAS CASTORUM dicitur, quia per eum castra Christiana militie illuminantur. Quis unquam sic docuit, Christum predicavit, & quis sic mundum illuminavit, ut Paulus? unde dicitur quod in firmamento cali resplenduit.

Atque hisce principibus Ecclesiæ Doctores, Angelico & Seraphico iubens subscribo, quidque velint, fusius enarrabo.

§. II.

e PAULUS VAS CORUSCUM, VAS CLARUM ET LUMINOSUM.

Baronius Cardinalis a. 4072 refert D. Proclum non semel conspexisse, Chrysostomo scribenti S. Paulum adstantem, ejusque auri omnia suggerentem: cuius fulgore quam colustratus fuerit, ipse de se luculenter fateatur, dum sic exorditur: f saepe fulgido cali globo delectatus oculus, ad spectaculum oppositi regione luminis, sese violenter intendit: & licet sentiat

c aciem d Bonaven. festo conversionis S. Pauli. e S. Thom. S. Bonav. f Chrysost. hom. 8. de laudib. S. Pauli.

aciem suam imparem radiorum esse certantini, desiderio tamen illius pulcherrimi luminis intuendi, libenter inaccessibili radiantem orbem relucetant splendore. Tale igitur quidpiam ego ipse perceptor, qui cum viderem propria mentis oculis, ex radis Apostolici splendoris habere, cupio tamen Pauli animam, miro fulgore virtutum radiantem, velut eminus intueri: sol enim quidam hominibus est Paulus. Tum aurea fondi copia, a naturales solis postri, muti, & inanitati proprietates & effectus, cum iis quos divinus ac vividus ille sol Paulus, in mortalium animis operatus est, conferre aggredior. ipsum audire: sicut radis solis orientibus, surgantur tenebra, fera latitant, recondunt se fures & latrones, sic Prædicantem fulgentis & Evangelium deservantem Paulo, fugabatur error, veritasque remeabat, idololatria, ebrietas, commensationes, supra, adulteria, aliaque diu fæda defecerunt, atque consumpta sunt instar cere, ignis vapore percussis, & instar palmarum, que subito cremantur incendio. Errabat Augustinus in tenebris, & umbra mortis, noctemque suam flagitiorum, ipsiusmet exhorrescebat, cum forte quo figeret gressus non videret, sub arbore fici abjecit se, & ecce inconvitatus aribus ejus vox: tolle lege, tolle lege; arripit, & aperit, quem penes se habebat codicem, & illa sibi Pauli, & verba offerri vidit: non in commensationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudiciis, non in contentione & amulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum, quibus variis tanta derepente animo illius

lux suboriri visa est, ut & vestigio a Venere, ab impudiciis, ab hæresi, a noxis omnibus; seu nocte criminum, in lucem fidei ac virtutis ambulare caperit. Quot apices epistolis suis continet, tot radios evibrare deprehenditur, quibus heterodoxii innumeri præsticti, homines flagitiosi per sacros Ecclesiasticos, sententiis Pauli salubriter illuminati, opera tenebrarum, erroresque exosi, in die honeste ambulant, ut de illo Ecclesia: Deus qui universum mundum Beati Pauli Apostoli predicatione docuit.

Si unica Pauli sententia, si mutæ voces charis leviter a spectatili expertes animi, sensusque typi, tantum ardoris, tantum splendoris mentibus aspersere, quos non minorum motus concitasse putatis, ipsam Pauli vocem, & qui in voce emicabat spiritus itaque vota testor Augustinus: etia tibi cælo propitio optasti olim; Christum videre in carne conversantem, Romam in flore triumphantem, Paulum in sede pulpiti fulminantem; si hoc tibi concessum fuisset, ut & cathedra tonantem audire, & viæ vocis oracula seu fulmina vibrantem excipere licuisset, quomodo non totus in flammis abissis, qui ut in scriptis spirantem videre, & legere dumtaxat contigit, utque eo exarstis? Paulo quippe per orbem fulgurante, quis est qui se abscondere potuit a calore ejus? d. Sol siquidem est hominibus Paulus non mutus & elinguis, sed qui totum prorsus orbem fulgentibus linguis

sua

sua radiis illustrans, quique universas circumcundo gentes, eursum cunctis solis imitatus est.

Prodigium illud humane industria, & naturæ miraculum, Memnonis statua, solis radiis divino velut spiritu animata, humanas voces articularet, proferebat, parum hoc, non voces humanas, sed divinas, tonitrua & fulgura a sole nostro emicare, clare & magnifice docuit. a. Hieronymus, PAULUS VAS ELECTIONIS, tuba Evangelii, rugitus leonis nostri, flumen eloquentia Christiana. Quam quotiescumque lego, videor mihi non verba; sed audire tonitrua. Ita quondam illo apud præsidem felicem act. 24. disputante de iustitia, & castitate, & de judicio futuro, tremefactus Felix, quasi ingenti tonitru percussus, cætera audire reformidavit, ut de eo verum fit illud Prophetæ regii: b. ab increpatione fugient, a voce tonitru sui formidabunt. Etenim si Vespasiano datum est laudi, quod de eo & Plinius: quanto in ore, patris laudes tonas? si Petri oratori, gloriæ hoc fuit, quod de illo d. Quintilianus: non loqui, non orare, sed fulgurare, & tonare videbatur. Quanto magis, ut & nos Pauli amulatores simus, hoc Christiano oratori, superiori omni, Patri fatagendum est, ut Dei laudes tonet, in viis, in spurciis, in detractionibus, in perjuris, in irreverentiis, in domo Dei fulmina ejaculetur. Sed ut ad Paulum revertamur, nec Aquilæ, nec telo quantumvis validis lacertis emisso, nec globo

æneo summa vi machina bellica exploso, ea pernicitas quæ fulgeri & soli qui quaque hora conficit quingenta octo millia & octingenta miliaria. Paulus agebat annum quartum supra trigessimum, cum exoriri cepit, & instar fulguris parvum ab oriente in occidentem. De Palladio cursore quodam Romani Imperii celeberrimo ac celerissimo, e dicere solebant ad Theodosium, ejus principes ac dynastæ, cum festivo quodam plausu: Palladium fecisse augustissimum illud Romanorum Imperium breve & angustum, quia tanta illud celeritate circuibat, ac perulstrabat, ut breve & angustum videretur. Quid vero Paulus? non modo Romanum Imperium, sed universum orbem, exiguum reddebat & angustum, tanta illum pernicitate decurrebat, quod D. Chrysostomus diserte exprefit, dicens: f. Apostolum totum sub cælo regiem, quanta quanta est, volitando circumvifisse & iterum: tanquam pennas totum docendo perculavit orbem.

Ipsam testem habemus ad Rom. 15. ab Hierusalem inquit, per circuitum (solis instar grandis) ad Illyrium replevi Evangelium. Quare D. Thomas hic inquit Apostolus per tot loca predicavit, & annuntiavit Christum ut Paulus. Cui accedit irrefragabile Hieronymi testimonium: Paulus ab oceano usque ad oceanum cucurrit, imitans Dominum suum, & solem iustitiæ, de quo legimus: a. summo cælo egresus ejus: & occurfus ejus usque ad summum ejus ut ante eam terra deficeret, quæ

C 2

studium

a Chrysost. hom. 4. de i. lib. 5. Paul. b. ad Rom. 15.

c Possidon. in vita. d Chrysost. hom. 8. de laudib. Pauli.

a Hieronym. in Apologet. ad Paracletum. b. psal. 104. c. P. in. in prefat. d. Quintil. l. 6. c. 16.

e Nicephor. l. 14. cap. 21. f. Chrysost. hom. 1. de laudib. S. Pauli. g. S. Hieron. lib. 2. in 15 Amos psal. 18.

Audiam predicandi. Quod quo effectu, quo fructu factum sit, ex aliis solis proprietatibus, cuique facile est divinare: sic enim de illo Chrysostomus, a ubi solari lumine illustriorem pronuntiasset: quantum inquit, hic nobis peperit fructum, non spicas pinguefaciens, aut humectans sed pietatis frugem, & proficiens, & ad maturitatem perducens.

Tum aliud in Paulo prodigium animadvertit, dicens: *sol ille, si quid ex arborum fructibus emarcidum fuerit, nihil poterit juvare; Paulus vero etiam eos qui innumeram e peccatis marcedinem contraxerant, restituit: transit etenim sanando omnes corporis animique morbos, imo mortuos ad vitam revocando, solis instar istius, de quo Malachias: b & sanitas in pennis ejus, ut ex illo splendido purpurati. c Patris manifestum sit elogio; respice Paulum totum Illyricum peragrante, suscitante mortuos, subvertente templa deorum, & in splendore hujus lucis, totius orbis illuminare circumitum. Currit Paulus, & potens virtute sermonis illuminat qua in tenebris sunt, clarus sermone, opere clarior. Nunc ad vos auditores sermonem converto, & Paulum vos hodierna die paucis hortantem induco: imitatores mei estote, sicut & ego Christi, non in Illyricum vos, non in terras externas, ad animas Deo lucrandas ablego, sed ut clari sermone, opere clarior, filius, fratribus, domesticis, ac subditis omnibus prae luceatis, & fructum pietatis proferatis, quos Deus hic ut luminaria magna lucere voluit; Vos Religiosi, & Ecclesiastici, vos qui in ma-*

a Chrysost. hom. 4. in epist. ad Philippien. b Malach. 4. c B. Pet. Danian. ser. 3. de S. Paulo.

gistratum sub sellis, in togatorum curiis splendidi eminetis, vos estis lux mundi, ut luceatis non sicut ignes fauci, qui ut Delirio d. ait: pellicunt in stagnorum fluminumque voragine, ac praecipitia; sed velut secunda sydera & cynosura, ad quam se fluctuantes dirigunt, & in portum salutis appellant. Sapientissimus Graecorum Solon, viros principes ac magnates soli populares vocat; ut enim umbras, figuras corporis, ita hi nobilium ac potentum mores concinnos, aut distortos, quales quales fuerint; ad umbrare consueverunt: Paterfamilias lux sit, luceat filiis, famulis, domesticis suis morum integritate, linguarum continentia, victus temperantia, luceat munificentia in pauperes, pietate in Deum & ceteros: quot hebdomadis; ut minimum mensibus, praemissa exomologesi, animam sacra synaxi reficiat. Materfamilias luceat filiabus, ancillis, pedissequis, fructum otiosae proferat, numquam otiosa desiderat, sapius se ad domesticum oratorium recipiat, Virgini matri peculiarem cultum exhibeat, omneque in ejus amore inflammet.

S. III.

PAULUS VAS SOLIDUM e per donum patientiae, vas aureum propter constantiam firmitatis, quia nulli afflictioni cedebat.

AUdax quibusdam illud Pauli dictum censi possit:

a abunde Desidero in disquis. mag. 1.2. q. 10. & Bonav. serm. in convers. S. Pauli.

CONVERSIONIS S. Pauli APOSTOLI. 53

a abundantius omnibus laboravi; constat quippe alios Apostolos, a caelesti paterfamilias summo mane in vineam missos, ac proinde tulisse pondus diei & aestus; Paulum vero serius venisse ad laborandum, sub undecimam, anno aetatis suae 31. quod nec ipse erubescit, dicens: b novissime autem omnium tanquam abortivo, visus est & mihi. Apostolos insuper atrociori supplicio affectos fuisse, quis vestrum ambigat? Petrus etenim inverso corpore Cruci confixus, lenta morte expiravit; Andreas bilium in patibulo suspensus, magnis cruciatibus efflavit animam Barholomaeo cuius toto corpore detracta est: D. Jacobus & lapidatus, & ex eminenti praecipitio deturbatus, tandem impacto ad caput fulonis fuisse excerebratur: D. Thomas multis jaculis confusus, mortem pulchra per vulnera oppetit: imo & ille dilectus Domini Joannes, si non mortem, saltem tormenta ad mortem inferendam quam acerbissima, sustinuit: & sic de ceteris: Paulus vero uno ictu, capite & vita minutus, quod genus mortis, inter violenta brevissimum & suavissimum censetur; nihilominus testimonio ipsius Pauli, qui non, ut vanus suarum laudum ostentator, sed ut verus suorum laborum, ad edificationem totius Ecclesiae Scriptor, patet, ex 1. ad Corinth. 15. abundantiis omnibus laboravi. Ubi inquit D. Thomas, c se omnibus Apostolis, qui plurimos labores pro fide susceperunt, anteponebat, & fufius probatur ex mul-

titudine laborum ac difficultatum quarum ipse brevem catalogum contexit, a sive in hanc horam & esurimus & sitimus, & celapsus cadimur. 1. Corinth. 4. & rursus 2. Cor. 11. in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, &c. Quae quanta & qualia fuerint, his verbis testatur Chrysostomus, d dicens: si omnia quae toleravit, & celeriter percurrit Apostolus, narranda essent, sexcenta volumina implevissent. Tum ut probet omnibus abundantius laborasse: quemadmodum si miles unus ad universam terrarum orbe, bello impetitur, inter medios hostium cernens versatus, nec quidquam adversi patitur; sic etiam Paulus solus inter barbaros, inter gentes, ubique terrarum in vicis permanebat. Atque Epiphonematis & acroasmatis loco subjungit: quia Sancti omnes in tot corporibus peritulerunt, ea hic universa: in uno toleravit. Ea quippe fuisse laborum pondera, tum gravia & frequentia, ut non laborare, sed animam exhalare quotidie videretur; juxta illud Apostoli ejusdem testimonium, 1. Corinth. 15. quotidie morior propter vestram salutem fratres: quod expendens Chrysostomus notat alios Apostolos semel mortuos fuisse; Paulus vero semet ipsum per singulos dies immolabat, quotidie moriens, & consummans voluntate martyrium. Et alibi expressius: f qui martyrio perfungitur, semel moritur; at beatus ille vir, in uno corpore atque una anima tot pericula tamque gravia sustinuit.

P. 3.

d Chrysost. hom. 25. in 2. ad Corinth. e Chrysost. hom. 1. de laud. Pauli. f Chrysost. hom. 25. in 2. ad Cor.

a 1. Cor. 15. b 1. Cor. 15. c S. Thom. 2 ad Corinth. 11.

simul, ut vel adamantinum pectus turbare possent. a Nec minus diserte hom. 1. de laudibus Pauli: quamquam est ita adamantina anima, quae Pauli patientiam possit imitari? quare nullis persecutionum ictibus cedebat, nullis adversitatum confusionibus frangebatur, ipso etiam Jobo, singulari patientiae exemplo, tolerantior, quae enim Job in corpore etiam Paulus mente sustinuit.

Denique ut laboribus, ita & meritis, Apostolum omnibus antecellere, divi Hieronymi testimonium est Epist. 13. ad Paulinum: *noti fidem pensare temporibus: me idcirco meliorem putes, quod prior in Christi exercitiis ceperim militare; Paulus Apostolus & VAS ELECTIONIS, de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est: quia extremus licet, plus omnibus laboravit.* Magni huius Pauli gloriosus emulatur, & vas solidum, ex altero orbe, cum hic desinit, petamus: Nicolaus Trigantius ex India redux narrare, & de pulpito deprecare, vel ad illius regionis commendationem, vel ad nostrum ruborem solebat: *b* In India adolescens erat Paulus nomine, isque viro nobili servus à pedibus, ab hero suo saepius male excipere solitus, vel eo tantum quod Christianus esset. Gestabat ille ex regionis illius more, laxiores in vertice comas, quas die quadam prensans, strigensque sui impotens herus, Aristo pugione, juguloque servi sui imminere, & incumbitoris; jamque ferrum in viscera adacturus videbatur, cum

ei hoc famulus: absit inquit, mi Domine, ut datam Christo fidem fallam, ut eam ejurem, absit etiam ut adeo inglorius moriar: ut velut vas fictile primo ictu concidam, & conterer: optem millies pro Jesu meo emori; itaque se vas solidum, nullis ictibus confringendum comprobaret, si pro religione inquit, Christoque mori voles, jube nudum toris tuis regionibus, urbibus, oppidisque circumduci, & per compita flagris caedi, atque à capite ad calcem horrendum contundi; tum per omnes corporis partes, membratim jube discerari extremos digitorum articulos, dein manum, tum brachia truncando; demum capite minui; ita tamen, ut non uno ictu à trunco dividatur, sed iterum iterumque repetitis ictibus avellatur, hoc mihi mortis genus eligo, adolescens Christiano dignum. Invictum adolescentis animum, vita mortisque majorem suscepit, & dilexit herus, abjectoque ferro, omni ferocia: per me inquit, Christianus ut voles, esto: necesse enim est sanctissimam esse religionem illam, à qua non nascuntur, sed sunt viri fortes, solidissimique heroes, nullis ictibus tormentorum confringendi. Quis nostrum ad hæc non rubore suffundatur? nos vasa fictilia, fragilia, vitrea, quod amarissimè, & suis olim temporibus Bonaventura deploravit, *c* *Esti sumus hodie vasa ferrea & aurea, non argentea, sed vitrea*

vitrea, quae modico tactu franguntur, modico tactu morbi, febricula alicujus, animo frangimur, acutior calamus nos frangit, obliquus oculus nos frangit, non verberare opus, verbum acerbius nos frangit, imo suspiciones & umbrae vitrei fumus, & vitro fragiliores: a Paulus vas gemmum, imo adamantinum, ut qui vinci, frangique nequeat. Concludo splendido Seraphici Doctoris encomio, dicentis: *de soliditate veri vasis hujus exponi potest illud Eccl. 50. VAS AURI SOLIDUM, ornatum omni lapide pretioso.* Nero teste Plinio, lib. 47. cap. 2. vas ex achate, è quo liberet, recentis festeris emit, hoc est septem millibus & quingentis scutatis, ut admirandus historicus exclamet: memoranda res est, tanti Imperatorem vas illud sibi comparasse! At pluris longè Redemptor noster, Paulum vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, sibi comparavit. Cujus pretium ac fulgorem, mox subjungit: *b* *vas aurum dicitur propter resurgentiam charitatis, quia totus ardebat; tanta etenim in corde Pauli flagrabat charitas, ut si necesse, ad hominum salutem, libens è caelo in ipsam gehennam descendisset: hoc aurei oris oraculum est. c* Paulus quidem ob Christi amorem vel in gehennam decidere libens admisit, & à regno excedere non recusat.

Tales debent esse milites Christi, sic per omnia solidi: charitate Christi aurei, amore proximi aurei, omni lapide pretioso, solidarum virtutum

ornati; sed eheu, coror hit non sine lachrymis, illud è Threnis Jeremiae ingeminare: *Fili Sion inquit, & amisti auro primo, quemodo reputati sunt in vasa testea, in qua verba mellissius Doctor, d amaritudine plenus excurrit: fili Sion, istius videlicet speculativa civitatis, quam edificavit Dominus, ut videatur in gloria sua: filii superna Ierusalem, quae est mater nostra: incliti per dignitatem conditionis, amisti auro primo, per dignitatem imaginis: quomodo ergo reputati sumus in vasa testea, in hac laeta & fragilia corpora degeneravimus? Illud vas sapere ac redolere solet, quo impletur; quot vasa terrea, quae terrena sapimus? quaedam invenitur vasa vini inquit Sanctus Thomas, e quodam olei (quodam cerevisiae, quodam Carnis) & diversi diversi generis, suum quoque liquorem sapit, ac redolet. Quid homines temulentis, nisi vasa vini & cerevisiae? quid homines opulenti, gulosi, curi curandæ, & abdomini nati, quam vasa olei, ad comburendum in adipe suo? quid vasa olei, ad comburendum in adipe suo? quid homines libidinosi, nisi vasa carnis, quae nil caeleste sapiunt? *f* *Sunt & vasa vacua non pauca; & de his, idem Angelicus Doctor g proponit, quidam sunt vasa inutilia secundum illud Jeremiae 51. reddidit me quasi vas inane.* Hunc itaque fructum hodierna die referatis, ut imitatores Apostoli, in quo gratia*

C 4

vacua

a Chryso. hom. 1. de laud. Pauli.
b Lobbesius via vitæ & mortis l. 3. c. 5. §. 10.

c Bonav. serm. in Convers. S. Pauli.

d Thren. 4. & Bernar. serm. 1. in illud regnum Dei non est esca neque potus.
f S. Thomas. p. 2. m. 2. q. 1. ad 1. Pauli.
g L. 4. Reg. c. 4. h S. Thom. c. 1.

vacua non fuit, & vos implemini gratia, evacuetis quidquid vanitatis, & inanitatis est sæculi, quidquid sceleris & flagitii. Quisque nostrum clamer cum Augustino: *a quoniam fons vitæ tu es Domine, ad te levavi animam meam, tanquam vas atuli eam: imple ergo me, & lava me*: qui hæcenus fuisti vasa remulentia, gulæ, luxuriæ, nunc in vasa temperantiæ, abstinentiæ, castimoniæ, in vasa munda; qui hæcenus vasa lutea, siccilia, nunc in vasa aurea

a August. in Psal. 143.

convertamini: *b VAS FUIT AUREUM Iudas, & in fœlitate conversus est; VAS ERAT FRAGILE Paulus, sed evasit aureum; ut tandem cum Paulo in mensa Domini reponi, & Deo toti impleri mereamur, juxta illud Divi Maximi: c COR VASCULUM QUIDEM PARVUM, sed in quo reperiuntur omnia: ibi vita, ibi regnum, ibi caelestes urbes, ibi thesauri gratiarum, ibi Angeli, ibi Deus qui est benedictus in sæcula.*

b Chrys. hom. 6. in epist. ad Timoth. c3. maxi. hom. 43.

FESTUM

FESTUM
PURIFICATIONIS SS. VIRGINIS MARIAE.

Nigra sum, sed formosa. Cant. I. v. 5.

Novi causa decoris erit. Ovid. lib. 5. Fast.
ARGUMENTUM.

ÆMulari hic vos sanctæ peruelim, Virgines pulchritudinis amantes, formæ maxime studioſas, ac venustati conservandæ impensius deditas; quibus hoc potissimum, & unicūcūq; studium, ardentis solis radios devitare, umbram amare, in ea ambulare, ac sub ea suavissime requiescere. Haud aliter, omnis venustatis ac pulchritudinis Miraculum Maria, dum hodierna die humilitatis umbram capiat, & in ea per omnem vitam ambulat, ac tandem sub morientis filii umbra requieſcit

scit, tantum abest ut divinum illud formæ decus, vel minima fuligine asperferit, ut potius miram illi elegantiam, & splendorem contulerit: Amabo vos adolascetes, Virgines, conjuges hanc umbram amare, in ea ambulate, sub ea requiescite, sub Mariæ umbra vos prosterne. hic æstus superbiæ; iracundiæ, luxuriæ, declinare valeatis: quod sanctorum Patrum testimoniis, Doctorum sententiis, ac stupendis quæ quibusdam sub Virginis umbra contingere prodigiis, comprobare aggredior. Huc vos invitat, & ut confido non invito, Guarricus Abbas Igniacensis, qui sub Virginis umbra nunquam non deliruit, & ad hanc possimum, sub vitæ suæ exitum confugit, ipsum perorantem audite, & obaudite: *Aspira o dies dierum: OBUMBRA super caput nostrum in die belli, Inclina super nos, o SANCTISSIMA VIRGO MARIAS* UMBRAS salutis, & refrigerii: inclinentur subius nos, UMBRÆ MORTIS. Hanc & nos umbram captemus, amenus, clamemus; *o Domina, ut non noceat nobis calliditas inimici SUB UMBRA alarum tuarum protege nos.*

a Bonav. in Psalt. Virg.

§. I. Maria sub umbra humilitatis NIGRA SED FORMOSA. Cant. 1.

§. II. Quomodo Virgo exemplo filii peccati umbram incurrisse videatur?

§. III. Sub umbra Virginis æstus superbiæ, iracundiæ, luxuriæ, aliorumque vitiorum restringitur.

FESTUM PURIFICATIONIS B. VIR- GINIS.

Nigra sum, sed formosa. Cant. c. I. v. 5.

Illuxit aliquando illa dies, Auditores, quā nulla unquam amœnior cæli facies terris arsisit. Etenim magnificus ille lumininum apparatus, fulgore suo inusitato, siderum nitorem æmulatus, spectantium oculos, animosque stupore quodam jure defixit; quæ inter, ubi cæli Regina, sole convectita, divina quædam graditur majestæ,

tantus derepentè divinitatis splendor, mentis aciem præstinxit, ut nisi eximia, qua pollebat animi modestia, veluti injecto sipario, virtutum suarum radios attemperasset, tantum, tam illustre, omnique cumprimis veneratione dignum spectaculum, hæc lucubrationes nostras, non tam in cæli, quàm mentis nocte conceptas, luce sua altiori prorsus

sus caligine, & sacro quodam silentio involuisset.

Dum ea mihi, quæ olim Oratori Romano, solertia in mentem venit: pace tuâ dixerò, o Augustissima Regina! qui laudum tuarum præconia enarrare audeat, ignorat tuam, excelsum super omne quod humanum est, dignitatem: qui non audeat, non dico humanitatem, sed & humilitatem tuam ignorare. Patientur interim peritiores aures, humilitatis vocem, aureo sæculo proscriptam, quam verbum illud divinum, omniumque oratorum Magistra, in se expressit, hodierna die à me usurpari, cumque more meo non tam verba quàm rem sectari soleam, si quid minus verum adduxero, penes vos statuere, tatis per dum dicturus sum, Tullium rursus in exitum commigasse.

Portentum quoddam naturæ est, lucidum Mundi oculum, luminis fontem, diei promam, colorum, omnique pulchritudinis instauratorem, flagrantissimo lucis suæ amictu, lugubri velut peplo, mortaliæ vultus obducere, & nigram adustionis notam iis populis, quos maxime irradiavit, aspergere: adeo ut qui proximè Solis radiis colustrantur, vultu colore notis induisse videantur. Quod minime hic fabulosus Poëta, de incendiis Phæthontis agens, cecinit:

Sanguine tum credunt in corpora summa vocato.

Æthiopum populos nigrum traxisse colorem.

Hæc quam verè, Philosophorum Principes, & Græci Aristoteles, & Romanus Seneca

a Ovid. l. 2. Metam. b Aristotel. problem. sec. x. 1. n. 61.

contestantur. Ille quidem in problemate. *Cur dentes in Æthiope candant, quamvis ratio sit an quod albescere illa solent, quibus un solis humorem detrahatur quomodo ceram albescere novimus.* (C. l. num) at eutem supervenit calor. Alter in quætionibus naturalibus sic scribit: *Æthiopiæ ferventissimæ esse, indicat hominum adustus color.* Consentit solers naturæ indagator Plinius: *d. Æthiops vicini sideris vapore torrens, adustusque similes gigni, barbâ & capillo vibrato, non est dubium.*

Quare, nactus quis sit hanc aptam corporis symmetriam, & ut longitudo ad latitudinem sit sextupla: ad crassitiam decupla: ad cubitum quadrupla: ad extensionem utriusque brachii æqualis: ad pedem exportetum. sextupla: omnia denique, omnibus numeris membra, absoluta sint. & ad unguem expolitas si vultu Mauri aut Æthiopis atrorem induerit, nobis omnibus terribili spectri instar, atque ipsi Cacodæmoni similimus, horrore ac terrori futurus est. Quam adeo terram spectiem, ut à se amoliantur, & venustati ac candori suo consulant, pulcherrimæ filia, tum ut gravissimis Solis æstus viri principes devitent, amœnitatis ergo, umbras arborum amare, umbras captare, umbellas seu umbracula excogitare, & adornare studuerunt, eo luxu, ut Athenæus f. eburnea, Plutarchus aurea, non Indis modò, sed & Græcis ac Romanis in usu fuisse allèverent, quod spectat illud Poëta: g

C 6

c Seneca quest. nat. l. 4. c. 2. d. Plinius l. 2. c. 78. e Lessius de providentia nominis l. 1. c. 16 f. Athen. l. 2. Plutarchus de Xerxe. g Ovid. l. 2. Fast.

Aurea pellebant tepidos umbracula soles.

Verum, ut nulla unquam creatura fuit, forma præstantior, ita nulla fuit Virgine Maria, umbræ amantior; quam ut & nos studiosè captare; æstus superbiæ, iracundiæ luxuriæ, devirare possimus, modestissimæ Virginis vestigia, umbræ instar sequeamur, ejus in umbra, semper versetur necesse est. Nemo sit qui ab hac umbra se obfuscari timeat; cum speciosissima mortalium de se ipsa fateatur: *Nigra sum, sed formosa*, quæ verba, ne quibusdam implexa videantur, pulcherrimè edisserit a Bernardus: *Videamus jam, inquit, quid illud fuerit dicere, NIGRA SUM SED FORMOSA. Nullane in his verbis repugnantia est absit. Non enim quod nigrum est, continuo deforme est. Nigredo, verbi causa, in pupilla non decet: & nigri quidam lapilli in ornamentis placent: & nigri capilli, candidis vultibus etiam decorem augent, & gratiam; unde ille:*

Speclandus nigris oculis, nigroque capillo.

Quin & pretiosis tabulis, artificiosis picturis, umbræ ipsæ splendorem conferunt, & Aethælicis, ac Damascenis pannis, obscuræ officinæ, & lux quædam umbratilis, nescio quid pretii addit, & æstimationis, ut ex iis quæ rudi carbone adumbravimus, clariùs innosceat.

S. I.

Maria sub umbrâ humilitatis, NIGRA, SED FORMOSA. Cant. I.

NON ita pridem Rex Persarum, & potentissimo Hispaniæ Cant. 1. Bern. ferm. 25, in Cant.

1. Bern. ferm. 25, in Cant. 1. Bern. ferm. 25, in Cant.

niarum Regi literas dedit, hæc perillustri inscriptione notatas: *Regi, qui Solem habet pro Galero Hispanicè sombrero*, seu umbraculo; quod quemadmodum fieri queat, ut lucidissimus sol, galeri vicem subeat, umbram præbeat, & lux, velut noctem quandam inducat, in Augustissima cæli Regina luculentius juvat contemplaret. Et enim mulier hæc amicta Sole, omnium virtutum, & gratiarum splendore conspicua, ab ipso lucis fonte, (quæ credat) obumbratur: quo in recondito, ac maxime obscuro, divinæ humanitatis mysterio, Divus Athanasius d faciem præluere visus est, dum ait: *OBUMBRAT Mariam virtus Altissimi, corroborans eam, & DIVINÆ UMBRÆ imaginem induxit, ut indolentia mentis collectis videre posset, quatenus possibile est, Deum forma expertem, in se concipi: utpote & OBUMBRANTE illam virtute altissimi, & UMBRAS, lineamenta quæ faciunt. Atque ita factum, o Maria! teste tuo Bernardo, ut dum vestis Solem nube, quasi candore sublato, crassam cæterarum prægnantium umbram, apud vulgus incurretis; ubi perappositè Rupertus Abbas: *Dicit ergo Maria, nigra sum, sed formosa; secundum opinionem male viventium, nigra sum; secundum fidem rectè credentium, formosa.**

Quid, quod ipsa in summo illo divini amoris æstu; quo Solem sinu suo complexa est, quo Mater Dei, g. Domina Mundi potentissima, Imperatrix cælorum, a Regina

e Ioannes Chiffletus in Vindiciæ Hispaniæ, c. 4. d. S. Athan. ferm. de SS. Despara. e Bern. ferm. Signum magnum. f Rupert. in Cant. col. v. 5. g Antelm. allo. cæl. 26.

a Regina Mater, simulque Calitæque Regina Constituitur, abjectam ac humilem se Ancillam nuncupavit, &

b Magnum Regina nomen OBUMBRAT.

Hanc tam profundam, tam altam Virginis humilitatem, demiratur Doctor Seraphicus, & exclamat: *O mira & profunda humilitas Mariæ! ecce Mariam Angelus alloquitur: Mariæ gratiâ plena dicitur, in Matrem Domini assumitur, jam omnibus creaturis antepositur; jam Domina cæli & terræ efficitur; sed in his omnibus mirâ humilitate deprimitur, dicens: ECCE ANCILLA DOMINI.* Siquidem ita compertum est, ut quos divina virtus obumbrat, humiliores reddat, omnemque fastum, Dei umbra excludat. Cum tres discipulos d. nubes lucida in monte obumbraret, ceciderunt in facies suas.

A cælestis aulæ legato, Maria in altum effertur, gratiâ pleno, inter mulieres benedicta, quod nasceretur ex ea filius Altissimi, & ipsa Mater Dei indigitur, supra omnem creaturam exaltatur; dum illa ad laudes suas erubescens, humilitatis umbrâ se involuit: omnes gratiarum ac virtutum dotes, modestiæ cortice contegit, atque concludit. Hanc in sponsâ suâ cælestis Pater venustatem observat, dum genas ejus cum cortice mali punici comparandas duxit: *e Sicut cortex mali Punici sic genæ tuæ.* Cortex enim inde commendatur, quod cælet, & abscondat in se innumera gratia, cui proinde hæc Epigraphæ

non inscite adscripta: *plura latent quam cuique patent.*

Ita exemplum Virginis, omnis filia Deo dicata, quæ sub insigni demissionis cortice, præclaros virtutum ac bonorum operum fructus repositos habet, eosdem ab humanis oculis abscondit, & tum vel maxime erubescit, si aperiri contingerit. Nec mirum: quia ipsum bonum (ut ait f. Tertullianus) erubescendum est, & subdit Rupertus: *g. vere laudabilis verecundia, ubi intus conscientia munda, & foris facies verecunda.*

b Fecit Matri verè magna, qui potens est; sed in umbrâ; se ipsa major, ac formosior longe apparuit, dum infra omnes se dimisit. Audiamus venerabilem i. Bedam, hæc Virginis modestiæ delectari solium: *fecit illi magna, nostis quæ? magnum quia Virgo, Magnum quia Mater, majus quia utrumque, maxima quia Dei Mater. Sed majus, quia cum tanta sit, putat se nihil esse. Quis jam alta & magnifica de se audeat sentire, vel cogitare? quis jam splendorem nominis, illustres titulos, jactare præsumat?*

Dum Mundi Domina, Regina cæli, Mater Dei, non Angelodumtaxat in arcano cubili, sed publicis orbi universo, quas exaravit literis, se Ancillam professâ sit, exstantque Epistolæ ejus, h. non alio nomine signatæ, quam humilis Ancilla Iesu. Iure hic in admirationem raptus i. Bernardus: *quæ est hæc, inquit, tam sublimis humilitas, quæ-*

f Tertull. lib. de Velat. virg. c. 2.

g Rupert. in Cant. c. 4. h Luc. 1. i Beda in Luc. c. 1. k Nierenb. de amore Mariæ. c. 24. A Castro de Despara tract. 3. de humilit. discip.

a Bonav. in Psal. min. Pet. Clabac. in prem. de B. Virg. b Virg. l. XI. c Enoid. e S. Bonav. Specul. Virg. c. 4. d Mart. 27. v. 5. e Cant. 6.

qua cedere non novit honoribus, insensescere gloria nescit? Mater Dei eligitur, & Ancilla se nominat. Tum subdit: non magnum est esse humilem in abiectione: Magna propterea, & rara virtus, humilitas honorata. Rarum hoc, vero maxime præclarum, in Constantino Magno laudat Nazarius, opus. 3. de Euch. immensus cum sis Majestate imperatoria, tua te modestiam continet.

Orbis dominum & domitorum a Carolum. V. ab eo commendat posteritas, quod tantum cum esset, ad servile obsequium se dimiserit; in multam quippe noctem, negotiis cum Seldio Ferdinando fratris legato protractis, signo nolâ dato, nullo è ministris, somno vinoque; seculis, accurrente, ipse Carolus candellam arripit, se famulum ejus dixit, & præbuit, ac Seldio quantumvis renitenti præluxit. b Rara virtus, humilitas honorata, & illa quidem rarior, quia hæc cum eo gloriæ ac dignitatis evectus esset in terris, ut plus ultra ascendere nequiret, per orbem universum splendoris sui radios, & PLUS ULTRA diffusos, intra Religionis claustra modeste contraxit, quo factum, ut Sol ille universitatis speculator, eam omnia lustrasset, nihil illustrius, quam Carolum in umbra conspexerit. Rara profecto virtus, humilitas honorata. Alterum non minus mirandum, & maxime laudandum, quasi in altero orbis hemispherio exhibuit, Petrus Cælestinus, & summum in terris supra omnem secula-

rem, & Ecclesiasticam dignitatem, caput, servum tamen servorum Dei, ita se præbuit, ut dum infans primum fari potuit, hoc Matri indicavit, volo esse bonus servus Dei; Quod ipsa præstitit, dum unicum modestiæ miraculum, exemplo antehac in vivo, postea nunquam repetito existit, summo se Pontificatu sponte abdicando, & è sole ad umbram redeundo. Norant hi, virtutum splendore, humilitatis umbram, non secus ac ignem sub cinere conservari. Quæ similitudo B. Huberto d. placuit, dum ait: humilitas illa quæ amat latere, atque abscondi, virtutum est: Ut enim sub cinere ignis servatur accensus, sic etiam sub humilitate, & pietatis fervor, & aliæ virtutes conservantur. Sed ne ab umbrâ longius recedamus: Theophrastus, modestissimum hoc Virginis responsum; Ecce Ancilla Domini, e sic exponit: tabula sum pictoria, pingat pictor quod voluerit, faciat Deus quod voluerit. Ubi observandum occurrit, omnem picturam, ac colorum quandam velut eminentiam, umbris suis non tam obscurari, quam illustrari: quidquid est, quantumvis amplum, id certe parum est, nisi modestiâ, quasi umbra augeatur. Proinde ut pictores inquit Seneca, f. f. f. in tabulis colores, omninoque subducendos oculis, præsentibus aliis atque visendis coloribus inducere, atque interlinere solent, ita in animis, ut virtutes reluceant, modestiâ umbra, & fusco veluti humilitatis colore obducenda sunt, ut tabula omnium

mnium oculis perfectissima appareat; qualem doctissimus juxta ac sanctissimus Antistes Florentinus, g Virginem exhibet: considerandum est, Mariam perfectissimam fuisse Dei imaginem, ab ipso Deo summa arte, ac singulari providentia depictam. Quæ adeo vivaciter divinum suum prototypum expressit, ut nihil unquam propius ad divinitatem accesserit: quo facit illud Genes. 1. faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Textus Hebræus habet: faciamus hominem ad imaginem nostram. Habet hoc umbra; quod perfectissime omnes gressus, motus, nutus corporis, imitetur: nec mortalium quicquam perfectius Dei Matre, virtutes Christi ac cum primis humilitatem ejus æmulata est. Origines Adamantius super illud Ieremie: h in umbrâ tuâ vivemus, sic disserit: in umbrâ ejus vivemus: hoc est ad imitationem ejus. Perfectissima imago divini archetypi Maria teste Andree i Cretenli. Cui congruit illud Augustini: si formam Dei te appellem, digna existis. Refert sacra Regum historia, i in septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis. Nubecula hæc, virginem designabat. Sed cur vestigium viri habet, quæ mulier fuit? an quia Christum quem genuit, ita virtutibus imitatur, ut ab eo distinguere vix possit? Utique inquit Ioannes Patriarcha & Hierosolymitanus. Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendit in Carmelum: quia Maria in hoc suo spirituali ascensu,

non feminam quam imitaretur, sed hominem divinum habuit exemplum. Dum videt Solem justitiæ, in umbra se vellet occultare, absit ut ipsa, luce suâ vellet esse conspicua: nam ut ipse umbram amavit, niger fuit, & formosus (viri plenius enarrabimus) ita & Virgo, Dei Mater, umbram captavit, & sub hac, nigra fuit, & formosa.

Pulchre de Christo Guilielmus in Cant. c. 2. v. 3. Sub umbra illius quem, desideraveram sedi sic ait: quæ pesser suscipere Solem justitiæ nudum? quæ non consumeret ardentibus radiis ejus? aspersit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione Solis & humani corporis, facta est umbra. Hæc non illius, sed & principis Theologorum Doctrina est; sic enim Doctor Angelicus 3. p. q. 32. a. 1. OBUMBRAT tibi, id est, corpus in te humanitatis, accipit incorporeum lumen divinitatis: Umbra enim à lumine formatur & corpore. Quod ipsum confirmat ms. Thomas de villa nova, qui Virginem adumbratam fuisse asserit; nisi forte adumbrationem magis intelligere; comperenti namque similitudine, Christi, sanctissima caro, Deitatis umbra nuncupatur; quia sicut umbra corporis motus, formam, quæ insequitur, ita à Deitatis, nutibus, sacerrima humanitas, illa ne ad modicum deviare. Quæ omnia paucis n. Bernard. UMBRA ejus, caro ejus, quam perfectissime Dei Mater expressit. Quod nemo mirabitur, qui M. Alberti

a Bernard. Sermon. 4. super missus. Vita Caroli P. Tyeligen. Paradys. Gaspar Episcopus. b Bernard. c Suius. Festi Mariani, 19. May.

d Humbert. de utilitat. humilit. c. 17. e Theophrastus. in c. 1. Lucæ. f Seneca. de tranquillit.

g S. Antonin. V. Calamaro d. c. 43. n. 8. h Thien. 4. v. 10. Origines in Catena. And. Creten orat. 2. de Desp. i 3. Reg. 18. k Ioan. Hierosol de instit. monach. c. 33.

m S. Thom. de villa nova. Cont. 2. in Anna. n Bernard. Cont. 48. in can.

Alberti a doctrinam audierit : UMBRAM, inquit, in ea sua similitudinis (filius) reliquit, quod nulla unquam alterius rei facere potuit. Unde perappositè in amoris cantico se lilium convallium nominare non dubitavit: b Ego flos campi, & lilium convallium. Sed quid umbrosa vallis, ad lilium? si altissimam hic forte humilitatem indicare voluerit, suffecerit se lilium vallis nuncupare. Audiendus hic Alanus, qui ait, recte dici lilium convallium: quia perfecta humilitas fuit in Maria, & in humana Christi natura: ideo persona Virginis, & humana Christi natura verbis vallis dicuntur propter eminentiam humilitatis, & non solum vallis, sed convallis, ratione similitudinis.

In hisce umbrosis vallibus.

Locus est & pluribus umbris.

Homines mundani, homines vani, nominis splendore clari, avito sanguine illustres, umbram declinant, Solem amant, commissariatus, Magistratus, dignitatum splendorem spectant, & expectant: & quisque nunc fere gessit ex umbra in Solem prodire omnibus spectabilis esse, qui ut culices ad lychni splendorem volitantes, se perdunt: capiuntque suum reperire periculum. Quod potissimum in iis execratus c Bernardus, qui vilitatis ac paupertatis umbram, in saeculo involuti, ubi in Religione lucere, ac clarescere incipiunt, nequeunt umbellam humilitatis, lucem ac splendorem obumbrari: d Videas, inquit, plerisque de ignobilibus nobilibus, de pauperibus divites factos,

subito intumescere, pristina oblivisum abjectionis, genus quoque suum erubescere, & infimos dignari parentes; audiant quotquot tales sunt, quid illi responderis, qua Dei Mater eligeatur, sed humilitatem non obtruncetur: Ecce ait Ancilla Domini. Aliter profecto sapuit & docuit, qui dixit: e ab altitudine dei timebo. Ubi Hugo Cardinalis f in rem nostram, per altitudinem dei, breves saeculi huius dignitates, ac potentatus timendos tradit: ab Altitudine dei, inquit, timeo, g quantum dei est, & parum durat. OMNIS POTENTATUS, BREVIS VITA. Ab hac altitudine ingens praecipitium, & eminentis vitae exitium, cadere est. Exitum hunc, & praesens exitium cum plures prospicerent latebras criptas, silvas, umbras, captarunt, quod se ab altitudine dei, ab æstu curarum subducerent. Talis ævo suo fuit Ambrosius, qui cum ex umbra in Solem protraheretur, fugam circumspexit, latebras quaesivit, & fidei cuiusdam flagitii nocte, se involvens elabi nixus est: pellices quippe, ut Baronius refert, in aedes suas deduci curavit, ut nominis sui splendori tenebras efflueret, & melius lateret, ut verissime de se dixerit: h quam resistebam ne ordinarem? postremo cum cogerer; saltem ordinatio protelaretur.

Eiusdem animi fuit B. Petrus Damianus, latuerat ille in obscura solitudine, & densis Eremiti tenebris abditus, cum ecce à Gregorio, huius nominis decimo, evocatur in lucem Romanæ curiæ, inter purpuratos

Eccle-

e Psal. 55. f Hugo Card. in Psal. 55. g Ovid. lib. 3. Metam. d Bern. 1. 3. c. 25.

Ecclesiæ Principes adscribitur, parrere compellus, ab altitudine dei sibi metuens, Gregorium persecutorem suum appellavit. donec ab ejus successore Alexandro, missionem petiit, & impetravit. Vnum hoc sibi, vetus in gentilitiam tesseram assumens: bene qui latuit, bene vixit. a Non minus ab alto honoris die sibi timuit Pius V. cujus hoc effatum est: quam dum in Religione abditus: de salute mea speravi; factus Episcopus, capi formidare; jam creatus Pontifex, pene de ea desperare. Mitto Borromæum, Bellarminum, aliosque, qui ad purpuram erubuerunt. b Ioannes de Lugo ita expalluit, ut ad primum nuntium, animi deliquium passus sit. Sexcentos alios adferre possem Regum, Principumque virorum filios ac filias, qui aulæ lucem exosi, monasticam umbram amarunt. Ut fusc c Plautus noster. Quid, quod reperti sunt, qui ut lucem hanc effugerent, umbram mortis, incurrere non dubitarunt. Ita quondam ab insula fugit, & à pedo pedem retraxit Ammonius Monachus, qui à suis ad mitram compellus, diem sibi, suisque consiliis petiit, quam dum in oratione exigit, Deum, superosque obsecrat & obtestatur, ut eo fe onere eximant. Annuit votis Deus, & victa, curisque exemit. Quis non sanctimoniam vitæ illustrem duxerit Goarem, qui palium in ipsius Solis radiis suspendit? Longe tamen illustrior, dum d à Sigeberto Gallicarum Rege ad infulas evocatus, cum Regem flectere non

posset, Deum exoravit, ut infesta morborum cohors, sese potius ad umbram mortis deduceret, quam ut hanc lucem aspiceret; ita porro factum, ac morbo stipatus, placidam mortis umbram, quam exceptarat, incurrat. Hæc longior ad mores instructura velificatio, ut sacro horrore, & salutari fuga, altitudinem dei quisque vestrum devitet; ad quod si non horum satis Sanctorum, Dei Matris, & Dei filii umbra inviat.

Doctor ille, è cujus calamo nil nisi mel fluxit, humilitatis cerâ obductum, disparem prorsus æternam generationem, & temporalem deseribit, dicens: e in splendoribus Sanctorum ex utero ante Luciferum genui te. Verum id quidem Pater. At Mater sane eundem ipsum in splendore non genuit, sed in UMBRA. Pater illum genuit in luce æterna, Mater in nocte densa; Pater in splendore divinæ Majestatis, Mater in umbra humanitatis & summæ vilitatis; pater in luce omnis opulentiæ, Mater in caligine paupertatis, calamitatis & miseriæ: Non in illustri aula, sed in obscura caula: Non in splendido palatio, sed in vili stabulo, sed in umbra. Eadem umbrâ Virgo Mater gaudebat, latebat obscura omnibus, & nigra, sed & formosa. Vis tibi aliam f demonstram animam, & nigram pariter & formosam? Paulam Romanam contemplare, quæ ut generis splendorem, opum fulgorem, illustres animi ac corporis dores, illustres virtutum denique suarum radios contraheret, in Pa-

lestinae

a Cornel. in c. 12. Luc. b Arriaga. 1. 2. tom. 1. in dedic. ad Lugo Cardin. c Plautus de statu Rel. 1. 2. c. 26. d 27. Ierem. 13. d in vita.

e Bern. in Nativit. B. Virg. f Bern. serm. 25. in Cant.

a Alberti. in c. 1. Lucæ b Cant. 2. c. Ovid. lib. 3. Metam. d Bern. 1. 3. c. 25. super illud.

lestina secessit solitudinem, antri Bethlemi umbram captavit, ubi teste Hieronymo: *a Sicut jubat solis parvos igniculos stellarum obruit, & obscurat, ita cunctorum virtutes & potentias, sua humilitate superavit; latebat & non latebat, fugiendo gloriam, gloriam merebatur; qua virtutem quasi UMBRA sequitur, & appetitores suos deserent, appetit contemptores, Quod enim? O cecinit: Honor suam prosequitur virum, Fugit sequacem,*

Id verissimo Augustinus b expresse: UMBRAE instar gloria est, quae fugientes sequitur, sequentes fugit. Hæc siquidem vera ad honores via, hac Sola Dei filius, cum per naturam divinitatis non haberet quo cresceret, per descensum quomodo cresceret advenit; hac sola placuit altissimo Maria. Vnde recte Bernardus: *c Castitate placuit, humilitate concepit.* Argue ne hic præter morem, prolixior sim, aliis tractandum relinquo, quam per omnem reliquam vitam, Maria semper humilitatis studiosa exstiterit; jam Deo gravidam, & Numinis Matrem effectam, ad ædes Zachariæ pedirem properasse: *Ut mulieri proventa atatis, Virgo juvenecula ministerium sedulo impenderet; ut Domina famulæ, Regina subditæ, Dei Mater, Elisabethæ, infima demissionis ministeria exhiberet; fabro deinde in omnibus obtemperasse; obscuram & in umbra semper victasse, qui voluerit, pluribus enarrare poterit. Ego ad id, quod huic festivitati proprium*

est, & quo omnia hæc enarrata humilitatis obsequia, longe Virgo antecelluit, enarrandum festino.

S. 2.

Quomodo Virgo exemplo filii, PECCATI UMBRAM incurrisse videtur.

Pergit porro S. Bernardus umbram filii Dei, atque ejus imitationem Sanctissimæ Mariæ, crassam quam maxime inducere, dum Christum in Circumcisione, Mariam in Purificatione, peccati notā, qua major sub cælo ignominia, nequit excogitari, turpissime denigratos ostendit. *a Serm. 3. de Circum. Ipsa die, (Nativitatis) minoratus est ab Angelis, & habitu inventus ut homo; hodie vero mirabilis aliquid audio; jam minoratus est multo minus ab Angelis, qui non solum formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodam cauterio latronis.*

Umbra hæc peccati plane execrabilis, exitialis, umbra stygis, umbra mali dæmonis, umbra Deo, b supra omnes injuriis & cruciatibus, longe gravissima; nihilominus ut doctissime Augustinus: *c Christus suscepit Circumcisionem, ablatur Circumcisionem, suscepit UMBRAM daturus lucem. Umbra faxi, umbra Cupressi, umbra juglandum gravibus, & novis etiam capiti humano, omnibusque juxta satis, non dubie venenum est.*

ff. Sed nulla adeo pestilens, ac virulenta, sicut umbra peccati; hanc tamen Virgo Mater, à filio edocta, hodie incurrit. *a Non enim erubescit nigredinem, quam novit & præcessisse in sponso, & vidit præcessisse in filio. Maria itaque facundæ Virginitatis prærogativā, mortalibus nimium quantum superior, infra omnes majestatis demissione se abiecit, cuique natura legem ferre erubuerat, se legi subiecit: b Puer non poterat animus Virginis commoveri ac dicere: quid mihi opus est Purificatione, cur abstineam ab ingressu templi, cuius uterum nesciens virum, salus est templum Spiritus Sancti? cur non ingrediar templum, quia peperit Dominum templi? nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil purgandum; mirum eum proles ista sens puritatis sit, & purificationem venit facere delictorum. Tamen pauperculæ, in morem, Dei Mater templum ingreditur, turtures desert, qui vel gemitu suo arrogantiam nostram queri videbantur, & quasi sædam illam humani fastus illuviem, quandam veteris noxæ tabem, contraxisset, lux ipsa lustranda procedit; tantam ab eo quem ulnis gestabat, animi demissionem edocta, sic etenim eam compellat Bernardus: *c Vere O Beata Virgo, vere non habes causam, nec tibi opus est Purificatione, sed numquid filio tuo opus erat Circumcisione? esto igitur inter mulieres, tanquam una earum, nam & filius tuus, sic est in numero puerorum. Scio lucidissimum illud cæli sidus, solum ipsum, quorundam opticoorum oculos incurrisse, qui lituras &**

maculas solares, (ut vocant) seu navos quosdam, hoc tam illustri in corpore se notasse gloriantur; dum hæc Virgo Mater, tota pulchra, ut nihil habuit in conceptu fomidis, ita plena fuit in partu fulgoris: quem omnem hodierna die obsecrasse, & velut eclipsasse videtur. Quod expendens pius, & gravis auctor sic ait: cum filio ascendit in templum, ut se purificaret; Tunc enim apprimè quadrat illi Elogium illud: *Nova sum, sed formosa filia Ierusalem.* Et cum subdit, decoloravit me Sol, scilicet Filius meus, suo exemplo luscum hunc mihi colorum indidit. Atque ita quidem, & Maria in æte nigredo est; sed forma simul, & similitudo Domini. Hujus nigredinis, & umbræ Virginis, ac filii Dei, sectatores exstiterunt, quos illo suo Vaticinio depingit Propheta: *f nigrescere faciam Stellæ cæli; hoc nigræ, interprete Doctore Angelico, justos omnes: qui in Ecclesiæ firmamento sunt, quod cælo Stellæ; Videlicet ardentis Spiritus caritatis, lucentes verbo veritatis, NIGRESCENTES virtute humilitatis: quia contemni, despici, injuriis, calumniis, de tractionibus impeti, hoc sæde denigrati est, ut recte S. Thomas: *g detractio est denigratio sumæ alterius; qua viri integerimi, sanctissimi, doctissimi, miraculis clari, candidissimæ mentes, super carbones obscurate sunt.**

Talis exstiterit odore virtutis, omnibus notus, Ierosolymorum

Pon-

d P. de Puente. in Cant. exhort. 27. c. 3. e Bern. Serm. 25. in Cant. f Ezech. c. 31. g S. Thom. 22. q. 73. a. 1.

a Hieron. epist. 27. ad Eust. de Epica. Paulæ. b August. l. c. de Civit. c. 12. c Bern. Serm. 4. super Mis. d Bern. hon. de Vis. Virg.

a Bern. Serm. 2. in Circumc. b Aug. Serm. 9. in Nativ. Christi. c Bern. l. 17. c. 12.

a Bern. Serm. 25. in Cant. b Bern. Ser. in Purif. B. Virg. c Bern. cit.

Pontifex Narcissus: sed ex tam pulchro flore, aranea invidia venenum sibi fuxit. a Terni, & ex mendaciis confusi cives, in innocentiam conspirarunt, & candorem vitæ, fædissimi criminis imposturâ denigrare sunt aggressi: utque ruitura mendacia, perjurio fulcirent, si fallerent, pœnas ipsi sibi iudices dictarunt: & primus ignes, alter morbum fœdum, ultimus oculorum orbitalem imprecatus est: omnes à cœlitibus non surdis audiri, & puniri. Narcissus interim hac turpissimâ labe aspersus, ne se purgare cogere, subdidit se, b & silvarum ambrâ, innocentem se occultavit. Alterum Dominicanæ familiæ decus, Petrum Martyrem audivimus, non semel cœliu contubernio recreatum, eique sæpius humana specie, Virgines incliyas, Agnetem, Catharinam, Cæciliam, sese vicendas exhibuisse: cum forte eas advertit Religiosus unus aliquis, & in virum Sanctum, seu errorem, seu zelo, acris exarsit, quasi Virgines in claustra, in intima cubiculi penetrata, contra religiosæ vitæ morem, & leges admisisset, nec levis flagitii nota inusta, accusatur, damnatur, & domestico carcere tacens mulctatur; ita luminaria Ecclesiæ, & Stellæ cœli, Francisci, Dominici, Borroni, Ignatii denigrati fuere; sed clamaret humilii valle Doctor Melleus: c FELIX NIGREDO, quæ mentis candorem parit, & conscientia puritatem! quam pauci huius nigredinis amantes! nemo quisquam familiæ nomen obcurari, famam

a Surius 29. oct. b Ribadassin vita. c Bern. ser. 27. in Cant.

denigrari patitur; vel levissimam notam sibi, aut suis inustam, sanguine eluere decernit.

Quisquis es d Vade ad Isaiam, & describet tibi, qualem in Spiritu illum viderit. (Regem Regum, Dominum Dominantium) tanquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ecce quam NIGER. Et ne vobis, aut splendori vestro, viti aulici, famosi, potentes sæculo, nigredo hæc efficere videatur, quisquis es, iunge & illud Sancti David: speciosus forma præ filiis hominum, nonne & rectè illud cum sponsa usurpare, NIGER SUM, SED FORMOSUS? NIGER plane, cui non erat species, neque decus. NIGER, quia opprobrium hominum, & abjectio plebis. Denique seipsum fecit peccatum. Et nigrum dicere verear? intueri sane panis fœdum, plagis lividum, illius spiritus pallidum morte, & NIGRUM vel tunc profecto fatebere. Percontare etiam Apostolos, eundem ipsum, qualem prospicere conespiciant; & nihilominus formosum mirabere. Ergo formosus in se, NIGER propter te. Hæc species filii Dei, quæ semper oculis observabatur, omnium gratiarum, ac virtutum copia, abundantem Mariam impulit, ut se etiâ infra sceleratissimos mortalium demitteret.

Fida porro relatione accepimus de Deiparam à S. Luca, Evangelicam historiam, & Apostolorum res gestas scripturienti, serio, atque obnixè rogasse, ut in libro generationis, in quo & reprehensibiles solummodo mulieres numerantur, perversi quidam, adulteri, idola-

d Bern. e Nierenber. de amœcæ erga Deipar. c 24.

Idolatræ recensentur; se omnium postremam collocaret. Amplius quod & magis stupendum, humilitatis prodigium, in Dei Matre S. Bernardus observavit dum infra gravissimos orbis peccatores se abiecit: f Legis inquit, in actibus Apostolorum, quod redeuntes à monte Oliveti, unanimiter perseverabant in oratione. Qui? si forte Maria affuit, nominetur prima, quæ super omnes est, tam filii prærogative, quam suæ privilegio sanctitatis Petrus & Andreas ait, Iacobus & Ioannes, & ceteri, qui sequuntur, hi omnes perseverabant unanimiter cum mulieribus, & Maria Matre Iesu. Itane? & mulierum sese ultimam exhibebat, ut novissima omnium peneretur? ac tandem, quis non totus in admirationem rapiatur? subjicit, infra viduas & patientes, infra eam de qua egressa fuerunt septem Dæmonia, ineffabili mansuetudine inclinabat. Nos de Eleemosynis, Lejuniis, de parvis corporum afflictionibus, de proluxa oratione, de frequenti communione, de quotidiana auditione sacri, alique piis operibus, nobis ad blandimur; cum interim, si vani, si fraudulentis, si perfidi, si polliciti, si perjuri, si adulteri, si peccatores sumus, minime ejusmodi audire volumus; qui unam attendere illud gravissimum & Doctoris pronuntium: qui peccatum non fecit, non dignatus est, se peccatorem reputari; & quæ peccatum non fecit; non designata est, se peccatricem reputari; nos & esse volumus, & nolumus estimari. Mendaces esse volumus, & illud Mentiris, sanguine eluimus, vi-

a Bern. Ser Signum magnam, b Bern. ser. 1. in Circumcis.

ta corporis & animæ in duello vindicamus. Ambitiosi, superbi, arrogantes esse volumus, ambitus nos infimulari indignissimè sustinemus. Denique ut hic finem impemam, cum Virgo reliquerit post se nobilem, eamque; nubilem filiam, animi modestiam, vobis locandam. posthac titulos sole illustriores, non ex avito sanguine, non è statu, aut marmoreo populo, non ex aura populari, quasi è futili bractea, aut è pelui splendorem, sed ex umbra Virginis sectamini.

§. 3.

Sub umbra Virginis æstus superbie, iracundiæ, luxuriæ, aliorumque vitiorum resinguitur.

Quod de Themistocle a Plutarchus commemorat: comparabat se platano, sub quam tempestate coorta, homines consuegerent: id longe potiori jure, Virgini Matri congruere, Ecclesiasticus confirmat, qui sic eam loquentem inducit: b quasi olivæ speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis. Vbi Richardus 1. 12. de laudibus Virginis, ita ex mente nostra Philosophat: Maria platanus, patulam se exhibet peccatoribus, omne quantum in se est parata recipere sub sua protectione, & omnes refrigerare malo igne exustos. Et nota, quod ubi sumi solia lata, ibi EST UMBRA MAGNA, & MAGNA EST UMBRA PROTECTIONIS ejus: nam protegit contra Ventum mundanæ vanitatis, quia humilli-

a Plut. in Aphoph. b Eccl. 24. v. 19.

ma: contra carnalem concupiscentiam quia Virgo: contra servorem Solis, quia mater Solis iustitia. a. AESTIVA GRATIOR umbra. Ac primum quidem, quod umbram humilitatis spectat, se sunt Lydios ex remotissimis terrarum plagis, per mare Ionium in Italiam platanum devehisse, atque inde ad Morinos devenisse; tanto autem in pretio apud eas gentes fuisse, ut vestigal pro UMBRA ejus penderent. b. At meliori longevitate omnes virtutes, uni umbræ humilitatis, vestigales sunt; eique tributa persolvunt: cuncta virtutes, inquit et Rupercus, omnes gratia, cuncta dona qua Virginem exornabant, humilitati ejusdem tributa pendebant.

Botrus sub umbra Pampini, fructus sub umbra foliorum, optime delitescunt, sensim maturescunt, mitescunt, dulcescunt; unde quidam subscripsit: dulce latere. Con simile quid in fructibus interioris Viridarii cernere, ac videre est: justum hoc encomio commendat Psalmos, d. erit tanquam lignum, quod plantatum est, secus decursus aquarum: & fructum suum dabit in tempore suo. Non erit arbor illa sterilis, aut infæcunda: sed fructibus abundabit. Quid præterea in ejus commendationem facit? & solum ejus non defluet; etiam hoc ad viri iusti laudem conferre potest? scite Euthymius hic: suum dabit in tempore suo. ipsas nempe virtutes opportuno serens tempore; folia non dimittet: hoc est, humilitatem non deponet, qua virtutes omnes, non secus ac fructus, protegit atque conservat. Ut si quis arbori folia

decerperet, umbram tolleretur, is fructus perderet; non enim, si naturæ, & quotidianæ experientie credimus, exigua virtus umbræ est: Plinius e. ut in Africa fertilitatem summam ex eo oriri, quod sub umbra unius arboris, altera delitescit. & parva sub ingenti Matris se subjicit UMBRA. Vultis alterum viri sanctissimi, & antiquissimi Ecclesiæ Doctores testimonium? S. Ephremum Syrum attendite, qui (Vt S. Basilus f. loquitur) tantum à Mundi Sapientia distabat, quanto verarum scientiarum propinquior erat, hic g. docet: Palmarum mores, dum obumbrant seminis fructuosos eas efficiunt: & ficulnearum quoque nonnullæ fructum non ferunt, nisi ramis maribus obumbrantur. Hæc in plantis, & rebus inanimatis admiratur, cum multo gratior, & efficacior umbra sit, h. palma nostra Virginis, quæ extendit ramos suos, à mari, usque ad mare, largissimam humilitatis umbram jaciendo, quæ nos omnes adversus inanem gloriæ turbines propugnaret, ut verissime Richardus i. asseveravit: Maria protegit nos in umbrâ humilitatis, contra ventum inanis gloriæ, vel tempestatem superbiæ. Ambitionis æstu, inanis gloriæ turbine, superbiæ tempestate, vastissimas moles, ingentes Myoparones, viros inquam gravissimos, quos nulla tentationum aura commovere poterat, in fytres & brevita abripiendos, & presentissimo exitio involvendos fuisse novimus, nisi umbrâ Virginis tecti,

e Plinius l. 17. cap. 22. f. S. Basilus, hom. 2. in hexam. S. Ephrem, hom. de marg. presbiteri. g. R. h. a. S. Laur. c. 23. in cant. h. Rich. c. S. Laur. 2. de laud. v. 29. p. 10.

tedi, ac protedi fuissent. Unum hic Theophilum induxisse a sufficiat, qui forte æmulorum invidia, ac malevolentia, officio æconomi ab Episcopo exutus, & gradu dejectus, ætatuari animo, ac tanta intemperie agitari cepit, ut magicis præstigiis in auxilium orcum exiret. Christum ac ejus Matrem ejurare, & proprio signatâ sanguine syngraphâ, sese diabolo devovere non vereretur; quid faceret, quo se verteret impius transfuga: si cælum spectat fulmina; si terram; obijciuntur oculis parata apud inferos supplicia; ad quem confugiat? ad Deum? illum ejuravit. Ad Christum? illius sanguinem fœde calcavit. Ad ejus Matrem? & illi nuncium gemit; & tamen ad Matrem ausus est, confugere; memor semper Matrem facilius ædii, quam judicem. Itaque ad Marianæ ædis limina, Quadraginta ipsos dies; noctesque perstare, & sub Virginis umbrâ pernoctare statuit. Excipit illum materno sinu, & in eo tutum facit, ab irati cœli fulmine, à flammis vindicibus; ab hoste tartareo, quem etiam cogit syngrapham facinoris tectum restituere; quid tibi negabitur Maria, cui negatum non est, Theophilum de ipsi perditionis faucibus revocare? Ita ambitione tumidos, fastu turgidos, superbiâ inflatos, c. Maria protegit IN UMBRA HUMILITATIS, contra Ventum inanis gloriæ. Prodigii caelestis illud fuerit, quod Aquila Beatorum Medardum, aliis suis à vento, pluvia, omnique aëris injuria defendit; hoc à natura volueribus

a Metaphrast. 4. Feb. Fasti Morlan. b. B. Petr. Damian. Serat. 1. de nativ. v. 129. Richard. etc.

indicium est, ut pullos suos alis tegere, ac protegere soleant: qua similitudine usus Regius psalmes exclamat: d. protegat in velamento alarum tuarum. Quod, quid est aliud, interprete B. Richardo Pampolifano hic, quam protegat ab aëre vitiorum. in protectione humilitatis? De S. Petro Apostolorum principe, referunt eorum acta, umbram illius adeo nascenti Ecclesiæ medicam fuisse, ut quicunque febribus æstuarent, aliore malo conficerebantur, ubi in umbram irent, illico irent in pedes, factum est enim, e. Vt in plateis ejicerent infirmos, & poverent in lectulis ac grabulis, ubi veniente Petro, saltem UMBRA illius OBUMBRARET quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis; qui curabantur omnes. At si ratio & auctoritas f. convincat, quod vel pauci mortalium, constet esse collatum, non est fas suspicari, tanta Virgini fuisse negatum: aliam umbrâ Virginis, contra libidinis æstus, & calidissimos luxuriæ febres efficaciam inesse, nemo dubitavit. Fuit & Parnasso, nescio quis Aglaïdus, qui oblitus Virginis esse, quas colebat Musas, impuris amoribus Justinam Antiochenam Virginem, extremum ardebat. Sed Palladem, scilicet castitatis ægidem, contra omnes preces, & minas, armatam reperit. & Itur ergo ad Cyprianum, nobilem tunc cumprimsis Magum, qui & ipse huius amore captus, orco incendio in pedus puellæ evocat. Sed hoc in æstu, Justina ubi ac refrigeriū respectas, ad Dei Matrem confugit, quæ ita ardores suos temperavit, ut Cyprianus, incestas

faces d. Psalm. 60. e. Actor 5. f. Bern. epist. 174. ad Canon. Engdun. g. Nazianzen. creat. 13. in laudem Cypriani.

a Ovid. 13. Met. b. Plin. l. 12. cap. 1. c. Rupert. in c. 2. Cant. d. Psalm.

faces exosus, libros & in libris Venerem, Vulcano dederit, & ab amoris insania, gentilitiisque erroribus, ad veram religionis, pudicitieque portum appulerit.

Libet hic demum cum sanctissimo Doctore exclamare, & ad Virginis umbram, illam Petri conferre: *a situnc opem ferre poterat, umbra corporis, quanto magis nunc (o Maria) tua plenitudo virtutis? sit tunc supplicantiibus, proderat aura quadam transeuntis, quanto magis gratia nunc permanentis? Recentioris memorie est factum illud, b quod alii Francisco Sfortie, alii Carolo octavo Regi Galliarum adscribunt; potius tamen hoc simile in utroque evenisse. Igitur Carolus (hujus nomen usurpamus, ut dignius in reditu à Regno Neapolitano, quod quaesivit fortius, quam tenuit, cum oppidum aliquod Italiae expugnasset, in militum direptione & discursu, Virginem perhonestam forma ad pedes ejus accidisse ferunt, tutelam à vi militum, & custodiam pudicitiae suae roganti. Atque illum à militibus quidem, sed ut juvenem & talium rerum satis liberum, statim oculis & Cupidinem ad eam adiecit, & seductam abiecit jam minuendam. Ibi ea tali in actu, tota pro Virginitate depugnanda effervescentis umbram Virginis, tabulam inquam in pariete suspensam videt, in qua Diva Virgo puerum, mundi Servatorem sinu gestabat, & ea Carolo ostensa: per intactam hanc Virginem est, oro, adjuro, Virgini mihi*

*parce. Movit ita regem (non sine vi Virginis umbræ) ut libidinem bullientem coëcuerit, lacrimis temperaverit, & filiam cum dote quingentorum aureorum liberam dimiserit; sed & propinquos, & affines captos ei donavit O Animæ castæ! Iesu sponsæ devotæ! quæ sulphureas hasce Veneris faces, ab infami proco, aut à stygio lenone vobis intrentari, corpori, & animo subditi persensiscitis, ad hanc umbram confugite, & refugium; ac refrigerium experiemini, ut diserte Bonaventura. c sub tegumento manus tuæ, servi tui illasi conservantur, & per te suscipimus refrigerium, contra cupiditatis astum. Ad hanc itaque saluberrimam umbram confugite, sub hac requiescite, hic tui delitefcite, hæc ab omni actu effervescentis libidinis proteget, hæc ab ardore dici illius extremi, qui lethalem sudorem exprimere solet, vos defenderit, hæc tartareas umbras, & umbram mortis dispellet. Ea propter, quisque nostrum illud B: Guarrici d usurpet: *Aspira o dies dierum! O UMBRA super caput nostrum, in die belli, inclina super nos UMBRAM SALUTIS, ET REFRIGERII. & inclinentur subtus nos, UMBRAE TORPORIS ET TOEDII. & licet contingat tenebræ, id est UMBRAE crassiores, de amore eorum. Licet nos infestent demonum umbræ, ac terrificæ larvæ, in UMBRA alarum tuarum sperabimus. o Domina! sub hac umbra protege me, & prædenter dicam cum pro-**

c Bonav. in psalm. d Guarr. serm. 3. 3. in folio SS. Petri & Pauli,

Propheta. *a Si ambulavero in medio UMBRAE mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es, o Maria. Testis hic mihi, qui vasto codice Virgineam umbram illustravit b Novarinus: Sub Maria UMBRA, ac tegmine, inquit fuit bonus ille lairo, qui cum Christo pendebat in Cruce; nam ut B. Damiani, c altorumque sen-*

tentia est, Virginis præcipue precibus, ad Christum conversus est. Eadem Virgo SUA UMBRA refrigerium patienti præbuit, ne in illo extremi agonis actu torretur Clamemus & nos, ubi gelido sudore persuli æstuabimus, cum d S. Bonaventura: IN UMBRA ALARUM TUARUM Domina requiescam, quia dulcissimum est mihi refrigerium tuum.

a Psal. 22. b Novar. in umbra Virg. 1. 4. excursu 74. d. 733. c Damiani, de passione.

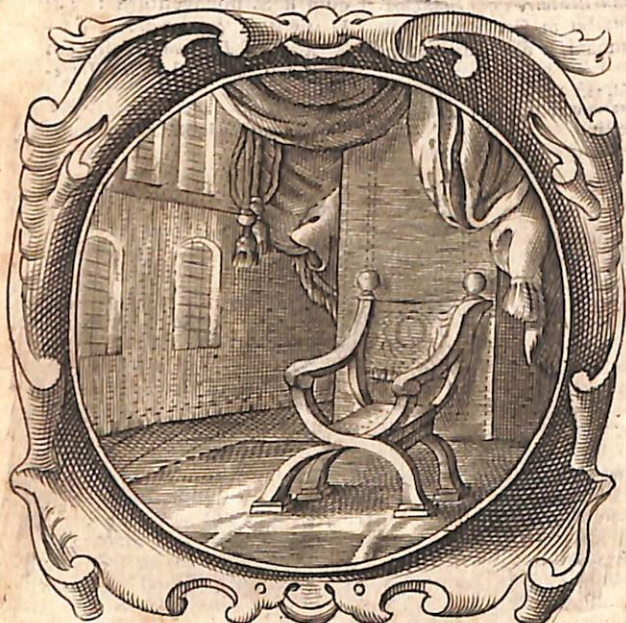
d S. Bonavent. in psalm. Virg.

D

FESTUM

a August. serm. 29. de Sanctis. b Lipsius monita polit. c. 17. n. 12.

CATHEDRÆ SANCTI
PETRI.*Porta inferi non prevalebunt adversus eam. Matthæi 16.*

IN CRUCE SOLA QVIES.

A R G U M E N T U M.

MULTÆ Cathedræ Pestilentia, superbia, falsitatis: supra quas sederunt Scribæ, & Pharisei; una dumtaxat Cathedra veritatis, & sanctitatis: ut contra Heterodoxos, sacrarum literarum testimoniis, sanctorum Patrum, Doctorumque sententiis, atque irrefragabili totius Ecclesiæ auctoritate demonstrem. Tum ad mores velificando, Cathedram Petri, in qua ipse obdormiuit, & conquevit, Cathedram, inquam, Crucis, unicam & solam esse, in qua animus ab omni-

bus

bus secularium negotiorum turbis, à temporalium curarum turbinebus, securè conquelescere possit, exponam. Quemadmodum in proposito symbolo videre est; ubi Crux, Cathedræ in morem efformata, locum exhibet quietis. Atque in hac Cathedra Sancti, quin & amantissimus Jesus noster obdormiuit. Etenim

IN CRUCE SOLA QVIES.

quod aptâ similitudine Divus Anselmus expressit, dum puerum inducit, cum avicula lustrantem, quæ Cruculæ colligata, volat, avolat, revolat, nec usquam quietem reperit, nisi ad Crucem redierit.

Ansel. lib. Similit. c. 189.

S. I. Petri cathedra, est æterna, & primæ veritatis.

S. II. Quinam sedeant in CATHEDRA PESTILENTIÆ P. I.

S. III. Crux, Cathedra Christi, in qua Sola quies.

CATHEDRÆ S. PETRI.

Porta inferi non prevalebunt adversus eam. Matthæi. 16.

DE cathedra Moyses, quæstionem movere D. Augustinus, cur jussit Christus servare quæ dicerent, non quæ agerent Pharisei juxta illud Mat. a Super CATHEDRAM MOYSES sederunt Scribæ & Pharisei; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate & facite; secundum opera vero eorum nolite facere.

An non dicere mala potuerint, qui facere etiam pessima potuerunt? cur igitur jubet servare, quæ dicerent; Hanc controversiam dilucidè solvit

illustrissimus Hipponensis Antistes: ait enim, suavi & miræ Dei providentiâ, eam vim ac virtutem Cathedræ illi indicam, ut qui in eâ confederit, non nisi bona, veraque proferre queat: Illa Cathedra, inquit, b non coram, (nempe Phariseorum) sed Moyses, coegit eos bonum dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo sua, in vitâ suâ; docere autem sua. CATHEDRA illos non permittebat aliena.

Quod ipsum disertis verbis alibi confirmat: docet episcopi, providentiam divinam, ita

D 2 incu-

b S. August. de Doctrin. Christian. l. 4. c. 27.

a Mat. 23. v. 2. & 3.

incubuisse isti Cathedra, ut non sit passiva, ex ea falsa dogmata unquam pronuntiari: *In cuius CATHEDRA, & inquit etiam mali sedentes, bona dicere cogebantur.* Et Epistola sexagesima supra centesimam, de eadem Moyſis Cathedra, sic pie Philosophatur: *In qua coguntur etiam mali, bona dicere, neque enim sua sunt que dicunt, sed Dei, qui in CATHEDRA unitatis, doctrinam posuit veritatis.*

§. I.

Petri Cathedra, est eterna, & primæ veritatis.

Campum hic mihi apertum video, ut pro Cathedra Petri, contra Heterodoxos etiam ad sanguinem decerem. Porro si Pharisæos, homines perditæ ac prostitute vitæ, malum tamen, aut falsum, è Cathedra Moyſis efferre non permiserit Deus: quomodo è Petri sede, Cathedraque Veritatis, aut malum, aut falsum dogma proficisci patietur? in qua supra viginti septem suo sanguine purpurati Martyres; a insuper duo & septuaginta in Sanctorum album relati Sanctissimi Pontifices confederunt. Perstabit in omne ævum, inconcussa ea veritas, quam huic Cathedra Servator noster tam firmiter alligavit, ut ne inferorum portæ, nec hæreticorum calumnia, nec fidelium scandala, adversus eam valeant prevalere. Nec sanctitatem, ac infallibilitatem everter, si, ut Sæctarii debilaerant, etiam inger Pontifices, nonnulli viriis, ac flagitiis infames extiterint. Ideo

vocant illam Cathedram *Petræ scandalis*: Donatistæ, *Cathedram pestilentia*: VValdenses, *purpuratam meretricem*. Ioannes VViclef, *Synagogam Satana*: Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ, *Antichristi solium*. Quam objectionem sic refutat S. Augustinus: *b Redemptor noster in CATHEDRA MOYſIS figurabat suam; dicens quippe, illos (Pharisæos) super CATHEDRAM MOYſis sedentes, dicere, & non facere; monet tamen populos facere, quæ dicunt, & non facere quæ faciunt, ne CATHEDRA sanctitas deseratur, & propter pastores malos gregis unitas dividatur: Quæ, ut observat Baronius, hoc misero Ecclesiæ statu, magno Dei miraculo, & peculiari erga Sedem Petri providentiæ curâ integra quàm maximè, atque inviolata permansit: Nam e cum tanta ista vigerent toto hoc sæculo mala, non est inventus, qui ea de causa se ab Ecclesiâ Romanâ abscinderet, schismate vel hæresi illam impugnaret; sed omnes ubique gentium, eidem fidei vinculo, & obedientiæ nexu iuncti perstiterunt. Unde rectè monet Augustinus, scribens contra Petilianum, qui objicit vitia sacerdotum: d Veruntamen si omnes per totum orbem tales essent, quales vanissime criminari, CATHEDRA tibi quid fecit Ecclesiâ Romana, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet? quare apellat CATHEDRAM pestilentia, CATHEDRAM apostolicam? Si propter homines, quos putas le-*

b S. August. contra literas Petilian. Donatist. c 19. d Baron. ann. 590. n. 111. d Augustin. contra literas Petilian. l. 5. c. 51.

gem loqui & non facere; numquid Dominus Iesus Christus propter Pharisæos, de quibus ait: *Dicunt, & non faciunt; CATHEDRÆ, in qua sedebant, ullam fecit injuriam.*

Quid, quod hæreticis imprudenter, ac impudenter hæ nobis Doctorum scandala obicientibus, ad hominem responderi possit; attenderent quales ipsi Doctores super Cathedram constituent, è quorum grege non ita pridem Minister Prædicans Sylvæ ducis, dum multum in vitia, & mores perversos inveheretur, atque ipse interim homo prostitute esset nequitia, à quodam perstrictus, quod deberet opere exequi, quod verbis docebat: respondit, se annuè à Statibus recipere centum libras, ad dicendum, at si darent sex milia, ad faciendum; quæ dico, conditionem, inquit, non admitterem.

Nolim hæc subtilius, ac subtilius disceptare, quod in scholis ventilatur, an Pontifex in animo, & ut homo particularis, possit esse hæreticus; nobis sat est demonstrare, illum ex Cathedra hac veritatis, erronea sua dogmata proponere non posse, quemadmodum ex conformitate definitionum omnium Petri successorum, contra fidei errone manifestum est. Ut usurpare liceat illud S. Cypriani: *a Ad Romanam fidem, perfidia non habet accessum.*

Quod nemo quisquam demirabitur, qui S. Petri ac successorum oracula, à Deo ipso noverit confirmata. B. Petrus

Damiani, Purpuratus Pater, serm. de S. Petro: *b O quàm potens (exclamat) dignitas; quàm digna potentia! judicat Petrus, & Petri judicia confirmat Omnipotens.*

Hinc Catholicum semper habitum, quod à Papa decretum Iustinianus Imperator in Epistola ad Hormisdam Papam: *c Hoc, ait, credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.* Quod qui non credit, meritò, ut hæreticus aut schismaticus, damandus, & execrandus est, juxta illud Lucæ XI. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Unum instat omnium S. Hieronymi testimonium est, de quo Augustinus in Epistola ad Cyprianum; *gloriosissimus Christianæ fidei Athleta, sanctæ Matris Ecclesiæ lapis angularis: quæ Hieronymus ignoravit in natura humana, nullus hominum unquam scivit.* Hic tantus Doctor ista scribit ad Damasum Papam: *Ego Beatitudini tuæ, id est, CATHEDRÆ Petri communione confocior: super illum Petram edificatam Ecclesiam scio; quæ tecum non colligit, dispergit.*

Ecquis Ministellorum (compello vos viros, qui omni affectu, & passione semora, secundum lumen, quod super vos signavit Altissimus, judicatis) ecquis inquam Ministellorum, ingenio, scientia, sacra litterarum eruditione, & interpretatione, vitæ castimonia, & Sanctimonia, Hieronymo (ut alios mittam) se par-

D 3 rem.

b B. Pet. Damiani, serm. de S. Petro. c Aoud Baron. an. 510. d Hieronymi. epist. 57. ad Damasum Papam.

a Augustin. l. 16. contra Faustum. b Hieron. l. 5. de signis Eccl. c 3.

a S. Cyprian. l. 3. Epist.